శ్రీగురుభ్యో నమః.

మహాభారతతాత్పర్యకథనము.

వేదవ్యాసనిందానిరాకరణము.

ద్వితీయ భాగము.

'బాలవ్యాస, తర్క, వ్యాకరణ, వేదాంత కేసరి'

వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారిచే

రచియింపబడి,

భట్నవిల్లిగారిప్రతిష్ఠాపిత శ్రీశారదాముద్రణాలయమునందు

ముద్రింపబడి, ప్రకటింపబడియె.

ద్వితీయముద్రణము, ప్రతులు 1000.

1957

మూల్యం: **1—25**

గ్రంథప్రాప్తిస్థానము:—

వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు,
పిఠాపురం, తూ॥ గో॥ జిల్లా.

———

విషయసూచిక.

———

శ్రీగురుమూర్తయే నమః.

శ్రీపాండవపట్టాభిషేకమహోత్సవము.

పీఠికాపురపౌరప్రశంస.

చ. కరము నుతింతు నిట్టి కలికాలమునన్ సయితంబు పీఠికా
పురజను లిట్లు దీక్ష గొని, పూర్తిగ భారతరూపవేదముం
బరమవివేకబుద్ధి సముపాసన సేసి తదంతరార్థముల్
కరబదరంబుగా నెఱుఁగఁగల్గిన తత్సుకృతాతిరేకమున్.

సీ. దేవతాభక్తి నిర్జీవమై యల్లాడ
వర్ణాశ్రమస్థితుల్ వఱదఁ గలియ
దాంపత్యధర్మముల్ తరలిపోవఁగ-ముండ్ల
కంచెల వేదమార్గములు చెడఁగ
స్మృతివాఙ్మయము దుర్వివృతులఁ గ్రుంగఁగ నిర
క్షరకుక్షులకు బుధస్థాన మబ్బ
వంచనానిపుణుండు వాచంయముఁడు గాఁగ
నాత్మబుద్ధి ప్రమాణమై తనర్ప

గీ. దినదిన మ్మిటు చెలరేఁగి దెసలు గ్రమ్ము
కొను కలివిలాసమున కోటగొనక, భార
తీయధర్మము వెలయించితిరి ప్రశస్తి
పాత్రముగఁ బీఠికాపురీపౌరులార !

శా. బాలవ్యాసుఁడు వారణాసికులసుబ్రహ్మణ్యదోషజ్ఞచూ
డాలంకారము వత్సరత్రయ మఖండశ్రద్ధఁ బ్రత్యక్షరం
బాలోకించుచు దుర్విమర్శములఁ బాయందోలి, బోధింపమీ
రాలింపన్ గనినారు భారతము వాహో యెంత పుణ్యాత్ములో !

సీ. చదివె వ్యాకరణశాస్త్రము మహాభాష్యాంత
ముగ సూర్యబుధచంద్రముని భజించి
న్యాయశాస్త్రంబు నధ్యయనించె లక్ష్మీనృ
సింహపండితసింహు శిష్యుఁ డగుచు
నాపోశనించె వేదాంతామృతాంభోధి
దెందుకూరినృసింహాధీరుఁ గొలిచి
తనయంత లేసి వారినిగ దిద్దెను శత
సంఖ్య శిష్యుల సర్వశాస్త్రములను

గీ. సహజశమదమశౌర్యాదిసద్గుణగణ
శాలి యైన సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిమౌళి!
యట్టి మహనీయు దయ భారతామృతంబు
నానితిరి పీఠపురవాసులార! యౌర!

శా. కుంతీమాధవకుక్కుటేశ్వరులు సాక్షుల్‌గాఁ మహాభారత
స్వాంతంబారసి 'ధర్మ మిద్ది' యని సుబ్రహ్మణ్యవిద్వాంసుఁడా
వంతే స్వార్థ మెఱుంగ కన్వహము నోరారంగ బోధింప, న
శ్రాంతాస్తిక్యము శ్రోతృమానసములన్ రాజిల్లు టబ్రం బొకో!

శా. భద్రేభంబున నిల్పి, పాండవులఁ, దత్పట్టాభిషేకంబు భ
క్త్యుద్రేకంబున సల్పి, భారతరహస్యోద్ఘాటనాప్తిన్ దమో
నిద్రాముద్రితమైన భారతమహిన్ మేల్కొల్పి రత్యాస్థ నీ
భద్రాచారులు పీఠికాపురజనుల్ పాత్రుల్గదా ఖ్యాతికిన్.

శా. కుంతీదేవికి ద్రౌపదీసతికి అంకుల్ గట్టి "ధర్మాత్మజో
దంతం బంతయు ధర్మదూర మనియున్ ధర్మంబు దుర్యోధనో
దంతం" బంచును భారతీయులకు మందాక్షంబు చేకూర-ధీ
మంతుల్ భారతమున్ గలంచి యెటు నిర్మందాక్షులై యుందురో!

ఉత్పలమాలిక :—

"భారతనాయకుల్ దురితవర్తను, లందలి నాయికల్ సదా
చారవిదూర" లంచు మది జంకక, ఖ్యాతిని గాంచ నెంచి పెం
పారు స్వజాతి కెన్నఁటికి నాఱని ఘోరకళంక మేమొ యుం
చారయలేక సత్యము బయల్పడఁ జెప్పు మిషంబుతో మహా
భారతముఁ దురర్థముల పాలొనరించి,-జగన్నిదాన మా
తీఱున ధర్మమార్గముల దిద్దిన వ్యాసునిఁ గౌలశేయుఁగాఁ
దీరిచి,-దేవుఁగా ననుమతించి సమస్తజనుల్ భజింప నా
ధారముగా నరాకృతి వతారము నొందిన వాసుదేవు సా
ధారణహీనమర్త్యునిగ ధర్మవిదూరుఁగఁ వక్రబుద్ధిఁగా
జారునిగా లిఖించి,-కలుషక్రియులైన సుయోధనాదులన్
'ధీరులు ధర్మవీరు' లని నిర్ణయముఁ బచరించి యక్కటా!
భారతమాతృపుత్రులము, భారతవాక్కు ప్రమాణ మౌను మా
కారయ, భారతక్షితి నిరంకుశ సాహసదోహలంబు, మా
భారతజాతి యుత్తమము భారతశిల్ప మనల్ప మంచుఁ బొం
గారెడు ఱొమ్ము గ్రుద్దుకొను చన్వహమున్ సభలందు వాక్చమ
త్కారముఁ జూపి యజ్ఞజనతత్సమయోచితమోదవాక్పుర
స్కారము జాఱఁ దామును విచక్షణులైనక్రియఁ సుధీతిర
స్కారము సేసి, ఘోరకలికాలమహత్త జయంబు గాంచి ల
జ్జారహితప్రవృత్తు లయి జాతికి నీతికి ఘాత గూర్చు దు
ర్వారదురంతచింతనుల పాలయి నీరసపడ్డ భారతో
దారచరిత్రవాస్తవికతన్ గజరాజమునందు నిల్పి, ఖే
రీరవరముల్ దెసల్ గమిచి క్రమింగఁగ 'ఫెళ్ళు' మటంచుఁ జాటి, త
ద్భారతకీర్తిపైఁ బడిన పాంశువు లూడ్చి, పటీరసారమం
దారసుమార్హణంబుల యథాస్థితి మించ వెలార్చి, ధర్మర
ఊరుచి నేర్చి లోకుల ప్రశంసలఁ గాంచిన పీఠికాపురీ
పౌరుల వారి కొజ్జ లగుపండితులన్ హితులఁ నుతింప కె

ట్లూరక యేఁగఁ జాలుదు? నహో మును కుక్కుటలింగమూర్తి క
వ్వారిగ నూఱుఘసత్రములు భక్తి నొనర్చరె కోటి బిల్వప
త్త్రిరచితార్చనంబుల? సమృద్ధిగ షడ్రసయుక్తభుక్తినా
నూఱు దినంబు లందఱ మనుష్యుల దన్పరె? వారణాసిస
ద్వారణరాజుచే దశరథక్షితిపాత్మజవృత్తకావ్య మిం
పారఁగ నాలకించి ముదితాత్ములరై మణిమండితంబు బం
గారపు సింహకంకణయుగంబును గాన్కగ నిచ్చి, గొప్పస
త్కారమొనర్చరే? మఱియు గాటపు భక్తిని నేఁడు నమ్మహా
దారు ననర్ఘకమ్రకనకాంబరభూషితుఁ జేయలేదె? యె
వ్వారలయందునేని కనవచ్చునె యింతటి యాస్తికత్వ, మీ
తీఱగు దైవభక్తియు సుధీజనరక్తియు ధర్మసక్తియున్?
భారతదేశ మెల్ల నొకనాటికినేనియు వీరిఁ గాంచి యీ
దారినిబట్టి ధర్మసుకృతంబుల ధన్యతఁ గాంచు నంచు ని
ర్ధారణ మాచరింపఁ గలధైర్యము గంటి సపుత్రపౌత్రులై
వీరలు ధర్మమార్గమును వీడక పాఁడియుఁ బంటలున్ సిరుల్
తోరముగాఁగ వర్ధిలుత ధూర్జటి కుక్కుటనాథు సత్కృపన్.

పీఠికాపురము.
సర్వజిన్నామకు ధై
కాదశీశనివారము.

ఇట్లు,
'విద్వాన్, కవితాభూషణ'
వెంపరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీ వేదవ్యాసాయ నమః

మహాభారతతత్త్వకథనము.

వేదవ్యాసనిందానిరాకరణము.

రామా దపి శ్లాఘ్యగుణః శ్రియేஉస్తు
వ్యాసో మునిః శ్రీదయితావతారః
వినిర్మితో యేన పరార్థ మేవ
భవార్ణవే భారతసేతుబన్ధః॥
(మహాకవి రమరచంద్రసూరిః)

'యథేచ్ఛం యాః కృతాః నిన్దాః కైశ్చి ద్వ్యాసమునీశ్వరే
తన్నిరాకరణం కుర్మః ప్రమాణై రుపపత్తిభిః'॥

—॰ వేదవ్యాసనిందానిరాకరణము ॰—

వేదవ్యాసమహర్షిని గూర్చి మ. భా చ కారుల వ్రాత యిట్లున్నది

"బ్రాహ్మణునకు శూద్రస్త్రీయం దుద్భవించినవాడు నిషాదుడు లేక పారశవుడు. అను ననులోమజాతియు దగు ననిమనుస్మృతిలో గలదు. నిషాదుడే చండాలుడని అమరకోశమున గలదు. నిషాదుడు బోయవారిలో నొక తరగతివా డని వేఱు నిఘంటువులలో గలదు. వాల్మీకిమహర్షి ఆ తరగతినిషాదుడే అని ధర్మఖండాదులలో గలదు. వ్యాసుని తండ్రి బ్రహ్మర్షి యగు పరాశరుడు. తల్లి దాశకన్య. కాన వీరికి బుట్టిన వ్యాసుడు నిషాదుడు. లేక పారశవుడై యుండెను. జన్మముచే పారశవు డైనను నిషాదుడైనను కృష్ణద్వైపాయనుడు, వాల్మీకి అను వారు కర్మంచే తపస్సుచే బ్రహ్మర్షులు మహాకవులు నైరి జన్మముచే బ్రాహ్మణులు డైనగాని బ్రహ్మర్షి కాదని చెప్పుట తప్పు. ఒకవేళ వ్యాసుడు జన్మముచే బ్రాహ్మణు డని తీర్మానపడి సాధించినను వాల్మీకిని జన్మముచే బ్రాహ్మణు డని సాధింప శక్యము కాదు. (146 పు)

ఈ ప్రతివాదిప్రసంగములో వాల్మీకిమహర్షి నిషాదుడే అను విషయముపై ముందు ప్రస్తావింతము

— వాల్మీకి నిషాదత్వ నిరాకరణము —

వాల్మీకిశబ్దార్థనిర్వచన మిట్లున్నది—

గోవిందరాజీయవ్యాఖ్యానము—

ఉక్తంచ బ్రహ్మవైవర్తే—

అథాబ్రవీ న్మహాతేజా బ్రహ్మా లోకపితామహః
వల్మీకప్రభవో యస్మా త్తస్మా ద్వాల్మీకి రిత్యసౌ॥'

ఈ వచనము వల్మీకభవుడగుటచే వాల్మీకి యయ్యె నని చెప్పుచున్నది బ్రాహ్మణునకు శూద్రస్త్రీయం దుద్భవించినవాడు నిషాదుడు అని ప్రతివాదులు అనుచున్నారు అట్టి నిషాదత్వము వల్మీకసంభవుడైన వాల్మీకియం దుండు టెట్లు? నిషాదశరీరము వేరు వాల్మీకిశరీరము వేరు కనుక వాల్మీకిత్వనిషాదత్వములు విరుద్ధధర్మములు వాల్మీకి నిషాదుడే అని ధర్మఖండాదులలో గలదందురా? అట్లు లేదు వాల్మీకి బ్రహ్మర్షి యనియు విప్రుడనియు ద్విజుడనియు నున్నది విజయుడను వాడు నిషాదుడని యున్నది విజయుడు నిషాదుడని యున్నపుడు ఆ విజయుడే తుదకు వాల్మీకి యయ్యెను కనుక వాల్మీకిని నిషాదుడనిచెప్పవచ్చే యని భావింపరాదు వాల్మీకి తపోవినిహతపూర్వదేహుడై తేజరిల్లెనని యాగ్రంథము చెప్పుచున్నది అట్లు నిషాదశరీర మంతరింప వాల్మీకిస్వరూప మావిర్భూతమైనందున వాల్మీకిని నిషాదుడనుట తప్పు ఈదరపల్లి భవానీశంకరకవిచే నాంధ్రీకరింపబడిన ధర్మఖండమందలి కథాసందర్భ మెట్లున్నదో చూడుడు— విజయుడను నిషాదు డొకడు క్రూరుడై చౌర్యవృత్తి నవలంబించి యరణ్యమందు గాచియుండ దన పూర్వజన్మ సుకృతపరిపాకవిశేషమున నాతనికి వసిష్ఠాదిమునిపుంగవులు గోచరించి కొన్నివిషయము లుపదేశింపగా తన్మూలమున నాతడు తన దుర్వ్యాపారములు గర్హించుకొనుచు సంసారవిరక్తుడై

నా కొక మంత్ర ముపదేశించి రక్షింపు డని వేడుచు నిర్బంధింప వసిష్ఠమహర్షి యీతనికి మంత్రోపదేశ మెట్లని ధ్యానించి ఆ సమయమున తనకు స్ఫురించిన ప్రకారము వ్యత్యస్తరామమంత్ర ముపదేశింపదలంచి—

ఆ చోర చోర రార సుగుణోత్తరుండవు
మంత్ర మొసగువాడ మసల కెపుడు
జపము చేసెదేని యపవర్గ మొదవు నీ
కనిన వాడు ప్రముదితాత్ము డగుచు

వ నమస్కరించి యిట్లనియె.

క గురువర నీసత్కరుణా
గరిమన్ భవసాగరంబు గడిచెద మును సా
గరతరణం బొనరించిన
హరిసేవకుడైన హనుమయట్ల కపిరీతిన్.

వ అనిన విని వసిష్ఠుండు తన మనంబున నిట్లని వితర్కించె

చ ధనహరణార్థబుద్ధియగు తస్కరు డీగతి బల్కువాడె సొం
పున మునిరీతి వీని మది యూని విరక్తి జనింపబోలు నె
మ్మనమున నున్న చందములు మాటలచే నెఱుగంగ జాడి యీ
ఘను డుపదేశపాత్రు డగు గామితసిద్ధియు నబ్బు వీనికిన్

క. పాపాత్ములకుం బశ్చా
త్తాపం బుదయించెనేని తత్పాపంబుల్
రూపఱు చిత్తము విమలత
బ్రాపించు ననారతంబు భద్రము లొదవున్

వ ఇట్లనుకొని మునీంద్రు డామంత్ర మా చోరున కుపదేశించెను

శా. చోరుం డీగతి మంత్రలబ్ధి గని సంశుద్ధాత్ముడై యత్తఱిన్
వైరాగ్యంబున సర్వవస్తువితతుల్ వర్జించి నిస్సంగుడై

ప్రారబ్ధాశుభకర్మసంహతుల బాయన్ మీఱి నిర్దంభతన్
ప్రారంభించె దపంబు సల్ప సుజనవ్రాతంబు లోహో యనన్.

వ. అనుదినంబును త్రిషవణస్నాయియు యతవాక్కాయమానసుం
డును, సర్వభూతదయాయుక్తుండును అధశ్శాయియు, జితేం
ద్రియుండును నగుచు ఫలమూలజలపర్ణానిలశాకభక్షణంబు లొన
రింపుచు నియతాహారుండై... బాహ్యంబు మఱచి పవనంబు
బంధించి తపంబు సలుపుచుండె..

క. ఖగములు శిరమున గూళ్ళిడ
మృగములు శృంగముల గ్రుమ్మి మేనుల నొరయన్
నగముగతి కదల కాతడు
జగములు భీతిల్ల దపము సలుపగ దొడగెన్

తే గీ మశకపంక్తులు చీమలు మక్షికములు
కరచి రక్తంబు గ్రోలుచు నెరచి దినగ
జర్జరితగాత్రు డయ్యు నిశ్చలత నతడు
సద్గురూక్తక్రమంబున జపము సేయు

తే గీ అట్లు శ్రీరామమంత్రార్పితాత్ము డగుచు
దపము గావింప బెక్కువత్సరము లరిగె
బోయె బెక్కు యుగాంతరంబులు ననేక
దివ్యవర్షాయుతములు సతిక్రమించె.

వ ఇట్లాతడు నిశ్చలతబూని చేయుదపము గని భీతుడైన యింద్రు
నితో బృహస్పతి యిట్లనెను

తే గీ అతనికత నీకు భయమేల యమరరాజ
అతడు వల్మీకమున బుట్టి యతుల తేజ
మమర వాల్మీకి యనగ బ్రహ్మర్షి యగుచు
వెలసిరామాయణము సేయగలడు సుమ్మి

వ అది విని యిందుఁడిట్లనియె

ఆ తనదు మేనితోడ మనుజుఁడచ్చెరువుగ
నెట్లు పుట్టబుట్టు నిదియుగాక
బహుళజన్మదుర్లభం బగు విప్రత్వ
మెట్లు గలుగు నతని కెఱుగఁజెపుమ

వ అన విని యాబృహస్పతి యిట్లనియె

ఉ చీమలు పాము లీగలును జేరగ జెందగరాని యట్లుగా
నామహితాత్ము మేనిపయి నావరణంబుగ నొక్కపుట్ట శ్రీ
రాము డొనర్చు భక్తజనరక్షణదక్షుడు గాన వాతవ
ర్షామితబాధ నొంద కతడందు వసించు ననేకవర్షముల్

తే గీ అతడు కారణదేహపర్యంత మట్ల
దగ్ధకల్మషుడై యందు దపము సల్పి
యంత గ్రమ్మర దివ్యదేహంబు దాల్చి
పుట్టుబ్రహ్మర్షి యగుచు నప్పుట్టయందు

తే గీ. వన్నెతక్కువహేమంబు వహ్ని యోగ
మహిమ గుందన మగుగతి మహితరామ
మనుజపంబున నఘకదంబముల దోలి
యాపుళిందుడు ద్విజు డగు నమరవర్య

వ. అట్లచ్చోరుండు తపంబు సేయుచుండ ననేకమన్వంతరంబులు గడ
చిన యనంతరంబ...(ఒకప్పుడు నారదపురస్కృతులై వసిష్ఠా
దులు) ఖనిత్రిపత్రిముఖసాధనంబులు గొని వల్మీకప్రాంతంబునకు
నరిగి చిరకాలావృతంబైన యప్పుట్టం గ్రొచ్చి యందు.

సీ పుటపాకశోభితభూరిపత్రిభాసాంద్రి
నళినవల్కలనిచయావృతాంగు
బాటలస్ఫుటజటాపటలాభిశోభితు
రామనామాసక్తరమ్యరసను

సద్గురువరపాదజలజాత్త్వతేషణు
దీప్యమానానల దివ్యతేజు
నవిదితబాహ్యలోకానీకవర్తను
శ్రీరామచరణాబ్జ చింతనాత్ము
తే గీ బద్ధపద్మాసనస్థు దపఃప్రదీప్తు
మునివరు నొకని గాంచి యమ్మునులు వివిధ
విధుల బోధించి విసివి రాద్విజుడు వారి
పలుకు వినడయ్యె నిశ్చలభావమునను

వ. వసిష్ఠుని చంద్రుం డమ్మునీంద్రు నిరీక్షించి
క. దేశికుడం జనుదెంచితి
నోశిష్యుడ పూజసేయు మొగి భద్రము నీ
కాశుగతి గలుగు నాయుప
దేశమునను దపము సల్పితివి నిష్ఠమెయిన్

క అని పల్కిన నమ్మునియు న
యనయుగళము దెరచి లేచి యభివాదన ము
బ్బున జేసి యోగురూత్తమ
ఘనపుణ్యుడ నైతి మిమ్ము గాంచుట కతనన్.

వ అని పల్కె నాసమయంబున భగవంతుండైన వసిష్ఠమునీంద్రుం డతనికిం బ్రచేతసునిచేత వేదోక్తక్రమంబున జాతకర్మాద్యఖిల సంస్కారంబులు సేయించి శ్రీపూర్వకంబుగా రామనామమంత్రం బుపదేశించిన నవ్వాల్మీకియుం దపోవినిహతపూర్వదేహుండును, గృతకృత్యుండును నై నిర్మలత్వంబునం దేజరిల్లి...యిట్లనియె'

ఇదియే ప్రతివాదులు తమమాటకు ప్రమాణముగా జూపిన ధర్మఖండములోని కథ ఇందున్న దొకటి ప్రతివాదు లన్న దొకటి.

ఈ గ్రంథములో నింద్రబృహస్పతిసంవాదమున నున్న విషయములు గమనింపదగినవి—"అతడు కారణదేహపర్యంతము దగ్ధకల్మ

షుడై యంత గ్రిమ్మర దివ్యదేహంబు దాల్చి పుట్టుబ్రిహ్మర్షి యగుచు నప్పుట్టయందు "వన్నెతక్కువ హేమంబు వహ్నియోగమహిమ గుందన మగు గతి నాపుళిందుడు ద్విజు డగు నమరవర్య" అని యుండుట చేతను, కడపటి వచనములో 'తపోవినిహతపూర్వదేహుడు' అని చెప్పబడుటచేతను, నిషాదుడైన విజయుని శరీరము తపోవిశేషముచే నిహతము కాగా మరల దివ్యదేహము దాల్చి బ్రిహ్మర్షియై వాల్మీకి పుట్టెననియు, వన్నెతక్కువహేమము వహ్నియోగమున కుందనమైనట్లు ఆ విజయుడు తపోవిశేషమున బ్రహ్మర్షి యగుట యుపపన్న మనియు బోధింపబడినది. ఇట్టిస్థితిలో కుందనమును వన్నెతక్కువబంగార మని యెట్లనరాదో అట్లే బ్రహ్మర్షియైన వాల్మీకిని నిషాదుడనరాదు. కనుక 'వాల్మీకిమహర్షి నిషాదుడే యని ధర్మఖండాదులలో గలదు' అను ప్రితివాదుల మాట పరాస్తమైనది. 'వాల్మీకిని జన్మముచే బ్రాహ్మణుడని సాధింపశక్యముకాదు' అను మాటకూడ ప్రితిహతమైనది.

'వసిష్ఠమునీంద్రుడతనికి ప్రిచేతసునిచేత వేదోక్తక్రిమంబున జాతకర్మాద్యఖిలసంస్కారంబులు సేయించె' నని చెప్పబడుటచే వాల్మీకిది జన్మాంతర మనియు, వైదికసంస్కారము లన్నియు ప్రచేతసునిచే బొందుటవలన వాల్మీకి ప్రాచేతసు డయ్యె ననియు స్పష్టమైనది.

'జన్మముచే బ్రాహ్మణుడైనగాని వేదర్షి కాడనుట వెఱ్ఱి' అని వ్రాసిన ప్రితివాదుల కెంతవెఱ్ఱియో! వేదవ్యాసుడు, వాల్మీకి జన్మముచే బ్రాహ్మణులే యగుచుండ వాల్మీకి జన్మముచే బ్రాహ్మణుడని వారు పేర్కొనిన ధర్మఖండమే నిరూపించియుండ నట్లు వ్రాసిన ప్రితివాదులకు వెఱ్ఱియా? బుద్ధియా?

ఇక దీనిని విడచి వేదవ్యాసమహర్షియందు ప్రితివాదు లారోపించిన నిషాదత్వమును గూర్చి పరిశీలింతము.

—• వేదవ్యాసనిషాదత్వనిరాకరణము •—

"బ్రాహ్మణునకు శూద్రస్త్రీయం దుద్భవించినవాడు నిషాదుడు. వ్యాసుని తండ్రి బ్రహ్మర్షి యగు పరాశరుడు. తల్లి దాశకన్య. కాన వీరికిబుట్టిన వ్యాసుడు నిషాదుడు" అని ప్రతివాదుల వ్రాత.

వీరిట్లు వ్రాయుట కాధారము మనుస్మృతివచనము. అది యిట్లున్నది.

"బ్రాహ్మణా ద్వైశ్యకన్యాయా మంబష్ఠో నామ జాయతే।
నిషాద శ్శూద్రకన్యాయాం యః పారశవ ఉచ్యతే" ॥

కుల్లూకభట్టీయమ్—

కన్యాగ్రహణా దత్రోఢాయా మిత్యధ్యాహార్యం 'విన్నా స్వేష విధి స్స్మృతః' ఇతి యాజ్ఞవల్క్యేన స్ఫుటీకృతత్వాచ్చ బ్రాహ్మణా ద్వైశ్యకన్యాయా మూఢాయామంబష్ఠాఖ్యోజాయతే' శూద్రకన్యాయామూఢాయాంనిషాద ఉత్పద్యతే యస్సంజ్ఞాన్తరేణ పారశవ శ్శోచ్యతే."

దీనినిబట్టి వివాహిత యైన శూద్రకాంతయందు బ్రాహ్మణుని వలన జన్మించినవాడు నిషాదు డని తేలినది. ఇప్పుడు దాశకన్య యన బడుచున్న వ్యాసజనని యగు సత్యవతీదేవి పరాశరునిచే వివాహితయు, శూద్రకాంతయు నైననాడు ప్రతివాదుల మాట నెగ్గును. ఆమె పరాశరునిచే వివాహిత కాదనుట నిర్వివాదము. శూద్రకాంతకూడ కాదు. ఆమె యుత్పత్తి యెట్లు చెప్పబడెనో చూడుడు— ఉపరిచరవసువు వీర్యమును డేగ తీసికొనిపోవునపుడు యమునానదియం దది పడగా నచ్చట నద్రికయను నప్సరస బ్రహ్మశాపమున మత్స్యమైయుండుటచే నామత్స్యము దానిని గ్రహించెను అంతట మత్స్యము గర్భధారణ చేసియుండెను. పదవమాసమున దానిని జాలరులు పట్టి తీసి దాని కడుపున స్త్రీపురుషరూపములతో నున్న మనుష్యశిశువుల నిరువుర జూచి యాశ్చర్యపడి యా వసురాజున కాశిశువుల జూపి వీరు మత్స్య శరీరమునుండి సంభవించిన మనుష్యశిశువు లని చెప్పగా నుపరిచర వసువు అందు మగశిశువును గ్రహించెను. ఆ శిశువు ధార్మి కుడై మత్స్యరాజను ప్రసిద్ధి గాంచెను. ఆడశిశువు మత్స్యముతో సమానమైన వాసన కలిగియున్నది. ఆశిశువును దాశరాజు నకు పెంచుకొమ్ము మని యిచ్చెను ఆమె సత్యవతి యను పేరుతో

రూపలావణ్యములు కలిగి గుణవతియై యుండెను. ఆమె మత్స్యవాసన కలిగియే పితృశుశ్రూషార్థము నావ నడుపుచుండెను. ఈ యర్థముగల శ్లోకములు చూడుడు—

"శ్యేనపాదపరిభ్రష్టం తద్వీర్య మథ వాసవమ్।
జగ్రాహ తరసోపేత్య సాఽద్రికా మత్స్యరూపిణీ॥
కదాచి దపి మత్సీం తాం బబన్ధు ర్మత్స్యజీవినః।
మాసే చ దశమే ప్రాప్తే తదా భరతసత్తమ॥
ఉజ్జహ్రు రుదరా త్తస్యాః స్త్రీం పుమాంసం చ మానుషమ్।
ఆశ్చర్యభూతం తద్గత్వా రాజ్ఞోఽథ ప్రత్యవేదయన్॥
కాయే మత్స్యా ఇమౌ రాజన్ సంభూతౌ మానుషావితి।
తయోః పుమాంసం జగ్రాహ రాజోపరిచర స్తదా॥
స మత్స్యోనామ రాజాసీ ద్ధార్మిక స్సత్యసంగరః।
సా కన్యా దుహితా తస్యా మత్స్యా మత్స్యసగన్ధినీ॥
రాజ్ఞా దత్తా చ దాశాయ కన్యేయం తే భవిష్యతి।
రూపసత్త్వసమాయుక్తా సర్వైః స్సముదితా గుణైః॥
సాతు సత్యవతీనామ మత్స్యఘాత్యభిసంశ్రయాత్।
ఆసీ త్సా మత్స్యగంధైవ కంచిత్కాలం శుచిస్మితా॥
శుశ్రూషార్థం పితు ర్నావం వాహయన్తి జలేచ తామ్॥"

(ఆది 63 అ)

ఈ గ్రంథసందర్భమునుబట్టి వసురాజు వీర్యమున మత్స్యోదరమునుండి జన్మించిన సత్యవతీదేవిని శూద్రకాంత యను టెట్లు? ఆమె శూద్రకాంత కానపుడు వ్యాసమహర్షి నిషాదు డగు టెట్లు? కనుక ప్రతివాదుల మాట పరాస్తమైనది. ఇక సత్యవతీదేవి క్షత్రియ యను వాదమునకు ప్రతివాదుల యాక్షేపములు కొన్ని కలవు. వానిని జూతము—

—• సత్యవతీదేవి క్షత్రియయే •—

"ఆమె క్షత్రియయే యైనచో పల్లెవానికి వసురాజు పెంపకమున కిచ్చుట యేల? తాను పెంచలేకయా? (పు 150 మ. భా. చ.) అని ప్రతివాదుల యాక్షేపము. ఆమె క్షత్రియ యైనను ఆమె దేహము మత్స్యవాసనకలిగియుండుటవలన నావాసన కలవాటుపడిన దాశుడే యీమెను పోషింపదగినవా డని భావించి యావసురాజు దాశున కామెను పెంపకమున కిచ్చె నని సమాధానము.

క్షత్రియ యైనచో నామెను దాశుడు తనవృత్తిలో నెట్లు ప్రవర్తింపజేయును? (పు 151) అని యాక్షేపము.

దాశుని పోషణములో నుండుటచే దాశుని వృత్తి యదియే యగుటవలన నాతని శుశ్రూషకై యామె యట్లు చేసియుండె నని సమాధానము.

"వసురాజు వీర్యమున జన్మించుటచే సత్యవతిని క్షత్రియాంగన యందురా! అదియును బొసగదు. వీర్యప్రాధాన్యమునే లెక్క గొనవలసియుండినచో వ్యాసుని వీర్యమునను బుట్టిన శుకుడు మహర్షియు, ధృతరాష్ట్రపాండురాజులు క్షత్రియులు, విదురుడు శూద్రుడు నెట్లయిరి? యిచ్చట వీర్యప్రధానత కాక క్షేత్రప్రాధాన్యమే వచ్చెక్కడను" (పు 151) అని యాక్షేపము.

ఇచ్చట సత్యవతీదేవి జన్మవిషయమై వీర్యప్రాధాన్యము చెప్పరాదని వ్రాసిన వీరే మరియొకచోట "వ్యాసుడు మొదలగువారు వారితల్లు లేజాతివారైనను బీజప్రాధాన్య తపోవిశేషములచే మహర్షులైరి" (72పు) అనివ్రాసి వీర్యప్రాధాన్యమును సంతతియం దంగీకరించి వ్యాసునియందు వీర్యప్రాధాన్యమునుకంఠోక్తిగా జెప్పియేయున్నారు. మరియు తల్లులు భిన్నజాతివారై యున్నపుడే వీర్యప్రాధాన్య మంగీకరించియున్న ప్రతివాదులు తల్లియే లేక మత్స్యోదరమునుండి వసురాజు వీర్యమున జన్మించిన సత్యవతీదేవివిషయమై వీర్యప్రాధాన్యము

గ్రహింప రాదనుట చిత్రముగా నున్నది ఇచ్చట వీ రేక్షేత్రప్రాధాన్యమును చెప్పదలచిరో

మఱియు వారిచే శూద్రస్త్రీ యని భావింపబడిన సత్యవతి యందు జన్మించిన వ్యాసుని-వారియూహాను బట్టి నిషాదుడని చెప్పిన మనుస్మృతి ఆ నిషాదునివలన క్షత్రియస్త్రీలయందు జన్మించినవారు క్షత్రియు లగుదురనియు శూద్రస్త్రీ యందు జన్మించినవాడు శూద్రుడగు ననియుఁ జెప్పెనా ?

'యథైవ శూద్రో బ్రాహ్మణ్యాం బాహ్యం జన్తుం ప్రసూయతే
తథా బాహ్యతరం బాహ్య శ్చాతుర్వర్ణ్యే ప్రసూయతే॥' (అ 10)

అని యుత్తమజాతిస్త్రీలయందు హీనజాతీయులచే జన్మించిన వారు అతి హీనజాతీయు లగుదు రని కదా చెప్పుచున్నది ఈ స్థితిలో ప్రతివాద్యభిప్రాయమును బట్టి నిషాదుడైన వ్యాసునివలన జన్మించిన ధృతరాష్ట్రాదులు తల్లి క్షత్రియకాంతయైనను హీనజాతీయులు కాక క్షత్రియు లెట్లయిరి ?

అట్లే విదురుని తల్లి శూద్రయైనను నిషాదునివలన జన్మించి నపుడు "జాతో నిషాదా చ్ఛూద్రాయాం జాత్యా భవతి పుక్కసః' (అ 10) అను మనువచనముచే పుక్కసుడు కావలసిన విదురుడు శూద్రు డెట్లయ్యెను ?

అట్లు కానపుడు 'వ్యాసుని వీర్యమున బుట్టిన ధృతరాష్ట్ర పాండురాజులు క్షత్రియులు విదురుడు శూద్రుడు నెట్లయిరి? "యిచ్చట క్షేత్రప్రాధాన్యమే వన్నెకెక్కెను' అనుచు ప్రతివాదు లీదృష్టాంతముతో సత్యవతీదేవికి వీర్యప్రాధాన్యము కాక క్షేత్రప్రాధాన్యమే చెప్పవలె నని యెట్లు ప్రతిఘటింపగలరు ?

అట్లు ప్రతిఘటించుటకు దృష్టాంతసిద్ధి గావలెను ఆ దృష్టాంత సిద్ధికై ధృతరాష్ట్రాదులు ప్రతిలోమజాతులు (నిషాదసంజాతులు) కారనవలెను. అట్లనుటకు వ్యాసుడు నిషాదుడు కాడనవలెను అట్లు నిషాదుడు కాడనుటకు తల్లి యగు సత్యవతీదేవి శూద్రకాంత కాదన

వలెను అట్లనుటకు సత్యవతీదేవి జన్మమందు వీర్యప్రాధాన్యమే యొప్పుకొని తీరవలెను కనుక వ్యాసమహర్షి విప్రుడే సత్యవతీదేవి క్షత్రియయే అని సమాధానము వ్యాసమహర్షివలన జన్మించిన ధృతరాష్ట్రాదులయందు క్షత్రియత్వాదులు ఎట్లు? అను విషయము ముందు చర్చింపబడును.

"ఇంతకును మహాభారతమున సత్యవతికి దాశకన్య దాశేయి దాశరాజకన్య అను శబ్దములే చెప్పబడినవి కాని 'వాసవి వసురాజ కన్య' అను శబ్దములు మృగ్యములు" (పు 151) అని యాక్షేపము.

వారికి గనబడక యిట్లనుచున్నారు కనపరచుట మనధర్మము

తత్రాజగామ భగవాన్ బ్రహ్మా లోకగురు స్స్వయమ్
హిరణ్యగర్భ మాసీనం తస్మింస్తు పరమాసనే
పరివృత్త్యాఽసనాభ్యాసే వాసవేయః స్థితోఽభవత్' (ఆది. అ)
'సాతు సత్యవతీనామ మత్స్యఘాత్యభిసంశ్రయాత్
దృష్ట్వైవ స చ తాం ధీమాన్ చకమే చారుహాసినీమ్
దివ్యాం తాం వాసవీం కన్యాం రంభోరుం మునిపుంగవః (ఆది అ63)
పితరః— అస్మాకం మానసీం కన్యా మస్మచ్ఛాపేన వాసవీమ్॥'
(ఆది అ64)
'జాతః పరాశరా ద్యోగీ వాసవ్యాం కలయా హరేః॥'
(భాగ-స్క-1-అ4)

ఇత్యాది వాసవీశబ్దప్రయోగములుచాల కలవని సమాధానము

"వసురాజు రాజైనను అతని వీర్యముచే జలజంతువనితయందో పుత్రీపుత్రు లుద్భవింప బుద్ధి జేకొని మత్స్యాధీనం జేసి పుత్రికను దాశునకే పెంచనిచ్చి యుండును" (పు 152) అని యాక్షేపము

ఆహా వసురాజు వీర్యము మ్రింగిన మత్స్యమునుండి సత్యవతీదేవి జన్మించె నని గ్రంథమునం దుండ ప్రతివాదుల దృష్టి జాలరివనిత యందు ప్రసరించుటకు కారణ మేమో? ఇప్పట్టున 'స్వయం మూఢో ఽన్యాంశ్చ వ్యామోహయతి శాస్త్రార్థసంప్రదాయరహితత్వాత్.

క్షత్రియహాని మక్షత్రియకల్పనాంచ కుర్వన్" అను గీతాభాష్య మందలి శంకరభగవత్పాదుల వాక్యము జ్ఞప్తికి వచ్చుచున్నది. ఆ సత్యవతీదేవిని పోషించిన దాశుడైనను ఈ ప్రతివాదు లన్నట్లని యుండలేదు. 'వసు రాజు వీర్యమున జన్మించినది, శంతనుమహారాజు వివాహము చేసికొన దగినది' యనియే చెప్పెను. సత్యవతీవివాహసందర్భములో భీష్ముడు క్షత్రియవర్గమును వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళి దాశరాజు నడిగినపుడు ఆత డిట్లు చెప్పెను—

"కో హి సంబన్ధకం శ్లాఘ్య మీప్సితం యౌన మీదృశమ్।
అతిక్రామ న్న తప్యేత సాక్షా దపి శతక్రతుః॥
అపత్యం చైత దార్యస్య యో యుష్మాకం సమో గుణైః।
యస్య శుక్రా త్సత్యవతీ సంభూతా వరవర్ణినీ॥
తేన మే బహుశ స్తాత పితా తే పరికీర్తితః।
అర్హా స్సత్యవతీం వోఢుం ధర్మజ్ఞ స్స నరాధిపః॥" (ఆది. అ100)

జ్ఞానదీపికా—ఆర్యస్య=ఉపరిచరస్య; సత్యవతీం వోఢుమర్హాః= ఉచిత ఇత్యన్వయః॥

ఇచ్చట (అపత్యం చైత దార్యస్య) ఈమె యుపరిచరవసువు యొక్క పుత్రిక అని చెప్పి 'యస్య శుక్రా త్సత్యవతీ సంభూతా' ఎవ్వని వీర్యమువలన సత్యవతి జన్మించినదో అనుటవలన స్త్రీసంబంధము లేకయే కలిగెనని స్పష్టీకరింపబడినది. తరువాత ఉపరిచరవసువు ఈమెను వివాహముచేసికొనదగినవాడు శంతనుమహారాజే యని బహుప్రకారముల జెప్పియుండె ననుటచే సత్యవతీదేవి క్షత్రియయే యని ప్రకటింపంబడినది. ఇట్లే-ఆంధ్రభారతము. (ఆది-4అ.)

ఎవ్వనియోని వీర్యంబున నిక్కన్య యుద్భవిల్లెనట్టి యుపరిచరుండను రాజర్షి యీ సత్యవతి వారుణ కీలుదు. శంతనునకు యిచ్చునది. అనుటం జేసి—యిట్టి సంబంధ మెవ్వరికి బడయు నగు"

మరియు నీ ప్రతివాదు లొకచోట వ్రాయుచు "సత్యవతి...క్షత్రియుడగు శంతనునివలన చిత్రాంగద విచిత్రవీర్యులను క్షత్రియులు

పుట్టిరి'' (పు72) అని చెప్పియున్నారు. ఆ సత్యవతీదేవినే జాలరివనిత యనియు, శూద్రస్త్రీ యనియు వాడినారు. ఆమె శూద్రస్త్రీయేయైన యెడల నామెకు జన్మించిన చిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులు క్షత్రియు లగుట అసంభవము. చూడుడు. మనుస్మృతి. (అ. 10)

"క్షత్రియా చ్ఛూద్రకన్యాయాం క్రూరాచారవిహారవాన్ ।
క్షత్రశూద్రవపుర్జన్తు రుగ్రోనామ ప్రజాయతే ॥

వ్యా—క్షత్రియా చ్ఛూద్రకన్యాయా మూఢాయాం క్రూరచేష్టః క్రూరకర్మరతిశ్చ క్షత్రశూద్రస్వభావ ఉగ్రాఖ్యః పుత్రో జాయతే.''

ఈ వచనమును బట్టి శంతనమహారాజుచే వివాహము చేసికొనబడినట్టియు, ప్రతివాదిమతప్రకారము శూద్రస్త్రీ యైనట్టియు సత్యవతియందు జన్మించిన చిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులు ఉగ్రజాతీయు లగుదురు. కాని క్షత్రియులు కానేరరు. కనుక ప్రతివాదులకు స్వవచనవ్యాఘాతముకూడ ప్రాప్తించినది. ఈ కారణములచే సత్యవతీదేవి జాలరివనితయందు పుట్టె ననుట హేయము. సత్యవతీదేవి ప్రతివాదు లన్నట్లు జాలరివనిత కాదు. శూద్రస్త్రీ కాదు. క్షత్రియయే యని సమాధానము.

"ఆ వనిత (సత్యవతి) అందకత్తె యగుటచే బరాశరశంతనులు వరింప నర్హులై యుండెను...సత్యవతీసౌందర్యలాలసు లయిరే పైవారామెను కోరుచుండిరిగాని ఉత్తమక్షత్రియాంగన యను కారణమున గాదు'' (పు. 152)

వారాసత్యవతీదేవిని వరించుటలో కేవల సౌందర్యము కాక కేవల క్షత్రియత్వముగాక నుభయము కారణము. ప్రతివాది మతప్రకారము చూడగా శంతను సత్యవతీసంతతికి క్షత్రియత్వమే అసంభవము. ఉభయకారణత్వపక్షములో శంతను సత్యవతీ సంతతికి క్షత్రియత్వము సిద్ధించును కనుక సత్యవతీదేవి క్షత్రియయే యని సమాధానము.

"వ్యాసునితల్లి కైవర్తకన్యయే యనియు, బ్రాహ్మణేతర వనితలకు జన్మించిన వారును బ్రాహ్మణులు కావచ్చు ననియు వజ్రసూచికోపనిషత్తులో గల వాక్యము నింతకు ముందు చూపియున్నాను. మఱియు భవిష్యదేవీభాగవతవిష్ణు పురాణములు వ్యాసుడు దాశకన్య, లేక కైవర్తకన్యాసంజాతుడే యని స్పష్ట వాక్యములతో చెప్పియున్నవి" (పు 152) అని యాక్షేపము.

ఐతే వ్యాసుని తల్లి దాశకన్య, లేక కైవర్తకన్య యనుటకు ప్రతివాదు లన్నిగ్రంథనామములు కీర్తింపవలెనా ? సీతామహాదేవి అయోనిజయై భూతలమునుండి యావిర్భవించినను జనకుని పోషణము చే జానకి యనబడినట్లు వ్యాసజనని క్షత్రియయైనను దాశుని పోషణముచే దాశకన్య యనబడుట కభ్యంతరము లేదు.

వజ్రసూచికోపనిషత్తులో బ్రాహ్మణేతరవనితలకు జన్మించిన వారును బ్రాహ్మణులు కావచ్చుననియు, వ్యాసుడు దాని కుదాహరణ మనియు నున్నదట. దీనికై వ్యాసజనని బ్రాహ్మణేతరవనితకదా? కావలసియున్నది. క్షత్రియస్త్రీకనుక బ్రాహ్మణేతరవనితయే. ఇక నాయుపనిషత్తులోని 'వ్యాసఃకైవర్తకన్యాయామ్'' అను వాక్యార్థసిద్ధి యెట్లందురుకాబోలు జానకీశబ్దవ్యవహారము అయోనిజయనుటకును, భూపుత్రికయనుటకును భంగకరము కానట్లు ఈకైవర్తకన్యాశబ్దము సత్యవతీదేవి క్షత్రియత్వమునకు భంజకముగాదు. క్షత్రియయై యుండియు కైవర్తపోషణమును బట్టి కైవర్తకన్య యని వ్యవహరింపబడెను. చూడుడు—(భాగవతము 9 స్కం అ 22)

"శంతనో ర్దాశకన్యాయాం జజ్ఞే చిత్రాంగద స్సుతః"

శ్రీధరీయమ్—

దాశకన్యాయా మితి. ఉపరిచరవసో ర్వీర్యేణ మత్స్యగర్భా దుత్పన్నా కన్యా దాశైః కైవర్తైః పాలితా. అతో దాశకన్యేతి ప్రసిద్ధాయామ్॥

ఈగ్రంథము పైవిషయమునే ధృవపరచుచున్నది. కనుక సత్యవతీదేవి ప్రతివాదు లన్నట్లు కైవర్తజాతిస్త్రీ కాదు. క్షత్రియ

జాతిస్త్రీయే యని సమాధానము. ఇంతవరకు సత్యవతీదేవి క్షత్రియయే యను సిద్ధాంతముపై ప్రతివాదుల ఆక్షేపపరంపర ప్రమాణోపపత్తుల తోడను, ప్రతివాదిపూర్వాపరవచనవిరోధప్రదర్శనములతోడను పరిహరింపబడి సమాధానపరంపరచే వ్యాసజనని యగు సత్యవతీదేవి క్షత్రియయే యని స్థిరపరుపబడినది. ఇక నీయంశమును విడిచి వ్యాస భగవానునిపై ప్రతివాదుల ఆక్షేపముల నవలోకింతము—

—• వ్యాసుడు చండాలజాతిజుడను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము •—

"బ్రాహ్మణుడు సితవర్ణుడుగా యుండవలయు నని శాంతిపర్వమున గలదు. వ్యాసు డసితవర్ణుడు. మరియు కైవర్తజాతి షోడశవిధ చండాలజాతియందును నధమ మని హేమాద్రికృత చతుర్వర్గ చింతామణిలో గలదు. అందువలననే వ్యాసుని చండాలజాతిజుడని చెప్పితిని. కాని బ్రహ్మర్షి యే"(మ.భా.చ.పు. 153)

ఆహా! చండాలజాతిజు డట! బ్రహ్మర్షి యట! ఇది యజ్ఞాన విలసితము. అన్యజాతీయునకు ఆ శరీరముతో బ్రహర్షిత్వ మసంభవ మను సంగతి వెనుక వాల్మీకినిషాదత్వనిరాకరణఘట్టములో ధర్మఖండ కథాసందర్భమున నిందబృహస్పతిసంవాదమువలన స్పష్టీకరింపబడి యున్నందున ప్రతివాదుల వ్రాత హేయము.

ఇచ్చట 'చండాలజాతిజు డని చెప్పితిని' అను వాక్యములోని చండాలజాతిపదముచే మరల సత్యవతీదేవిని స్పృశించుచున్నట్లున్నది. "సతి కుడ్యే చిత్రరచనా" అన్నట్లు సత్యవతీదేవియందు ఆకైవర్తజాతి సిద్ధించినపుడుకదా, దానిపై ప్రతివాదుల మనోరథసౌధనిర్మాణము! అది యున్మూలిత మగుటచే వారి మనోరథసౌధము పతితమైనది

మరియు వెనుక "వ్యాసుడు మొదలగువారు వారి తల్లులే జాతివారైనను బీజప్రాధాన్యతపోవిశేషముచే మహర్షులైరి...జాలరివనిత యగు సత్యవతికి... క్షత్రియు డగు శంతనునివలన చిత్రాంగద విచిత్రవీర్య లను క్షత్రియులు పుట్టిరి" (పు. 72)

అని వ్రాసిన మ. భా. చ. కారులు పరాశరపుత్రు డగు వ్యాసునియందును, శంతనుపుత్రు లగు చిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యుల యందును క్షేత్రప్రాధాన్యము కాక వీర్యప్రాధాన్యమునే యొకమూల నంగీకరించుచున్న ఆనోటితో నిచ్చట 'వ్యాసుని చండాలజాతిజు డని

చెప్పితిని' అనుట వెఱ్ఱియా? బుద్ధియా? బ్రాహ్మణుడు సితవర్ణుడుగా నుండవలె నని శాంతిపర్వమున గలదట! వ్యాసు డసితవర్ణు డట! అనగా నసితవర్ణు డగుటచే వ్యాసుడు బ్రాహ్మణుడు కాడట! (చండాల జాతిజు డన్నమాట.) కాని బ్రహ్మర్షి యేనట! ఔరా! బ్రహ్మర్షి, రాజర్షి, దేవర్షి శబ్దములు ఆయా ఋషులయందలి జాతివిశేషమునకు స్ఫోరకము లగుచుండ, వ్యాసుని బ్రహ్మర్షి యే యనుచు బ్రాహ్మణేతరు డనుటయు, పరాశరపుత్రు డగు వ్యాసుని జన్మమునందు వీర్యప్రాధాన్యమే కాని క్షేత్రప్రాధాన్యము కాదనుచు వ్యాసుని అబ్రాహ్మణు డనుటయు పాపభీతిలేని మ. భా. చ. కారులకే చెల్లినది.

బ్రాహ్మణుడు సితవర్ణుడుగా నుండవలె నని శాంతిపర్వమున గలదట! ఆసందర్భ మేమో చూతము...శాంతిపర్వ (అ. 188)

భృగుః—

"బ్రాహ్మణానాం సితో వర్ణః క్షత్రియాణాన్తు లోహితః ।
వైశ్యానాం పీతకో వర్ణ శ్శూద్రాణా మసిత స్తథా ॥"

మ. భా. చ. కారు లన్న విషయ మిది. ఇచ్చట వారి యర్థమును బట్టి బ్రాహ్మణులకు సితవర్ణము, (తెలుపు) క్షత్రియులకు లోహితవర్ణము, (ఎఱుపు) వైశ్యులకు పీతవర్ణము, (పసుపు) శూద్రులకు అసితవర్ణము, (నలుపు) లక్షణ మని చెప్పబడిన దన్నమాట. వ్యాసుని యందు బ్రాహ్మణునకు లక్షణముగా జెప్పబడిన రంగు లేదను ప్రతివాదులు ఇతరవర్ణములవారికి లక్షణముగా జెప్పబడినవి ఆయా వర్ణములవారి కందరకు నున్న వందురా? అన్యులమాటకేమి, బ్రాహ్మణున కుండవలసిన ఆ సితవర్ణము ముందీప్రతివాదులయం దున్నదా? నీలమేఘశ్యాము డగు శ్రీరామునియందు క్షత్రియున కుండవలసినట్లు చెప్పబడిన లోహితవర్ణము లేదు కనుక క్షత్రియుడు కాడనవలసిన దేనా? లోకవిరుద్ధమైన యిట్టి యర్థమును ఆ శ్లోకమునకు చెప్పుట తగునా? కనుక వాస్తవార్థమును ఆ శ్లోకమునకు గ్రహించుటకు వ్యాఖ్యానమే శరణ్యము. అందుకై ఆ సందర్భము జూతము—

భృగుః—

"అసృజ ద్బ్రాహ్మణానేవ పూర్వం బ్రహ్మా ప్రజాపతీన్ ।
ఆత్మతేజోఽభినిర్వృత్తాన్ భాస్కరాగ్ని సమప్రభాన్ ॥
తత స్సత్యంచ ధర్మంచ త పోబ్రహ్మచ శాశ్వతమ్ ।
ఆచారం చైవ శౌచంచ స్వర్గాయ విదధే ప్రభుః ॥"

నీలకంఠీయమ్—

కథం సృష్టాని భూతానీత్యస్యోత్తర ముక్త్వా కథం వర్ణవిభక్తయ ఇత్య స్యోత్తర మాహ. అసృజ దిత్యాది. తత్ర పూర్వం చిత్తప్రసాదే నానన్త్య మశ్నుత ఇత్యుక్తం. చిత్తప్రసాదశ్చ ధర్మఫలమతో ధర్మం నిరూపయతి—బ్రాహ్మణాన్=బ్రహ్మనిష్ఠాన్; ప్రజాపతీన్=మరీచ్యంగిరఆదీన్; ఆత్మన స్తేజః—సత్యసంకల్పత్వాదిసామర్థ్యమ్; తేన నిర్వృత్తాన్=ఉత్పాదితాన్; ధర్మం=యజ్ఞాదిం; తపః=కృఛ్రచాంద్రాయణాది; శాశ్వతంబ్రహ్మ=నిత్యం వేదం;ఆచారం=స్నానాదిం; శౌచం=ప్రాయశ్చిత్తాది;

దేవదానవ గంధర్వా దైత్యాసురమహోరగాః ।
యక్షరాక్షసనాగాశ్చ పిశాచా మనుజా స్తథా ॥
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చ ద్విజసత్తమ !
యేచాన్యే భూతసంఘానాం వర్ణా స్తాం శ్చాపి నిర్మమే ॥
బ్రాహ్మణానాం సితో వర్ణః క్షత్రియాణాన్తు లోహితః ।
వైశ్యానాం పీతకో వర్ణ శ్శూద్రాణా మసిత స్తథా ॥

నీ—వర్ణాః-సాత్వికం, రాజసం, తామసం, మిశ్రంచేతి స్వచ్ఛత్వాదిసామ్యాత్ గుణవృత్తం వర్ణశబ్దే నోచ్యతే; సితః=స్వచ్ఛః సత్యగుణః ప్రకాశాత్మా శమదమాదిస్వభావః; లోహితో=రజోగుణః; ప్రవృత్త్యాత్మా శౌర్య తేజఆదిస్వభావః; పీతకః=రజస్తమోవ్యామిశ్రః కృష్యాదనిహీనకర్మప్రవర్తకః; అసితః=కృష్ణః ఆవరణాత్మా తమోగుణః స్వతఃప్రకాశప్రవృత్తిహీనః శకటవ త్పరప్రేర్యః॥"

ఇచ్చట చిత్తశుద్ధిహేతు వగు ధర్మము నిరూపింపబడుచున్నది. బ్రహ్మ, పూర్వము బ్రహ్మనిష్ఠులగు మరీచిప్రభృతులైన ప్రజాపతులను సృజించి సత్యము, యజ్ఞాదిధర్మము, కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాది తపస్సు, నిత్యమైనవేదము, స్నానాద్యాచారము, ప్రాయశ్చిత్తాదిరూపమైన శౌచము అను స్వర్గసాధనములను విధించెను. దేవదానవగంధర్వాదులయొక్కయు, బ్రాహ్మణాదిచతుర్వర్ణములయొక్కయు వర్ణములను--అనగా సాత్త్వికరాజసతామసమిశ్రము లనబడు సత్వాదిగుణకృతవ్యాపారములను నిర్మించెను. బ్రాహ్మణులకు సితవర్ణము-అనగా ప్రకాశాత్మకమై శమదమాదిస్వభావముకల సత్త్వగుణము, క్షత్రియులకు లోహితవర్ణము– అనగా ప్రవృత్త్యాత్మకమై శౌర్యాదిస్వభావము కల రజోగుణము, వైశ్యులకు పీతవర్ణము-అనగా కృష్యాదినిహీనకర్మప్రవర్తకమైన రజస్తమోవ్యామిశ్రగుణము, శూద్రులకు అసితవర్ణము. అనగా ఆవరణాత్మకమైన స్వతః ప్రకాశప్రవృత్తిరహితమైన తమోగుణము నిర్మింపబడెను. అనియర్థము చెప్పబడెనే కాని రంగులని చెప్పబడలేదు. ఇటుపైనున్న శంకాసమాధానగ్రంథముచే చాతుర్వర్ణ్యములకును అసాధారణధర్మములు చెప్పి వీనినిబట్టి బ్రాహ్మణాదివర్ణవిభాగము గ్రాహ్యమనుచు సాత్త్వికత్వాదిరూపవర్ణవిభాగమునకు కారణము ధర్మమే యని చెప్పబడెను. ఇట్లు పరిశీలింపగా "బ్రాహ్మణానాం సితో వర్ణః" అను శాంతిపర్వశ్లోకమున కపార్థము చెప్పి వ్యాసభగవానుని నిందించిన మ. భా. చ. కారుల హాస్యాస్పదప్రసంగ మపాస్తమైనది. అంశాంతరమందుకొందము.

—• నిషాదుడైన వ్యాసునకు బ్రాహ్మ్యసంస్కారము లను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము •—

"వ్యాసుడు వాల్మీకివలె గాక మొదటనే బ్రాహ్మ్యసంస్కారముల నొంది వినుతి కెక్కిన గ్రంథము రచించెను"

(మ. భా. చ. పు 159)

ఈ ప్రతివాదులు వాల్మీకి మొదట బ్రాహ్మ్యసంస్కారముల నొందలే దనుచున్నారు. వాల్మీకి యనగ వల్మీకప్రభువుడు, వసిష్ఠాదులాతనిని వల్మీకమునుండి యభివ్యక్తము జేసిన తరువాత "వసిష్ఠమునీంద్రుం డతనికి ప్రచేతసునిచేత వేదోక్తక్రమంబున జాతకర్మాద్యఖిలసంస్కారంబులు చేయించెను." అని వెనుక జూపబడిన ధర్మఖండమునుబట్టి వాల్మీకికి బ్రాహ్మ్యసంస్కారములు వెంటనే జరిగినందున ప్రతివాదుల వ్రాత తప్పు. వ్యాసునకు బ్రాహ్మ్యసంస్కారములు మొదటనే జరిగినవనుచున్న ప్రతివాదుల నడుగవలసియున్నది. బ్రాహ్మ్యసంస్కారములనగా బ్రాహ్మణునకు జేయు సంస్కారములా? అబ్రాహ్మణునకు జేయు సంస్కారములా? మీమతమున నిషాదుడు, చండాలజాతిజుడు నగు వ్యాసునకు, బ్రాహ్మణునకు జేయబడు సంస్కారములెట్లు చేయబడినవి? ఇక నబ్రాహ్మణునకు బ్రాహ్మ్యమునిమిత్తము చేయబడు సంస్కారము లందురా? అట్టి సంస్కారము లేవి? వానిని బోధించు విధులేవి? వాల్మీకివిషయమై ధర్మఖండములో జెప్పబడినట్లు అవి వేదోక్తసంస్కారములే అనవలెను. అవి "బ్రాహ్మణ ముపనయీత" ఇత్యాదివచనములచే బ్రాహ్మణజాతికి జేయవలసినవే కాని నిషాదాదులకు జేయవలసినవి కావు. కనుక నిది యసంగతప్రసంగము.

"వ్యాసశ్చ భగవాన్ విప్రో దేవర్షిగణసేవితః" అని మహాభారతమున బహుస్థలములలో వ్యాసుడు విప్రుడని చెప్పబడుటచేతను, బ్రాహ్మ్యసంస్కారముల నొందుటచేతను తద్విరుద్ధమగు ప్రతివాదుల ఈవ్రాత పరాస్తము.

అంశాంతరమందుకొందము——

—: వ్యాసు డంబికాదులయందు ప్రవర్తించుటచే దోషి యను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము :—

"తల్లి యాసతి యను నెపమున రాణివాసము జేరి రాణులను గూడి తన నైష్ఠికబ్రహ్మచర్యవ్రతమునకు లోపము కలుగజేసికొ'నెను. అపకీర్తి చేయుదగిన

గర్భోత్పత్తిం జేసినా లేకా కాని వ్యాసు సంకటివాడు బ్రహ్మభ్రష్టు డగుట యెట్టి దని పూర్వమీమాంసాశాస్త్రజ్ఞులు 'ధర్మవ్యతిక్రమసాహస' విచారణములో నానావిధము లగు భ్రష్టులుపడి మాతాజ్ఞ కాన వ్యాసుడు దోషి కాడని సరిపెట్టుకొనిరి" (మ. భా. చ. పు. 159)

ఆహా! ఈ ప్రతివాదులది దివ్యదృష్టికనుక వ్యాసుడు రాణులను కూడుటలో తల్లియానతి యనునది నెపమే యని వ్యాసభగవానుని హృదయము తెలిసికొని చెప్పుచున్నారు. వీరు వ్యాసభగవానునకు నైష్ఠికబ్రహ్మచర్యవ్రతలోపము కలిగె ననుచున్నారు ఔను; దివాంధమునకు మహోజ్జ్వల మగు మధ్యాహ్నమార్తాండమండలమందు గాఢాంధకారానుభవ మని లోకప్రసిద్ధి. ఈ ప్రతివాదులు పూర్వమీమాంసాశాస్త్రమును కీర్తించుచున్నారు. కనుక దానిని జూతము.

"అపివా కారణాగ్రహణే ప్రయుక్తాని ప్రతీయేరన్" (జై. సూ. 1 అ. 3 పా)

తన్త్రవార్త్తికము—

అత్ర సదాచారా నుదాహృత్య త్రివర్గసిద్ధ్యర్థం విచార్యతే. తద్విపరీతసంకీర్ణ వ్యవహారిషు శిష్టే ష్వపథ్యకారి వైద్యాతురవ దవిస్రంభణీయ చరితత్వాత్, సంభావ్యమానవేదమూలత్వాచ్చ ధర్మసంశయం దర్శయిత్వా సదాచారేషు హి దృష్టో ధర్మవ్యతిక్రమః సాహసం చ మహతామ్ ॥

న్యాయసుధా—

తద్విపరీతేతి. త్రివర్గవిపరీతై రధర్మాఽనర్థదుఃఖసాధనై రాచారై స్సంకీర్ణో వ్యవహారో యేషా మితి విగ్రహః, వైద్యశ్చాసా వాతురశ్చేతి కర్మధారయం కృత్వా పూర్వపదేన కర్మధారయః కార్యః ॥ లోభాద్యభిభవా త్సన్నిహితాఽనర్థాఽదర్శనే నాధర్మాచరణం ధర్మవ్యతిక్రమః, దృష్ట స్యాప్యనర్థస్య బలదర్పేణానాదరా దధర్మాచరణం సాహసమ్ ॥

తన్త్రవార్త్తికమ్—

కృష్ణద్వైపాయనస్యాపి గృహీతనైష్ఠికబ్రహ్మచర్యస్య విచిత్రవీర్యదారే ష్వపత్యోత్పాదనప్రసంగః ...ఇతి ప్రాప్తేఽభిధీయతే—"అపివా కారణాగ్రహణే ప్రయుక్తాని ప్రతీయేరన్" ఇతి ॥

"దృష్టకారణహీనాని యాని కర్మాణి సాధుభిః ।
ప్రయుక్తాని ప్రతీయేరన్ ధర్మత్వే నేహ తాన్యపి ॥
శరీరస్థితయే యాని సుఖార్థం వా ప్రయుంజతే ॥
అర్థార్థం వా న తే ష్వస్తి శిష్టానా మేవ ధర్మధీః ॥"

తపోబలారూఢస్య చరితం తత్ 'సర్వం బలవతః పథ్యమ్' ఇతి న్యాయేన మహాన్తిచ తపాంసి కృత్వా తాని క్షయం నయతః ఉత్తరకాలంవా పాపవిశుద్ధిం ప్రాయశ్చిత్తైః ప్రతికుర్వాణస్య జీర్యత్యపి. మన్దతపసా మగ్నైరివ మహోవట కాష్ఠాదిభక్షణ మాత్మవినాశాయైవ స్యాత్. ద్వైపాయనస్యాపి గురునియోగాత్ "అపతి రపత్యలిప్సు ర్దేవరా ద్గురుప్రేరితా దృతుమతీయాయాత్"ఇత్యేవ మాగమాత్ మాతృసంబన్ధభ్రాతృజాయాపుత్రజననం ప్రాక్కృతపశ్చాత్కరిష్యమాణతపోబలేన నాతిదుష్కరమ్. అన్యోఽపి యస్తాదృక్తపోబలో నిర్వహేత్స కుర్యాదేవ ॥"

ఈ గ్రంథమునకు తాత్పర్య మిది—రోగులకు పథ్య ముపదేశించుచు తాను రోగగ్రస్తుడై యపథ్యము జేయు వైద్యునియందు విశ్వాస ముండనట్లు అధర్మానర్థదుఃఖమూలములైన యాచరణముల చేత సంకీర్ణవ్యవహారముకల శిష్టుల చరిత్రము శంకింపదగియుండుటవలనను, వేదమూలకత్వము సంభావింపబడుటవలనను ధర్మసంశయమును ప్రదర్శించి విచారణ చేయబడుచున్నది.

సదాచారములలో ధర్మవ్యతిక్రమము(లోభాద్యావేశమున సన్నిహితానర్థమును గమనింపక యధర్మ మాచరించుట) సాహసము దృష్టమైన యనర్థమును బలదర్పమున గణింపక యధర్మ మాచరిం

చుట) గోచరించుచున్నవి. నైష్ఠిక బ్రహ్మచర్యము గ్రహించిన కృష్ణ ద్వైపాయనునకు విచిత్రవీర్యుని భార్యలయందు సంతతి గలిగించుట ధర్మవ్యతిక్రమము. అని పూర్వపక్షము రాగా సమాధానము చెప్పబడు చున్నది. దృష్టఫలరహితములై సత్పురుషులచే నాచరింపబడిన కార్యములు ధర్మములు శరీరస్థితికొరకు, సుఖముకొరకు, ధనము కొరకు ఆచరింపబడు కార్యములనుధర్మ్యములని శిష్టులు భావింపరు. ఇక వ్యాసమహర్షి విషయ మేమనగా "సర్వం బలవతః పథ్యమ్" అను న్యాయమునుబట్టి, మహాతపస్సులు చేసి వాని నవసరమును బట్టి యొకానొక కార్యములో వినియోగించునట్టియు, ననంతరమైనను దోష నివృత్తికై ప్రతిక్రియ లాచరించునట్టియు, తపోబలారూఢుని కృత్యము వటకాష్ఠభక్షణము గజములకువలె జీర్ణించునుగాని బాధింపదు. ఆ తపశ్శక్తి లేనివాని కట్టి కృత్యము, వటకాష్ఠభక్షణ మన్యజంతువునకువలె నాత్మవినాశకరమే యగును. గురుజన నియోగమునుబట్టియు, శాస్త్ర మును బట్టియు, పూర్వము చేయబడినదియు, పరమందు చేయబడు నదియు నగు తపముయొక్క బలముచే విచిత్రవీర్యభార్యలయందు సం తతి గలిగించుట మహర్షికి దుష్కరము కాదు. అట్టి తపోబలము కలవా డెవ్వడైన నిర్వహింపవచ్చును. అని.

ఇట్లు పూర్వమీమాంసాశాస్త్రము చర్చించి, గురుజన నియోగ మును బట్టియు, శాస్త్రమును బట్టియు, తపోబలముచే వ్యాసమహర్షి కది చెల్లిన దని నిరూపించియుండగా 'పూర్వమీమాంసాశాస్త్ర జ్ఞులు నానావిధములగు త్రిప్పలు పడి సరిపెట్టుకొనిరి' అని ప్రతివాదు లందురే! వారు పడిన త్రిప్ప లేమున్నవి? మాతాజ్ఞ, ప్రమాణబలము, తపోబలము వ్యాసభగవానుని ప్రవృత్తికి మూలమనుట త్రిప్పలు పడుటా? (తుదకు దోషి కాడని సరిపెట్టుకొని రట.) శాస్త్రకారులు పూర్వపక్షసిద్ధాంతములతో గ్రంథములు వ్రాయుట తాము సరిపెట్టు కొనుటకా? మందమతుల బుద్ధిమాంద్యమును పోగొట్టుటకా? శబ్ద వ్యాపారము పరులకు బోధించుట కని ప్రతివాదులకు తెలియదు

కాబోలు. వారు సరిపెట్టుకొని రనగా తమకు సరిపడలేదని తాత్పర్యము కాబోలు. ఆర్ష వచనములయందు ఆదరాతిశయముకలిగి సంచరించు టకు అట్టి యదృష్ట ముండవద్దా?

"నైష స్థాణో రపరాధః యదేన మన్ధో న పశ్యతి పురుషా పరాధ స్స భవతి" అనునట్లు శాస్త్రములను విశ్వసింపకుండుట విశ్వసిం పనివాని దోషమే కాని, శాస్త్రముల దోషము కాదు. కనుకనే కృష్ణ ద్వైపాయనుని ధర్మవ్యతిరిక్త కార్యమును గూర్చి శాస్త్రములో చూపిన పూర్వపక్షము మ. భా. చ. కారులకు ప్రియమై, దాని సమాధానము వెగటైనది. అదియే హృదయదోషము.

ఈ ప్రతివాదులు శాస్త్రకారులు చెప్పియున్న విషయము నిట్లు తృణీకరించుచు "మాతాజ్ఞకు వ్యతిరేకముగా దాసిం గూడుటకు పూర్వమైమాంసికు లెట్టి సమాధాన మిచ్చెదరో" (పు 159)

అని యడుగుచున్నారు అణీమాండవ్యమహర్షి యమధర్మ రాజును "శూద్రయోనా వతో ధర్మ! మానుష స్సంభవిష్యసి" అని శపించియుండుటనుబట్టి త్రికాలజ్ఞాననిధి యగు వ్యాసభగవానుడు ఆ యమధర్మరాజు అంశము ఆమెయందు తనమూలమున జన్మింపవలసి యున్న విధిని గ్రహించి, మహాతపశ్శక్తికలవాడు కనుక నట్లు వ్యవహ రించె ననుచు సమాధాన మిచ్చెద రని తెలుపుచున్నాము. ఇట్లు పూర్వ మీమాంసకులు వ్యాసమహర్షికి పుత్రోత్పాదనప్రసంగము తపోబల ముచే దోషావహము కాదని బోధించినారు

ఉత్తరమీమాంసకులుగూడ యావదధికారాధికరణమున వేద వ్యాసప్రభృతులు ఆధికారికపురుషులనియు, బ్రహ్మనిష్ఠు లనియు అధికారసమాప్తిపర్యంతము వారు జీవన్ముక్తులై యుందురనియు, వారి కాగామిసంచితకర్మము లంటవనియు శ్రుస్మృతి ప్రమాణము లతో నిరూపించి—

"యథైధాంసి సమిద్ధోఽగ్ని ర్భస్మసా త్కురుతేఽర్జున।
జ్ఞానాగ్ని స్సర్వకర్మాణి భస్మసా త్కురుతే తథా ॥"

అను గీతావచన ముదాహరించి యాజ్ఞాననిష్ఠుల సర్వవిధకర్మములు జ్ఞానాగ్ని దగ్ధములగును. కనుక వారి కేవిధమైన దోష మంటదని చెప్పియున్నారు. ఇట్టిస్థితిలో శాస్త్రమర్యాదను పాటింపక వ్యాసభగవానుని నిందింపబూనిన మ. భా. చ. కారుల నేమనవలెనో!

ఇక దీని నిట్లుంచి తల్లి యానతి యనునది నెప మనుచున్న మ. భా. చ. కారులకు ఆతల్లి యాజ్ఞ గ్రంథమం దెట్లున్నదో వినిపింతము.

విచిత్రవీర్యు డపుత్రకుడై గతింప సత్యవతీదేవి భీష్మునితో నీవు సర్వధర్మవిదుడవు. ఈభరతవంశము నిన్నాధారపడియున్నది. అనుచు నిట్లుపదేశించెను—

"కార్యే త్వాం వినియోక్ష్యామి తచ్ఛ్రుత్వా కర్తు మర్హసి।
మమ పుత్ర స్తవ భ్రాతా వీర్యవా న్సుప్రియ శ్చ తే॥
బాల ఏవ గత స్స్వర్గ మపుత్రః పురుషర్షభ।
ఇమే మహిష్యౌ భ్రాతు స్తే కాశిరాజసుతే శుభే।
రూపయౌవనసంపన్నే పుత్రకామే చ భారత।
తయో రుత్పాదయాపత్యం సంతానాయ కులస్య నః॥
మన్నియోగా న్మహాబాహో! ధర్మం కర్తు మిహార్హసి।
రాజ్యే చైవాభిషిచ్యస్వ భారతా ననుశాధి చ॥
దారాంశ్చ కురు ధర్మేణ మా నిమజ్జీః పితామహా న్।

నీలకంఠీయమ్—

రాజ్యేచైవ=రాజ్యఏవవా; ఆత్మాన మభిషిచ్యస్వ=అభిషేచయ; కురు=బ్రహ్మచర్యసంకల్పా త్ప్రభృతి త్యక్తా న్సంతత్యర్థ మంగీకురు; మా నిమజ్జీః=మా నిమజ్జయ..."

నిన్నొక కార్యమందు నియోగించుచున్నాను. నీ వట్లు చేయదగినవాడవు. నాపుత్రుడు, నీసోదరుడునైన విచిత్రవీర్యునిభార్యలు

పుత్రార్థినులై యున్నారు. వంశవృద్ధికై నానియోగముచే నీవు వారలకు సంతతి గలిగింపుము; ఈ ధర్మమంగీకరింపుము. లేక రాజ్యమందైనను నీ వభిషిక్తుడవు కమ్ము. బ్రహ్మచర్యసంకల్పము మొదలుకొని త్యజింపబడిన దారలను సంతతికై యంగీకరింపుము. ఇది సత్యవతీదేవి భీష్మున కుపదేశించిన విషయము.

—॰ భీష్మునకు వితంతూద్వాహప్రేరణ మను
ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము ॰—

మ. భా. చ. కారు లీవచనములనే ప్రదర్శించి "ఆనాడు వితంతూద్వాహము తప్పుగా నెన్నబడలేదు" (పు 76) అనుటకు నిదర్శనమిదియే యనిరి. ఆ శ్లోకముల కర్థము వ్రాయుచు "నీ సోదరుని భార్యలయందు సంతతి గనుమా! రాజ్యమునం దభిషిక్తుడవు కమ్ము. ఈ నీసోదరభార్యలను నీభార్యలనుగా జేసికొనుము" అని వ్రాసిరి.

అస లిచ్చట వంశవృద్ధి, రాజ్యపరిపాలనము ప్రస్తుతాంశము. కాని వితంతూద్వాహము కాదు. అందు వంశవృద్ధికై నియోగవిధిని బట్టి నీసోదరభార్యలయందుగాని, లేక బ్రహ్మచర్యసంకల్పము మొదలు భార్యాపరిగ్రహములేని నీవు భార్యాపరిగ్రహము చేసి అచ్చట గాని సంతతి గను మనియు, రాజ్యాభిషిక్తుడవు కమ్మనియు, చెప్పియుండ నీ సోదరభార్యలను నీభార్యలుగా జేసికొను మని సత్యవతీదేవి భీష్ముని వితంతూద్వాహమునకు పురికొల్పిన దను మ. భా. చ. కారులవ్రాత హేయము. మఱియు.

వివాహవిధా వుక్తం విధవావేదనం పునః"

వ్యా—"నచ వివాహవిధాయకశాస్త్రే౽న్యేన పురుషేణ పునర్వివాహ ఉక్తః" అని వితంతూద్వాహము వివాహవిధాయకశాస్త్రమందు చెప్పబడలేదని మనుస్మృతి యుద్ఘోషించుచుండుటను బట్టి కూడ ప్రతివాదిప్రసంగము నింద్యము.

మఱియు సత్యవతీదేవిచే భీష్మున కుపదేశింపబడినవి మూడు విషయములు. అందు 'తయో రుత్పాదయాపత్యం మన్నియోగాత్' నానియోగమువలన అంబికాంబాలికలయందు సంతతి నముగ్రహింపుము.

అని యొకటి 'రాజ్యే చైవాభిషిచ్య' రాజ్యమందైన నభిషిక్తుడవు కమ్ము అని యొకటి 'దారాంశ్చ కురు ధర్మేణ' 'బ్రహ్మచర్యసంకల్పా త్ప్రభృతి త్యక్తాన్ సంతత్యర్థ మంగీకురు బ్రహ్మచర్య సంకల్పము మొదలుత్యజింపబడిన దారలనుసంతతికై యంగీకరింపుము అని యొకటి. ఇచ్చట దారాంశ్చ కురు ధర్మేణ అను మూడవ విషయము కూడ నంబికాంబాలికల నుద్దేశించియే చెప్పబడిన దనుచున్న ప్రతివాదుల నడుగవలసియున్నది— నీసోదరభార్యలయందు సంతతి గనుము ఈ నీసోదరభార్యలను నీభార్యలనుగా జేసికొనుము అను మీ వ్రాతకు సంతతిగని యాపై భార్యలగా జేసికొను మని తాత్పర్యమా? లేక భార్యలగా జేసికొని యాపై సంతతి గను మని తాత్పర్యమా?

ప్రథమపక్షములో—

'దేవరాద్వా సపిండాద్వా స్త్రియా సమ్యఙ్నియుక్తయా
ప్రజేప్సితాఽధిగన్తవ్యా సన్తానస్య పరిక్షయే॥ (పు 59 అ 9)

అను మనువచనముచే నియోగవిధివలన సోదరభార్యలయందు సంతతి గను మనె ననుట యుక్తమే కాని యాపై వారల భార్యలగా జేసికొను మనె ననుట అయుక్తము చూడుడు—

విధవాయాం నియోగార్థే నిర్వృత్తే తు యథావిధి
గురువచ్చ స్నుషావచ్చ వర్తేయాతాం పరస్పరమ్॥ (అ 9)

అనగా నియోగఫలము సిద్ధించినతరువాత నాపురుషుడు గురువువలెను స్త్రీకోడలువలెను వర్తింపవలెను అని భావము కనుక ప్రథమపక్షము హేయము

ఇక భార్యల జేసికొని సంతతి గనుట యను ద్వితీయపక్షములో ప్రతివాది కల్పించిన వితంతూద్వాహము

"న వివాహవిధా వుక్తం విధవావేదనం పునః

అను పూర్వోక్తమనువచనముచే దూష్యమే కద ఇంకొకటి

వితంతువులగు సోదరభార్యలను ప్రతివాదు లన్నట్లు భీష్ముడు వివాహము చేసికొనుటే తటస్థించినపుడు వారు భీష్మభార్య లనబడుదురే కాని సోదరభార్య లనబడరు ఇట్లుండ నీ సోదరభార్యలయందు సంతతి గనుము అని చెప్పినట్లున్న ప్రతివాదుల వ్రాతకిప్పుడు గతియేమున్నది? మఱియొకటి సత్యవతీదేవి వాక్యము లిట్లున్నవి—

మమ పుత్రస్తవ భ్రాతా బాలఏవ గత స్స్వర్గ మపుత్రః ఇమే మహిష్యౌ భ్రాతుస్తే పుత్రకామే తయో రుత్పాదయాపత్యం సంతానాయ కులస్య నః మన్నియోగా న్మహాబాహో ధర్మం కర్తుమిహార్హసి'

ఈ వాక్యములు నియోగవిధికి జెందినవికాని వితంతూద్వాహము నకు జెందినవి కావు నియోగపద్ధతి క్షేత్రజసంతతి నపేక్షించియుండును వివాహపద్ధతి వివాహము జేసికొనినవాని యౌరససంతతి నపేక్షించి యుండును భీష్ముడు వివాహమ చేసికొనియే వారలయందు సంతతి గనట తటస్థించిన యెడల సదిభీష్మున కౌరససంతతి యగను కాని విచిత్ర వీర్యునకు క్షేత్రజసంతతి కానేరదు ఇట్టిస్థితిలో విచిత్రవీర్యునకు క్షేత్రజ సంతతి తాత్పర్యముతో నీ సోదరభార్యలయందు సంతతి గనుము' అని చెప్పబడినట్లు వ్రాసిన ప్రతివాదుల కీ ద్వితీయపక్షము బాధకమే మఱియు వితంతువుల భార్యల జేసికొనుట వివాహ విధికే గాక నియోగవిధికిగూడ విరుద్ధమే చూడుడు—

విధవాయాం నియుక్తస్తు ఘృతాక్తో వాగ్యతో నిశి
ఏక ముత్పాదయే త్పుత్రమ్

వ్యా-ఘృతాక్తసర్వగాత్రోమౌనీరాత్రావేకపుత్రంజనయేత్
నియుక్తాయా మపి పుమా న్నార్యాం జాతోఽవిధానతః
నైవార్హః పైతృకం రిక్థం పతితోత్పాదితోహి సః '
యా నియుక్తాఽన్యతః పుత్రం దేవరా ద్వా ప్యవాప్నుయాత్
తం కామజ మరిక్థీయం వృథోత్పన్నం ప్రచక్షతే

వ్యా-యాస్త్రీ గుర్వాదిభి రనుజ్ఞాతా దేవరాద్వాఽన్యతోవా సపిండాద్వా పుత్ర ముత్పాదయేత్. స యది కామజో భవతి, తదా

త మరిక్థభాజం మన్వాదయో వదన్తి. అకామజ ఏవ రిక్థభాగీ. నచ వ్యాహృతో నారదేన—

"ముఖా న్ముఖం పరిహరన్ గాత్రై ర్గాత్రాణ్యసంస్పృశన్ ।
కులే తదవశేషే చ సంతానార్థం న కామతః" ఇతి.

వితంతుస్త్రీయందు నియోగింపబడినవాడు దేహ మంతటను నెయ్యి బూసికొని, మౌనము వహించి, నిశయందు పుత్రుని కలిగింప వలెను యోగింపబడిన స్త్రీయందైనను విధివిరుద్ధముగా జన్మించిన పుత్రుడు పతితోత్పాదితు డగుటవలన దాయభాగమున కధికారి కాడు. గురుజననియుక్తురాలైనస్త్రీ కామపూర్వక ప్రవృత్తికలదై పుత్రుని గని నపుడు ఆ పుత్రుడు దాయభాగమున కర్హుడు కాడని మన్వాదులు చెప్పు చున్నారు. కామమూలకప్రవృత్తివలన బుట్టినవాడే దాయార్హు డని నారదుడనెను. ఎట్లనగా— "కులక్షయము ప్రాప్తించినపుడు నియోగ విధి నాశ్రయించి స్త్రీపురుషులు పరస్పరముఖసంబంధమును, పరస్పర శరీర సంబంధమును వర్జించి సంతానార్థమే ప్రవర్తింపవలెను. కామముతో బ్రవర్తింపరాదు" అని.

ఇట్టియసిధారావ్రతమీనియోగవిధి. భార్యాభర్తృభావములోనిట్టి నిర్బంధములు లేవు. కామపూర్వకప్రవృత్తి యచ్చట నింద్యము కాదు.

సత్యవతీదేవి నియోగవిధి ననుసరించియే భీష్మున కుపదేశించినది. అందులో ప్రతివాదుల వితంతూద్వాహప్రసంగము అజ్ఞానవిలసిత మగుటచే హేయము.

భీష్ము డా సత్యవతీదేవి వాక్యములు విని నీవు చెప్పినది యాప ద్ధర్మమే కాని, నాబ్రహ్మచర్యనియమప్రతిజ్ఞ నేను విడువజాలను, ఒక మార్గము చెప్పెదను—

"పున ర్భరతవంశస్య హేతుం సంతానవృద్ధయే ।
వక్ష్యామి నియతం మాత స్తన్మే నిగదత శ్శృణు ॥
బ్రాహ్మణో గుణవాన్ కశ్చి ద్ధనే నోపనిమన్త్ర్యతామ్।
విచిత్రవీర్యక్షేత్రేషు య స్సముత్పాదయే త్ప్రజాః ॥"

విచిత్రవీర్యక్షేత్రములయందు సంతతి ననుగ్రహింపగల గుణవంతు డగు బ్రాహ్మణుని ధన మిచ్చి నియోగింపవలెను. అని చెప్పగా నప్పు డాసత్యవతీదేవి వ్యాసమహర్షి జన్మవృత్తాంతము చెప్పి—

"స హి మా ముక్తవాం స్తత్ర స్మరేః కృచ్ఛ్రేషు మా మితి ।
తం స్మరిష్యే మహాబాహో! యది భీష్మ! త్వ మిచ్ఛసి ॥
తవ హ్యానుమతే భీష్మ! నియతం స మహాతపాః ।
విచిత్రవీర్యక్షేత్రేషు పుత్రా నుత్పాదయిష్యతి ॥"

ఆ మహర్షి వెనుక కష్టసమయములయందు నన్ను స్మరింపు మని చెప్పెను. నీవంగీకరించినయెడల మహర్షిని స్మరింతును. నీయనుమతిపై యాతడు తప్పక పుత్రుల ననుగ్రహింప గలడు. ఇట్లనగా—భీష్ముడు—

"తదిదం ధర్మయుక్తం చ హితంచైవ కులస్య నః ।
ఉక్తం భవత్యా యచ్ఛ్రేయ స్తన్మహ్యం రోచతే భృశమ్ ॥

నీవన్నది ధర్మయుక్తము, హితమునై యున్నది. శ్రేయస్కరమగు నీసంకల్పము నాకు చాల ఇష్టమైనది; అని చెప్పగా నపుడు—

"కృష్ణద్వైపాయనం కాలీ చింతయామాస వై మునిమ్ ।
స వేదాన్ విబ్రువన్ ధీమాన్ మాతు ర్విజ్ఞాయ చిన్తితమ్ ॥
ప్రాదుర్బభూ వాదితః క్షణేన కురునందన! ।"

సత్యవతీదేవి యామునిని తలచుకొని నంతలో-వేదములను పఠించుచున్న ముని తల్లి సంకల్పము గ్రహించి తెలియకుండగనే క్షణములో ప్రత్యక్ష మయ్యెను అట్లు దర్శనమిచ్చి—

"భవత్యా య దభిప్రేతం తదహం కర్తు మాగతః ।
శాధి మాం ధర్మతత్త్వజ్ఞే! కరవాణి ప్రియం తవ ॥"

ధర్మతత్త్వజ్ఞురాలవగు తల్లీ! నీసంకల్పము నెరవేర్పవచ్చితిని. ఆజ్ఞయేమి? అనగా సత్యవతీదేవి—

"న త్వం వ్యపేక్షయా భ్రాతు స్సంతానాయ కులస్యచ ।
భీష్మస్య చాస్య వచనా న్నియోగా చ్చ మమానఘ! ॥
అనుక్రోశాచ్చ భూతానాం సర్వేషాం రక్షణాయచ ।

ఆనృశంస్యాచ్చ యద్బ్రూయాం త చ్ఛ్రుత్వా కర్తు మర్హసి ॥
యవీయస స్తవ భ్రాతు ర్భార్యే సురసుతోపమే ।
రూపయౌవనసంపన్నే పుత్రకామే చ ధర్మతః ॥
తయో రుత్పాద యాపత్యం సమర్థోహ్యసి పుత్రక! ।
అనురూపం కులస్యాస్య సంతత్యాః ప్రసవస్య చ ॥"
టీ వ్యపేక్షయా=స్నేహానుబంధేన; నియోగాత్=ఆజ్ఞాతః;
అనుక్రోశాత్=కృపాతః; ఆనృశంస్యాత్=అనైష్ఠుర్యాత్."

నీవు సోదరుని స్నేహానుబంధమునుబట్టియు, భీష్ముని వాక్యమును బట్టియు, నాయాజ్ఞనుబట్టియు, భూతదయనుబట్టియు, మృదుస్వభావమునుబట్టియు, భరతవంశమునకు సంతానముకొఱకును, ప్రజారక్షణముకొఱకును, నేను చెప్పబోవు విషయమును విని యాపనిని జేయదగినవాడవు. నీయనుజుని భార్యలు ధర్మబుద్ధితో పుత్రసంతతిని గోరుచుండిరి. నీవు తపోబలమున సమర్థుడవు. భరతవంశమునకు అనురూపమైన పుత్రసంతతి ననుగ్రహింపుము. ఇట్లు చెప్పగా మహర్షి —

"వేత్థ ధర్మం సత్యవతి! పరం చాపర మేవ చ ।
తథా తవ మహాప్రాజ్ఞే! ధర్మే ప్రణిహితా మతిః ॥"

టీ పరం ధర్మం=నివృత్తిరూపమ్; అపరంధర్మం=ప్రవృత్తిరూపమ్; ఆముష్మిక, మైహిక మితివా"

"తస్మా దహం త్వన్నియోగా ద్ధర్మ ముద్దిశ్య కారణమ్ ।
ఈప్సితం తే కరిష్యామి దృష్టం హ్యేత త్సనాతనమ్ ॥
భ్రాతుః పుత్రాన్ ప్రదాస్యామి మిత్రావరుణయో స్సమాన్ ॥"

తల్లీ! నీవు ఐహికాముష్మిక ధర్మములు తెలిసినదానవు. నీ బుద్ధియు ధర్మానుబద్ధమే. కనుక నీయాజ్ఞవలన ధర్మము నుద్దేశించి నీసంకల్పము నెరవేర్తును ఇది ప్రమాణసమ్మతమే. అనుజునకు ఆధ్యులగు పుత్రుల నొసంగుదును.

"వ్రతం చరేతాం తే దేవ్యౌ నిర్దిష్ట మిహ యన్మయా ।
సంవత్సరం యథా న్యాయం తత శ్శుద్ధే భవిష్యతః ॥"
నహి మా మవ్రతోపేతా ఉపేయా త్కాచి దంగనా"

వారిరువురు నేచెప్పెడి వ్రతమును యథాన్యాయముగా నొక సంవత్సరము చేయవలెను. అప్పుడు వారు పరిశుద్ధురాం డ్రగుదురు. వ్రతాచరణములేని స్త్రీ నన్ను పొందజాలదు.
ఇట్లు చెప్పగా విని సత్యవతీదేవి—

"సద్యో యథా ప్రపద్యేతే దేవ్యౌ గర్భం తథా కురు।
అరాజకేషు రాష్ట్రేషు ప్రజాఽనాథా వినశ్యతి॥
నశ్యన్తి చ క్రియా స్సర్వా నాస్తి వృష్టి ర్న దేవతా।
కథం చారాజకం రాష్ట్రం శక్యం ధారయితుం ప్రభో॥
తస్మా ద్గర్భం సమాధత్స్వ భీష్మ స్సంవర్ధయిష్యతి।"

వత్సా! వారు వెంటనే గర్భధారణము చేయునట్లు చేయుము. రాష్ట్ర మరాజక మైనపుడు ప్రజలకు చేటు కలుగును. సర్వక్రియలు లోపించును. వర్ష ముండదు. దేవతారాధన ముండదు. అరాజకమగు రాష్ట్రము నెవ్వడు భరింపగలడు? కనుక వెంటనేసంతతి ననుగ్రహింపుము.
అని కోరగా మహర్షి —

"యది పుత్రః ప్రదాతవ్యో మయా భ్రాతు రకాలికః।
విరూపతాం మే సహతాం తయో రేతత్పరం వ్రతం॥
యది మే సహతే గన్ధం రూపం వేషం తథా వపుః।
అద్యైవ గర్భం కౌసల్యా విశిష్టం ప్రతిపద్యతామ్॥"

నేను చెప్పియున్నట్లు కాక యిపుడే పుత్రప్రదానము చేయ వలసియున్నచో నావిరూపత్వమునుసహింపవలెను. వారికిదిగొప్పవ్రతము. నారూపవేషగంధశరీరములను సహించెనేని యాకౌసల్య కుత్తమసంతానము కలుగును.

"ఏవ ముక్త్వా మహాతేజా వ్యాస స్సత్యవతీం తదా।
శయనే సాచ కౌసల్యా శుచివస్త్రా హ్యలంకృతా॥
సమాగమన మాకాంక్షే దితి సోఽన్తర్హితో మునిః।"

ఇట్లు చెప్పి, వస్త్రాద్యలంకృతయై కౌసల్య శయనమున సమాగమన మాకాంక్షింపవలెను. అని సత్యవతీదేవితో జెప్పి వ్యాసమహర్షి అంతర్హితుడయ్యెను.

ఈ గ్రంథసందర్భము జూడ, సత్యవతీదేవియు భీష్ముడును భరత వంశోద్ధరణమునకై ఆపద్ధర్మ మాలోచించి యెక్కడనో తపోనిష్ఠతో కాలముగడుపు పరమపావనుడగు మహర్షియే యిందుకు సమర్థుడని యెంచి యాతని స్మరించు నంతట మహర్షి ప్రత్యక్షమై యేమి యాజ్ఞ యని యడుగ నామె చెప్పునపుడు ధర్మ్యముగనే నాయాజ్ఞను, భీష్మానుమతిని, భూతదయను, కోమలహృదయమును, పురస్కరించుకొని లోకరక్షణమునకై నీవుత్తమసంతాన మీయవలె నని కోరుటయు, మహర్షి ధర్మదృష్టితోడనే నీవు చెప్పినట్లు చేయుదును. ఒకసంవత్సరము వారు నేను చెప్పెడి వ్రత మాచరింపవలె ననుటయు, ఆ వ్రతమేమో అడుగకయే కాలహరణము కాకూడదని తల్లి వెంటనే అనుగ్రహింప గోరుటయు, అట్లైన నారూపవేషాదులను సహించిన యుత్తమసంతతి కలుగునని చెప్పి యంతర్ధానమగుటయు జరిగినట్లు స్పష్టమేకద!

దీనిని ప్రతివాదులు కాముకవ్యాపారముగా భావించి "తల్లి యానతి యను నెపమున రాణివాసము చేరెను." అని మహర్షిని నిందించినారు.

ఆహా! పురుషధౌరేయు డగు భీష్ముని యనుజ్ఞయా! ఆభీష్ముని సమక్షమందే తల్లి యాజ్ఞయా! లోకరక్షణాది ప్రయోజనములతో ధర్మము ధర్మమనుచు ప్రార్థించుటా! ధర్మమునే యాధారపడి మహర్షి యంగీకరించుటా! సంవత్సర మైన తరువాత దానికి కాల మనుటా, తత్క్షణమే కావలె నని సహేతుకముగా తల్లి ప్రార్థించుటా! అట్లైన నారూప వేషాదులను వారు సహింపవలె నని మహర్షి యనుటా! దీనిని కాముకవ్యాపార మని ప్రతివాదు లెంచుటా!

అట్లెంచుటకు స్వయముగా మహర్షియే ఆపనికి ప్రోత్సహించెనా? ఆరాజభార్యల మొగ మెరుగునా? ఎప్పుడో చేయుమన్న పనిని అప్పుడే చేయుదు ననెనా? ఆకాంతల మక్కువను గోరి తనరూపవేషాదులను చక్కబరచుకొనెనా? కాముకవ్యాపారరహస్యములు ప్రతివాదులకు తెలియకుండెనా?

'బుద్ధి ర్యథావిధా యస్య స తథా మన్యతే జగత్' అను పద్మ పురాణవచనము ఎవ్వని కేవిధమైన బుద్ధి యుండునో ఆవిధముగానే అతడు లోకమును తలచుచుండు ననుటవలన వ్యాసమహర్షి యెడల ఈ ప్రతివాదుల భావన ఆ జాతిదే

విధినిషేధములు లేక సంచరించెడి అజ్ఞానిప్రవృత్తివలెనే జ్ఞాని ప్రవృత్తి యొకప్పుడు కనబడినను చిత్తవృత్తులలో నపార మైన భేద ముండును క్రియాసామ్య మున్నను భావశుద్ధినిబట్టి పవిత్రతకనుక నే—

'భావశుద్ధిః పరం శౌచం ప్రమాణం సర్వకర్మసు
అన్యథాఽఽలింగ్యతే కాంతా భావేన దుహితాఽన్యథా ॥
అన్యథైవ స్తనం పుత్రశ్చింతయ త్యన్యథా పతిః
చిత్తం విశోధయే త్తస్మాత్కిమన్యై ర్బాహ్యశోధనైః ॥

అను స్కాందవచనము కాంతాలింగనపుత్రికాలింగవములలో నాలింగనక్రియ యేకరూపముగా నున్నను ఆ సమయములలోని భావ ములలో గొప్ప భేదమున్నది కాంతాస్తనచింతనము పుత్రుడుచేయుట లోను పతి చేయుటలోను సామ్యము కనబడినను వారల భావములలో గొప్పభేద మున్నది కనుక భావశుద్ధి పరమపవిత్రము అందుచే బాహ్య శుద్ధులతో సమాప్తిచేయక చిత్తశుద్ధికై పాటుపడవలె నని బోధించు చున్నది అట్టి చిత్తశుద్ధి యోగుల సొమ్ము వ్యాసభగవానుడు మహా యోగి కనుకనే—

అయం సాక్షా న్మహాయోగీ వ్యాస స్సర్వజ్ఞ ఈశ్వరః'

అని చెప్పబడెను అట్లు పరమపవిత్రమైన భావశుద్ధికల మహా యోగియగు వ్యాసభగవానుని పరప్రేరణాపూర్వక ప్రవృత్తిని కాముక వ్యాపారముగా గ్రహించుట అజ్ఞానము జ్ఞానియొక్క ప్రవృత్తి యెట్లుండునో యీ శ్లోకము జూడుడు—

ఉద్వేగధీతోఽపి కబళే కబళే జనన్యా
నిద్రాలస శ్శిశు రివావిదితాన్యభావః
ఆలోకయన్నపి దృశా జగదింద్రజాల
మంతః కయాపి కలయా న పరిచ్యుతోఽస్తి

నిద్రలో నున్న బాలునకు అన్నము బెట్టెడి తల్లి ముద్దముద్దకు లేపుచు బెట్టుచుండ బాలుడు రుచిగ్రహణములేకయే ప్రేరణనుబట్టి తినుచుండును. అట్లే జ్ఞాననిష్ఠుని ప్రవృత్తి రాగద్వేషాదిరహితమై యుండు నని భావము. ఈ యంశ మింతటితోవిడిచి విషయాంతరమును పరిశీలింతము—

— వ్యాసుడు పూతిగంధు డను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము —

పూర్వోక్తమైన వ్యాససత్యవతీ సంవాదములో—

"వ్రతం చరేతాం తే దేవ్యౌ నిర్దిష్ట మిహ య న్మయా ।
సంవత్సరం యథాన్యాయం తత శ్శుద్ధే భవిష్యతః ॥"

అని యొకసంవత్సర మారాజభార్యలు నేచెప్పెడి వ్రతము యథాన్యాయముగా నాచరించిన శుద్ధురాం డ్రగుదు రని వ్యాసమహర్షి చెప్పగా సత్యవతీదేవి కాలహరణము కాకూడదని వెంటనే యనుగ్రహింప గోరగా నపుడు—

"యది పుత్రః ప్రదాతవ్యో మయా భ్రాతు రకాలికః ।
విరూపతాం మే సహతాం తయో రేత త్పరం వ్రతమ్ ।
యది మే సహతే గంధం రూపం వేషం తథా వపుః ।
అద్యైవ గర్భం కౌసల్యా విశిష్టం ప్రతిపద్యతామ్॥"

అని మహర్షి తెల్పెను. ఇచ్చట మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది.—

"మత్స్యగంధి పరాశరుం డిచ్చిన కస్తూరితావిచే యోజనగంధి యైనను, వ్యాసుడు మాత్రము నిషాదరూపుడై పూతిగంధుండు గానే యుండె నని మహాభారతములోని వర్ణనములవలన దెలియనగును. సత్యవతి వ్యాసునంబికాంబాలికలయందు బిడ్డల గనుమని నియోగించినపుడు వ్యాసుడు తన వికృతరూపమును, దుర్వాసనను మహారాజభార్యలు సహింపలేరని తలచి ఒక సంవత్సరము వ్రతము చేయవలె ననెను, (మ. భా. చ. పు. 147)

"అవికారరూపసహిష్ణుత్వము ఒకవత్సరమున కలవడునని తలచి యావ్రతము జేయు మనినాడు 'ఆఱునెలల సహవాసముచే వారు వీరగుదురు.' అనినటులు. (మ. భా. చ. పు. 148)

"అంబిక వికృతరూపముతో నుండిన వ్యాసుని జూచి సహింపలేనిదై యా రాత్రి యొకమారైన గన్ను దెరకక మూసికొనియే యుండెను....అంబాలిక కూడ వ్యాసుని వికృతరూపమును జూచి తెల్లవోయినది." (మ. భా. చ. పు. 147)

ఈవ్రాతలోని యంశములను క్రమముగా బరిశీలింతము—

మత్స్యగంధి కస్తూరితావిచే యోజనగంధియైనను వ్యాసుడు మాత్రము పూతిగంధుడుగానే యుండెనట! ఇట్లనుటలో వ్యాసుని యందు పూతిగంధమును స్థిరపరచి దానిని బట్టి తల్లి మత్స్యగంధియే కాని యోజనగంధి కాదనుటయందు ప్రతివాదులకు తాత్పర్యమా? లేక ఆమె యోజనగంధియే. వ్యాసుడుమాత్రము పూతిగంధు డనుట యందు తాత్పర్యమా?

"మత్స్యగంధో మహా నాసీ త్పురా మమ జుగుప్సితః ।
త మపాస్య శుభం గంధ మిమం ప్రాదా త్స మే మునిః ॥"

(ఆ, అ 104)

నాశరీరమందు బూర్వము జగుప్సితమైన మత్స్యగంధ మధికముగా నుండెడిది. పరాశరమహర్షి దానిని తొలగించి నాశరీరమున కీసుగంధ మనుగ్రహించెను. అనియున్న సత్యవతీదేవి వాక్యమువలన పరాశరానుగ్రహమునకు బూర్వము మత్స్యగంధియు, పరాశరానుగ్రహమున యోజనగంధియు నని స్పష్ట మగుచుండ యోజనగంధి కాదనుట తప్పు.

మహాభారతరహస్యకర్తలు వ్రాయుచు— "స్వతస్సిద్ధముగా నామె శరీరము మత్స్యగంధభూయిష్ఠమైనది గాదు" (పు 78) అనుట కూడ పై సత్యవతీ వాక్యముచే ప్రతిహతమైనది. మఱియు—

"సత్యవతి తన శరీరము మత్స్యగంధభూయిష్ఠ మని చెప్పుటలో పరాశరునకు గనయందు దసహ్యము గలుగకలయు ననియు, నాకారణమున నాతనివలన విముక్తిని బడయుకలయు ననియు చెప్పిన వాక్యముకాని స్వతస్సిద్ధముగా నామె శరీరము మత్స్యగంధభూయిష్ఠమైనది గాదు. తాను పల్లెతయై యున్నదగుటచే తద్వృత్త్యను సారముగా నట్లనుచ్చెను." (మ. భా. ర. పు. 78)

ఇది రహస్యకర్తల వ్రాత. మత్స్యగంధము తన శరీరమందులేకున్నను పరాశరునకు తనయందసహ్యాము కలుగుటకై యట్లు చెప్పెనట. పరాశరున కసహ్యాము కలుగనేలేదు. కనుక నిట్టి నిరర్థక ప్రసంగము ప్రతివాదుల దనుట మంచిదా? ఆసత్యవతీదేవి దనుట మంచిదా? మఱియు, సత్యవతీశరీరమందు మత్స్యగంధమే లేనియెడల ఉపరిచర వసుమహారాజపుత్రికయైన యామె దాశుని పోషణములోనుండవలసిన పనియేమున్నది.. మత్స్యగంధ ముండుటనుబట్టియే యట్లు జరిగినది. మత్స్యగంధ ముండుటచేతనే యామె వరము కోరుటలో కన్యాత్వమును, సౌగంధ్యమునుకోరెను. మహర్షి యనుగ్రహమునసౌగంధ్యము ప్రాప్తించినతరువాతనే మహర్షి కూడెను. కనుక యుక్తియుక్తము, ప్రామాణికము కాని రహస్యకర్తల వ్రాత పరాస్తము.

మఱియు—

వృణీష్వ చ వరం భీరు యం త్వ మిచ్ఛసి భావిని ।
వృథా హి న ప్రసాదో మే భూతపూర్వ శ్శుచిస్మితే ॥
ఏవ ముక్తా వరం వవ్రే గాత్రసౌగంధ్య ముత్తమమ్ ।
సచాస్యై భగవాన్ ప్రాదా న్మనసః కాంక్షితం భువి॥
తతో లబ్ధవరా ప్రీతా స్త్రీభావగుణభూషితా ।
జగామ సహ సంసర్గ మృషిణాఽద్భుతకర్మణా ॥"
టీ-పరం కన్యాభావం సౌగంధ్యం చ లబ్ధ్వా...
"తేన గంధవతీ త్యేవం నామాస్యాః ప్రథితం భువి ।
తస్యాస్తు యోజనాద్గంధ మాజిఘ్రన్త నరా భువి ॥
తస్యా యోజనగంధేతి తతో నామాపరం స్మృతమ్"(ఆ. 63. అ)

అని యున్నగ్రంథము:—సత్యవతీదేవితో నేమి కావలెనో నీవు వరము కోరుము. నాయనుగ్రహము వ్యర్థ మెన్నడును కాదు. అని పరాశరమహర్షి చెప్పగా నామె తన శరీరమునకుత్తమమైన సౌగంధ్యమును కోరగా నామహర్షి యట్లే యనుగ్రహించెను. దానిని బట్టి యామె గంధవతి యను పేరును, ఆగంధమును యోజనపర్యంతము

మనుజులు ఆఘ్రాణించుటనుబట్టి యోజనగంధి యను పేరునుపొందెను అని స్పష్టముగా జెప్పుచుండ, దీనికి విరుద్ధముగా రహస్యకర్తలు—

"పరాశరు యోజనగంధి వగుదువని వరమిచ్చె ననుటలో నామె నిరుత్తర యగుటకు ప్రీతిగా చెప్పిన వాక్యము గాని యోజనము పొంది సుగంధవ్యాప్తి గల శరీరము గల దానినిగా చేసెనని యర్థము గాదు" (పు 78 అని వ్రాసినట్లు శబ్దమర్యాదను పాటించక వ్రాయుట నింద్యము

యోజనగంధి వగుదు వని వరమిచ్చెననుమాటకు ఆమె నిరుత్తర యగుటకు చెప్పిన వాక్యమని తాత్పర్యమట నీవు యోజనగంధివగుదు వని యర్థములేని మాటను మహర్షి చెప్పిన యెడల నేనట్లు కాలేదేమని సత్యవతీదేవి వెంటనే ప్రశ్నించునా? నిరుత్తర యగునా? యోజనగంధి యైనపుడే నిరుత్తరయగును కనుకయుక్తికిని ప్రమాణమునకును విరుద్ధమైన యీవ్రాత కూడ పరాస్తము

ఇక మ భా చ కారుల వ్రాతనే అనుకొందము——

పూర్వోక్తప్రకారము యోజనగంధి యైన తరువాత జన్మించిన వ్యాసుడు పూతిగంధుడుగా నుండె నని ప్రతివాదుల మాట నిరాధారము, విరుద్ధమునై యున్నది యది మే సహతే గంధమ్' అనువ్యాస వాక్యమే యాధార మందురు కాబోలు ఆవాక్యములో దుర్వాసన యని యున్నదా?

నిరంతర తపోనిష్ఠచే విలాసజనాదరణీయములగు శరీరసంస్కారముల నాశ్రయింపని మహర్షి అట్లనియుండెను కాని దుర్వాసన యని కాదు. ఇంకొకటి వ్యాసమహర్షి మహాయోగి యోగప్రవృత్తికి ప్రథమ చిహ్నములలో జెప్పబడిన సుగంధ మొకటి చూడుడు—

మార్కండేయ పురాణము—

"అలౌల్య మారోగ్య మనిష్ఠురత్వం గన్ధశ్శుభోమూత్రపురీషమల్పమ్
కాన్తిః ప్రసాద స్స్వరసౌమ్యతాచ యోగప్రవృత్తేః ప్రథమం
హి చిహ్నమ్' (అ 37)

కనుక దుర్వాసన యనుట దురూహ అంబికాదులకు రాగ మూలకప్రవృత్తిలేకుండుటకై వ్రతస్థానీయముగ తత్కాలమందు అవి వారి కుపదేశింపబడిన నియమము లగుటచే తన సౌగంధ్యాదుల

నప్పు డావిష్కరింపజేయకుండుటకు సంకల్పించిన సర్వసమర్థుడు కనుక నట్లు చెప్పెనేమో.

మరియొక నిదర్శనము కలదు — వ్యాసమహర్షి సాన్నిధ్యమున నంబికయు, నంబాలికయు నేమి చేసినట్లున్నది?

'తస్య కృష్ణస్య కపిలాం జటాం దీప్తే చ లోచనే
బభ్రూణి చైవ శ్మశ్రూణి దృష్ట్వా దేవీ న్యమీలయత్ ॥
అంబాలికా మథాఽభ్యాగా దృషిం దష్ట్వా చ సాపి తమ్
వివర్ణా పాండుసంకాశా సమపద్యత భారత! ॥"

మ. భా. చ. కారు లీశ్లోకములకు వ్రాసిన యర్థ మెట్లున్నది?

"వ్యాసునియొక్క కపిలజటను, ప్రజ్వలించుచుండిన నేత్రములను కపిల వర్ణము గల గడ్డమీసములను జూచి రాణి కన్నులను మూసుకొనెను.
అంబాలిక కూడ వ్యాసుని వికృతరూపమును జూచి తెల్లవోయినది"

అని యున్నది. ఇందు అంబిక కన్నులను మూసుకొనినది. అంబాలిక తెల్లవోయినది. అనియే యున్నది. కాని యొక్కరునుముక్కు మూసికొనినట్లు లేదు. మ భా. చ. కారు లన్నట్లు వ్యాసునియందు దుర్వాసనయే నిజమైనయెడల వారు ముక్కు మూసుకొనవద్దా? దుర్వాసన కలిగినపుడు కండ్లు మూసికొనుటయు! తెల్లబోవుటయునా! కనుక అంబికాంబాలికలు ముక్కుమూసికొనినట్లు లేనందున నీనిదర్శనముచే ప్రతివాదులన్న దుర్వాసన, ప్రతివాదుల అంతఃకరణమందున్నదే కాని, వ్యాసునియం దున్నది కాదు. ఇక దీనిని విడచి మ. భా. చ. కారుల వ్రాతలోని యంశాంతర మవలోకింతము—

"వ్యాసునిచే చెప్పబడిన వ్రతము చేయకపోవుటచేతను, అతడు చెప్పిన వికృతరూపమును సహింపకపోవుటచేతను, మాతృదోషముచే బుట్టుగ్రుడ్డియు, పాండురోగియు గలిగిరని కొందరందురు. కాని వ్యాసుడుచెప్పిన వ్రత మేది యగుపింపదు. "విరూపతాం మే సహతాం తయో రేతత్ పరం వ్రతమ్।"
అనుటచే నాయొక్క వికారరూపమును సహింపవలెను. వారిద్దరికి నిదియె గొప్ప వ్రతము. అనుటచే వికారరూపసహనమే వ్రత మని యర్థము. అవికార రూపసహిష్ణుత్వ మొకసంవత్సరముగ కలవదు నని తలచి యావ్రతము చేయుమని

కాదు. "ఆఱునెలల సహవాసముచే వారు వీరగుదురు" అనినట్లు వ్యాసునితో వారలయేడాది రూపగంధాదికములను సహించి యుంబికాదు లుండినచో వారి కలవాటయి దాంపత్యానుకూలత కలిగి యుక్తసంతానము వారికి గలిగి యుండును. అట్లు కాకుండుటచేతనే యయుక్తసంతతి రాణులకు గలిగెను." (మ భా. చ. పు 148)

ఈ వ్రాతలో బుట్టుగ్రుడ్డియు, పాండురోగియు గలుగుటకు హేతువు వ్యాసునిచే జెప్పబడిన వ్రతము చేయకపోవుట. ఆతడుచెప్పిన వికృతరూపమును సహింపకపోవుట యను మాతృదోషమే యని కొందరన్నారనుచు వారిమాటలను ప్రతివాదులు నిరసించినారు. ఆకొందరన్నమాటలలో వ్రతము చేయకపోవుట, విరూపతను సహింపకపోవుట అను రెండు దోషము లుదాహరింపబడియున్నవి. అట్లు వారనుటకు—

"వ్రతం చరేతాం తే దేవ్యౌ నిర్దిష్ట మిహ య న్మయా ।
సంవత్సరం యథాన్యాయం తత శ్శుద్ధే భవిష్యతః ॥
యది పుత్రః ప్రదాతవ్యో మయా భ్రాతు రకాలికః ।
విరూపతాం మే సహతాం తయో రేత త్పరం వ్రతమ్ ॥"

అని వ్యాసమహర్షి చెప్పిన వాక్యములే ప్రమాణము. ఇచ్చటనాచే జెప్పబడిన వ్రతమును యథాన్యాయముగా సంవత్సర మాచరింతురేని యా రాజభార్యలు పరిశుద్ధురాం డ్రగుదురు. అట్లు కాక అకాలమందే పుత్రప్రదానము కావలసివచ్చినపుడు నా విరూపత్వము వారు సహింపవలెను. అది గొప్పవ్రతము.

అనుచు సంవత్సరవ్రత మొకటియు, తాత్కాలికవ్రత మొకటియు నుపదేశింపబడెను. ఆ సంవత్సరవ్రత మెట్టిదో కాలవిలంబమున కిష్టపడని సత్యవతీదేవి యడుగనే లేదు. అందుచే మహర్షి చెప్పలేదు. తాత్కాలిక వ్రతస్వరూపమే చెప్పబడెను.

ఇట్లుండ మ. భా. చ. కారులు వికారరూపసహన మొక్కటియే వ్రతమనియు, నది యొకవత్సరమున కలవడునని తలచి యా వ్రతము జేయు మని నాడనియు వ్రాసి "ఆఱునెలల సహవాసముచే వారు

వీరగుదురు" అను సామెతను తమకల్పనకు బలకరముగా పైవాదము జూపి నిరసింపబూనిరి. వ్యాసమహర్షి యీ సామెతను బట్టియే చెప్పిన యెడల నారుమాసములకే వారు వీరగుచుండ సంవత్సర మని యేల చెప్పెను? "యది పుత్రః ప్రదాతవ్యో మయా భ్రాతు రకాలికః। విరూపతాంమే సహతామ్" అనుచు విరూపత్వసహనము అకాలపుత్ర ప్రదానమునకు అవలంబింపవలసిన వ్రతమని యుండగా సంవత్సర వ్రతమేయిది యనుట యెట్లుపొసగును.? కనుక నిది యసంగతము. వ్యాసునితో నొక యేడాది రూపగంధాదికములను సహించి యంబికాదు లుండినచో యుక్తసంతానము వారికి గలిగియుండునట! ఆహా! సత్యవతీదేవితో ప్రసంగించి యావ్రతవిషయము జెప్పి—

'సమాగమన మాకాంక్షే దితి సోఽ న్తర్హితో మునిః"

నారాకను కోరవలె నని చెప్పి యంతర్ధానమైన వ్యాసభగవానునితో రాజభార్యలకు సంత్సరసహవాసమా? సత్యవతీదేవికి దర్శనమిచ్చి నదిమొదలు రాజభార్యలు తనను స్మరించు నంతవరకైనను అచ్చట నిలువక అంతర్ధానమైన మహాయోగితో నేడాది సహవాసమా? కనుక నిది యంతయు నసంగతప్రసంగ మగుటచే హేయము.

అంశాంతర మవలోకింతము—

—వ్యాసుడు మరియొకప్పుడును స్త్రీలోలుడే అనుప్రసంగము, తన్నిరాకరణము—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది.—

"వ్యాసుడు మరియొకప్పుడును స్త్రీలోలుడే అయ్యెను. శాంతిపర్వమున నీగాథ కలదు"—సత్యవతీసూనుం డగ్ని కార్యపరుండై యొకప్పు డరణి పుచ్చుకొని మథింప దొడంగిన ఘృతాచియను నప్సరోవనిత లోచనగోచర యగుటయు, దానను కాదు గోచరత్వంబు నొందిన నయ్యిందువదన యతని తెంపు గాంచి శుకరూపం బెత్తుకొని యుండెనట. అందును ధైర్యం బవలంబించి యరణి కార్యపరుండై యుండ బ్రబలుండగు నంగజాని చెయ్వి నప్సరోరూపాలోకనాసక్తచిత్తుండైన యాసంయమిశుక్లం బయ్యరణి

యందుం బడియె నవ్విప్రుండు నిర్వికారంబగు నంతఃకరణంబుతో నరణిమథనం బొనరించె" ప్పిమ్మట శ్రీశుకుడు పుట్టె నను నంశముతో మనకు నిమిత్తము లేదు. కాని వేదవ్యాసు నంతటివాడు పవిత్రమగు నరణిమథనసమయమున వేశ్యాంగ్రపై దృష్టి బరపుటయె కాదు. కలచుట. అంతమాత్రమే కాదు. అరణిని స్వశుక్లముచే నపవిత్రము చేయుట. యెట్టి ధర్మము:" (పు 160)

ప్రతివాదులకు శుక్లనిస్సరణముతోనే పనిగాని సుతోత్పత్తితో బనిలేదట! వారి కంత మాత్రమే అపేక్షిత మన్నమాట. పుత్రార్థియై తపము జేసియీశ్వరవరము నందుకొనియున్న వేదవ్యాస భగవానునికిమాత్రము సుతోత్పత్తియే అపేక్షితము. వేదవ్యాసునకు పరమేశ్వరుడు—

"ఏవంవిధ స్తే తనయో ద్వైపాయన! భవిష్యతి ।
యథా హ్యగ్ని ర్యథా వాయు ర్యథా భూమి ర్యథా జలమ్ ॥
యథా చ ఖం తథా శుద్ధో భవితా తే సుతో మహాన్ ।
తేజసావృత్య లోకాం స్త్రీ న్యశః ప్రాప్స్యతి తే సుతః ॥"

అని వర మిచ్చెను. అద్వితీయుడగు వేదవ్యాసమునీంద్రుని కు అట్టి పరమపవిత్రుడైన శుకయోగి జన్మించుటకై కావలసిన కారణ సామగ్రి ఘటించుటలో నగ్నికై యరణిని మథించుచున్న మహర్షి కీశ్వర వరప్రభావమున భవితవ్య బలముచే నయత్న సిద్ధముగ ఘృతాచీ దర్శనము, ఆపై దైవికముగా మనోవికారము, ఆపైని మనోనిగ్రహ సామర్థ్యము, ఆపైన శుక్రనిస్సరణము, అపుడె యరణినుండి శుకయోగీంద్రావిర్భావము ఇట్లు జరిగినది. చూడుడు. శాంతిపర్వము(32. 4౨)

"స తు ధైర్యేణ మహతా నిగృహ్ణాన్ హృచ్ఛయం మునిః।
న శశాక నియన్తుం త ద్వ్యాసః ప్రవిసృతం మనః ।
భావిత్వా చ్చైవ భావస్య ఘృతాచ్యా వపుషా హృతః ।
యత్నా న్నియచ్ఛత స్తస్య మునే రగ్ని చికీర్షయా।
అరణ్యామేవ సహసా తస్య శుక్ర మవాపతత్ ।

సోఽవిశంకేన మనసా తథైవ ద్విజసత్తమః ॥
అరణీం మమన్థ బ్రహ్మర్షి స్తస్యాం జజ్ఞే శుకో నృప।
శుక్రే నిర్మథ్యమానే స శుకో జజ్ఞే మహాతపాః ॥"

టీ—"శుక్రే నిర్మథ్యమానే జాతత్వా చ్ఛుక ఇతి రేఫలోపేన నామ కృతమ్.

"పరమర్షి ర్మహాయోగీ అరణీగర్భసంభవః ।
యథాఽధ్వరే సమిద్ధోఽగ్ని ర్భాతి హవ్య ముదావహన్ ॥
తథారూప శ్శుకో జజ్ఞే ప్రజ్వల న్నివ తేజసా ।
బిభ్రత్పితుశ్చ కౌరవ్య! రూపవర్ణ మనుత్తమమ్॥
బభౌ తథా భావితాత్మా విధూమోఽగ్ని రివ జ్వలన్ ।
ఉత్పన్నమాత్రం తం వేదా స్సరహస్యా స్ససంగ్రహాః ॥
ఉపతస్థు ర్మహారాజ! యథాఽస్య పితరం తథా ।"

అట్లు అరణీగర్భసంభవుడైన శుకయోగి తండ్రియగు వ్యాసమహర్షితో సమానమై యుత్తమమగు రూపమును ధరించె ననియు, పుట్టినతోడనే వేదవేదాంగవిద్యలు వ్యాసమహర్షికివలెనే శుకయోగికి గూడ స్వయముగా ప్రతిభాసించిన వనియు చెప్పబడినది.

ఇట్లు శుకయోగి అరణినుండి శుక్రనిర్మంథనమూలమున నయోనిజుడై జన్మించినట్లు గ్రంథము చెప్పుచుండ దీనికి విరుద్ధముగారహస్యకర్తలు "అరణి కాదు అరణ్యా యనునొకఋషికన్యయందు శుకుడుకలిగెను." (పు. 82) అనివ్రాయుట హేయము. 'అరణ్యామేవ సహసా తస్య శుక్ర మవాపతత్' అనుటలో 'అరణ్యామ్' అనుపదముచే నరణియందు కలిగినట్లు చెప్పబడినది. 'అరణి కాదు' అరణ్యాయను కన్యయందు కలెగెను.' అని వ్రాసిన రహస్యకర్తలు ఏమి చూసి వ్రాసినట్లు? శ్లోకమందు 'అర్యణామ్' అని యున్నది. వారి యూహ నిజమైన యెడల 'అరణ్యాయామ్' అని యుండవలయును.

మరియు—

'పరమర్షి ర్మహాయోగీ అరణీగర్భసంభవః' అని యున్నదిగాని అరణ్యాగర్భసంభవః' అని లేదు. మరియు దేవీభాగవతములో వ్యాస మహర్షి శుకునితో ప్రసంగించినపుడు "తపస్తప్త్వా మహాఘోరంప్రాప్తోఽసి త్వ మయోనిజః' అనినీవయోనిజుడవై మహాతపఃఫలముగా ప్రాప్తించి తివని చెప్పెను. ఇన్ని వచనములకు విరుద్ధముగా నున్నరహస్య కర్తల వ్రాత నింద్యము.

మ. భా. చ. కారులు శుకయోగి జన్మప్రస్తావము కల శాంతి పర్వగాథను చూపి, శుకుడు పుట్టె ననునంశముతో మనకు నిమిత్తములే దని "వ్యాసుడు మరియొకప్పుడును స్త్రీలోలుడే అయ్యెను. పేరటాం శ్రపై దృష్టిబరపెను,వలచెను' అనివ్రాయుట వారి దోషదృష్టినే వెల్ల డించుచున్నది. ఈ మ. భా. చ. కారులే యొకచోట యోగశక్తిచేతను నింద్రియజయముచేతను వ్యాసు డంత దీర్ఘకాలముజీవించుచుండెననుట లోనతిశయోక్తిలేదు" (పు45) అనుచువ్యాసుని జితేంద్రియుడన్నారు. ఇచ్చట స్త్రీలోలుడైడన్నారు. వారినోటి కడ్డేమున్నది.? వెనుక వేద వ్యాసుని చండాలజాతిజు డన్న మ. భా. చ. కారులకు వారు చూపిన శాంతిపర్వ వచనగ్రంథములో వ్యాసుడు విప్రుడ నియే యున్నది సుమా?యని తెలుపుచు నంశాంతర మందుకొనుచున్నాము.

—"దృష్టో ధర్మవ్యతిక్రమః" అను ఆపస్తంబసూత్రము వ్యాసునియందు వర్తించె నను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము.—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాతయిట్లున్నది.

"దృష్టో ధర్మవ్యతిక్రమ స్సాహసం చ' అను నాపస్తంబుని సూత్రము వ్యాసునియందు వర్తించెను. కాన వాల్మీకివలె వ్యాసుడు ధర్మప్రతిపాదకస్వభా వముగల ఋషి కాడని తలంపవలసియున్నది' (పు 160)

వ్యాసునియందు ధర్మవ్యతిక్రమము దృష్టమయ్యెనట. అందుచే నాతడు ధర్మప్రతిపాదకస్వభావముగల ఋషి కాడట. వ్యాసుడుతాను చేసియున్న ర్మవ్యతిక్రమమునే, లోకులను చేయుమని ప్రతిపాదించిన

పుడు వ్యాసుడు ధర్మప్రతిపాదకస్వభావము కలవాడు కాడనవచ్చు నేమోకాని యాతడుప్రతిపాదించినది ధర్మవ్యతిక్రమముకాక ధర్మమే యగుటచే నట్లనుట ప్రతివాదుల కయుక్తము. ఆధర్మవ్యతిక్రమముచే దోషము వారికి లేదనికూడ నాపస్తంబసూత్రమే చెప్పుచున్నది. చూడుడు—

ఆపస్తంబధర్మసూత్రము—(ప్ర.2 ఖ13)

"దృష్టో ధర్మవ్యతిక్రమ స్సాహసం చ పూర్వేషామ్ ॥
తేషాం తేజో విశేషేణ ప్రత్యవాయో న విద్యతే॥"

వ్యా. కి మిదానీం తేషాం దోషః? నేత్యాహ—తాదృశం హి తేషాం తేజః యదేవంవిధైః పాప్మభి ర్నప్రత్యవయన్తి. తథాచఛాందోగ్యే శ్రూయతే—తద్యథేషీకాతూల మగ్నౌ ప్రోతం ప్రదూయే తైవం హాస్య సర్వే పాప్మానః ప్రదూయన్తే" ఇతి.

"త దన్వీక్ష్య ప్రయుంజాన స్సీద త్యవరః"

వ్యా —తంచ వ్యతిక్రమం తచ్చ సాహస మన్వీక్ష్య దృష్ట్వా స్వయమపి తథా ప్రయుంజానోఽవర ఇదానీన్తనః సీదతి ప్రత్యవైతి। నహ్యగ్ని స్సర్వం దహతీ త్యస్మాక మపి తథా శక్తి రితి"

పూర్వులయందు గోచరించిన ధర్మవ్యతిక్రమము సాహసము. వారి తేజో విశేషముచే నగ్నియందు పడిన దూదివలె భస్మమై వారికి దోషమాపాదింపదు. సర్వమునుదహించెడిశక్తి యగ్నికున్నట్లు అన్యులకు లేదు కనుక వారు చేసినట్లు అన్యుడు చేసిన చేటు తప్పదు.అనిభావము.

ఇప్పుడు ప్రతివాదులు వ్రాసిన విధముగా 'దృష్టో ధర్మవ్యతిక్రమ స్సాహసం చ' అను నాపస్తంబసూత్రము వ్యాసునియందు వర్తించినట్లే—

"తేషాం తేజోవిశేషేణప్రత్యవాయో న విద్యతే" అనుసూత్రముకూడ వర్తించినది. కనుక వ్యాసభగవానుడు పరమపావను డని ప్రతివాదులకు వారి యాపస్తంబుడే గట్టిగా బోధించెను.

ఆపస్తంబుడు చెప్పినట్లే వ్యాసమహర్షికూడ 'యావదధికార మవస్థితి రాధికారికాణామ్' అనుబ్రహ్మసూత్రముచేతను, శ్రీమద్భాగవతములో నొకానొకప్రస్తావమున "తేజీయసాం న దోషాయ వహ్నే స్సర్వభుజో యథా" అను వాక్యముచేతను మహాతేజశ్శాలులకు ధర్మవ్యతిక్రమములు తటస్థించినను వారి కవి దోషావహములు కావని చెప్పుచు నన్యు లావిధముగా జేయరాదని బోధించియుండెను మహర్షులు తమకు తటస్థించిన ధర్మవ్యతిక్రమములను మీరుకూడ జేయుడని లోకులకు జెప్పినవారు కారు వేదవిధుల ననుసరించి యధికారానుగుణముగా లోకులకు ధర్మములను బోధించినవారే. కనుకనే—

అనుష్ఠితం చ య ద్దైవై ర్మునిభి ర్య దనుష్ఠితమ్
నానుష్ఠేయం మనుష్యై స్త దుక్తం కర్మ సమాచరేత్'

అను బోధాయనోక్తి దేవతలు చేసినపనులను, మునులు చేసిన పనులను చేయక మనుష్యులు, ఆదేవతలు మునులు చేయుమని చెప్పిన పనులనే చేయవలసిన దని తెలుపుచున్నది ఇట్లుండ వ్యాసునియందు ధర్మవ్యతిక్రమము దృష్ట మయ్యెనట అందుచే వ్యాసుడు ధర్మప్రతిపాదకస్వభావుడు కాడట ఆహా! అష్టాదశమహాపురాణములను, మహాభారతమును, బ్రహ్మసూత్రములను, వేదభాగమును లోకుల కనుగ్రహించి నారాయణావతారమై అణిమాదిశక్తులుకలిగి విరాజిల్లు వ్యాసభగవానుడు ధర్మప్రతిపాదకస్వభావుడుకాడా! మహాభారతమంతయు గాలించి మహాభారతచరిత్రము వ్రాసిన ప్రతివాదులకు తుదకు తెలిసిన దిదియా?

,'యస్య నాస్తి వివేకస్తు కేవలం యో బహుశ్రుతః
న స జానాతి శాస్త్రార్థాన్ దర్వీ పాకరసా నివ "

అను శ్లోకము జ్ఞప్తికి వచ్చుచున్నది పాయసపాత్రలో మునిగనను గరిటెకు రుచి తెలియునా?

"వాల్మీకివలె వ్యాసుడు ధర్మప్రతిపాదకస్వభావముకల ఋషి కాడను" ప్రతివాదుల మాటకు రామాయణమువలె మహాభారతము ధర్మప్రతిపాదకము కాదను తాత్పర్య మూహ్యా మగుచున్నది.

ఈవిషయమై రామాయణ మహాభారతములను గూర్చి లోక మాన్యుడు వ్రాసిన విషయమును మాత్రమే వారికి వినిపింతము.— గీతారహస్యపరిశిష్టము—(717)

"మహాభారతమువలెనే రామాయణముసైతము ఎల్లవారును గౌరవించునదియు, గొప్పదియు నగు నార్ష మహాకావ్యము గాన దానియందును కథాసందర్భమును బట్టి సత్యములును, పుత్రధర్మములును, మాతృధర్మములను, రాజధర్మములును మొదలగువాని యందలి రహస్యములు వివేచింపబడినవి. కాని యీరామాయణము మహాభారతమువలె ననేకసమయాన్వితము కాదుగనుక (అనగా సూక్ష్మములగుధర్మాధర్మములయొక్క అనేకన్యాయములతో నిండి యెల్లరకు నన్నివిధముల చేతను శీలచరిత్రాదులను బోధించుటకై వాల్మీకిరచియింపలేదు గాన) ధర్మాధర్మములనుగాని, కార్యాకార్యములనుగాని, నీతినిగానిబోధించు విషయమున మహాభారతముతోసమానమైనదిగాదని వేఱుగచెప్పవలదు. మహాభారతమనునది కేవలమార్ష కావ్యముగగాని, కేవల మితిహాసముగ గానియుండక ధర్మాధర్మములయందలి సూక్ష్మవిషయములను నిరూపించు నొక సంహితగ నున్నది"

దీనిని బట్టి మహాభారతకర్తయగు వ్యాసభగవానుడు ధర్మప్రతిపాదకస్వభావుడే యని స్పష్టమయినది. ప్రతివాదు లుదాహరించిన ఆపస్తంబునిసూత్రమునుబట్టి వ్యాసమహర్షి పరమపావనుడనిస్పష్టమైనది. వెనుక ప్రదర్శింపబడిన పూర్వోత్తరమీమాంసాశాస్త్రములుకూడవ్యాసమహర్షిని పరమపావను డనియే నిరూపించినవి. కనుక మ. భా. చ కారుల అసంగతప్రసంగ మపాస్తమయినది.

అంశాంతర మవలోకింతము—

ధర్మమును క్రిందుగా నిరూపించినవాడు వ్యాసుడను వాదము—
తన్నిరాకరణము.

"మొత్తమునకు ధర్మమును అర్థకామములచే క్రిందుగా నిరూపించినవాడు వ్యాసుడు(మ భా చ పు. 160)

ఈ మ భా. చ. కారులు మహాభారతమును తామేపద్ధతిని విమర్శింపబూనిరో తెలుపుచు వెనుక నిట్లు వ్రాసియున్నారు—

"రామాయణమహాభారతములు పాశ్చాత్యవిద్యాపద్ధతి ననుసరించి బహిరంగ పరీక్షకులోనగు చున్నవి అంతరంగపరీక్షకంటె బహిరంగపరీక్ష జనసామాన్యదృష్టి నాకర్షించి విశేషవివాదములకు గారణమగును. (బహిరంగపరీక్ష యనగా గాథజరిగిన కాలము, కవి కాలము, గాథావిశేషములు మొదలగువాని విమర్శనము. అంతరంగ పరీక్ష యనగా శబ్దార్థవిమర్శనవిశేషములు. నాశక్తి కొలది మహాభారతమును బహిరంగపరీక్షచే సంగ్రహముగ విమర్శించుచున్నాడను" (పు 4)

దీనినిబట్టి వీరిది పాశ్చాత్యవిద్యాపద్ధతి యనియు, బహిరంగ పరీక్ష యనియు స్పష్టము. ఆబహిరంగపరీక్షలో శబ్దార్థాదివిమర్శన విశేషము లుండ వని వారే చెప్పినారు. శబ్దార్థవిమర్శనవిశేషము లేనిదే గ్రంథస్థవిషయ మెట్లు తెలియును? అది తెలియనపుడు గ్రంథమం దే మున్నదో యెట్లున్నదో చెప్పుటకు వీ రనధికారులు. కనుక ధర్మమును క్రిందుగా నిరూపించినవాడు వ్యాసుడను వీరి మాట హాస్యాస్పదము ఇట్టిప్రతివాదుల కింతకధికము చెప్పుట యనావశ్యక మగుటచే నింతటితో దీనిని విడిచి యంశాంతర మందుకొందము.

—॰కర్ణోత్పత్తిప్రస్తావము॰—

కన్యకలు బిడ్డల గనుట దోషముకాదను వాదము-తన్నిరాకరణము.

"వాడు కన్యకలు బిడ్డల గనుట దోషము కాదని యాశ్రమవాసపర్వములోని కుంతీవ్యాసుల సంభాషణము చెప్పుచున్నది"

"వ్యాసుని తల్లి యగుసత్యవతికూడ కుంతివలె రహస్యముగా వ్యాసుని గని కన్యాభావము నొందుట గమనింపతగిన విషయము,

"మా యుగపు వ్యాసునితో కుంతి తన చిన్నతనపుచేష్టను వెల్లడించినటులు వ్యాసుని తల్లి సత్యవతి సంతతిఁగాదు. తగు భీష్మునికడతన చిన్న తనపుచేష్ట నిట్లు సంతోషపూర్వకముగానే చెప్పినది"

"వ్యాసభీష్ములవంటి మహానుభావు లట్టి యధర్మమును ధర్మముగా నంగీకరించుట కానాటి దేశకాల పరిస్థితులే కారణమై యున్నవా? లేక వ్యాసభీష్ములుకూడ ధర్మమై యుద్ధ్యమునకిష్టపడియుండిరా? ఆలోచింప నాటి పరిస్థితులే అట్టివి కావచ్చునని తోచెడిని"(పు.77.80.)

ఈప్రతివాదులు- కన్యకయై యుండి వ్యాసుని గని కన్యాత్వము నే వహించిన సత్యవతీదేవిని, కన్యకయైయుండి కర్ణుని గని కన్యాత్వ మునే వహించిన కుంతీదేవిని నిదర్శనముగా జూపి 'నాడు కన్యకలు బిడ్డల గనుట దోషము కా' దని సామాన్యముగా వ్రాసి దానికాశ్రమ వాసపర్వములోని కుంతీవ్యాససంభాషణము ప్రమాణ మనిరి. అందుకై ముందాసంభాషణమును జూతము—

ఆశ్రమవాసపర్వ—(అ.30)

"భగవన్! శ్వశురో మేఽసి దైవతస్యాపి దైవతమ్।
స మే దేవాతిదేవ స్త్వం శృణు సత్యాం గిరం మమ ॥
తపస్వీ కోపనో విప్రో దుర్వాసానామ మే పితుః ।
భిక్షా ముపాగతో భోక్తుం త మహం పర్యతోషయమ్॥
శౌచేన త్యాగసన్న్యాసై శ్శుద్ధేన మనసా తథా ।
కోపస్థానే ష్వపి మహ త్స్వకుప్య న్న కదాచన ॥
న ప్రీతో వరదో మేఽభూ త్కృతకృత్యో మహాముని॥ ।
అవశ్యం తే గ్రహీతవ్య మితి మాం సోఽబ్రవీ ద్వచః ॥
తత శ్శాపభయా ద్విప్ర మవోచం పున రేవ తమ్ ।
ఏవ మస్త్వితి చ ప్రాహ పునరేవ స మే ద్విజః ॥
ధర్మస్య జననీ భద్రే భవిత్రీ త్వం శుభాననే!
వశే స్థాస్యన్తి తే దేవా యాం స్త్వమావాహయిష్యసి॥
ఇత్యుక్త్వాఽన్తర్హితో విప్ర స్తతోఽహంవిస్మితాఽభవమ్!
నచ సర్వా స్వవస్థాసు స్మృతి ర్మే విప్రణశ్యతి॥

అథ హర్మ్యతలస్థాఽహం రవి ముద్యన్త మీక్షతీ।
సంస్మృత్య తదృషే ర్వాక్యం స్పృహయన్తీ దివాకరమ్॥
స్థితాఽహం బాలభావేన తత్ర దోష మబుధ్యతీ।
అథ దేవస్సహసా ప్రాంశు ర్మత్సమీపగతోఽభవత్॥
ద్విధా కృత్వాత్మనో దేహం భూమౌ చ గగనేఽపిచ।
తతాప లోకా నేకేన ద్వితీయే నాగమ త్స మామ్।
స మా మువాచ వేపన్తీం వరం మత్తో వృణీష్వ హ॥
గమ్యతా మితి తం చాహం ప్రణమ్య శిరసాఽవదమ్॥
స మా మువాచ తిగ్మాంశు ర్వృథాహ్వానం న మే క్షమమ్।
ధక్ష్యామి త్వాం చ విప్రం చ యేన దత్తో వర స్తవ॥
త మహం రక్షతీ విప్రం శాపా దనపకారిణమ్।
పుత్రో మే త్వత్సమో దేవ భవే దితి తతోఽబ్రువమ్॥
తతో మాం తేజసాఽఽవిశ్య మోహయిత్వాచ భానుమాన్।
ఉవాచ భవితా పుత్ర స్తవే త్యభ్యగమ ద్దివమ్॥
తతోఽహ మ న్తర్భవనే పితు ర్వృత్తాన్తరక్షిణీ।
గూఢోత్పన్నం సుతం బాలం జలే కర్ణ మవాసృజమ్॥
నూనం తస్యైవ దేవస్య ప్రసాదా త్పునరేవ తు।
కన్యాఽహ మభవం విప్ర యథా ప్రాహ స మా మృషిః॥
స మయా మూఢయా పుత్రో జ్ఞాయమానోఽప్యుపేక్షితః।
త న్మాం దహతి విప్రర్షే యథా సువిదితం తవ॥
యది పాప మపాపం వా యదేత ద్వివృతం మయా।
ఇత్యుక్తః ప్రత్యువాచేదం వ్యాసో వేదవిదాం వరః॥
సాధు సర్వ మిదం భావ్య మేవ త ద్యథాత్థ మామ్।
అపరాధశ్చ తే నాస్తి కన్యాభావం గతా హ్యసి।
దేవా శ్చైశ్వర్యవన్తో వై శరీరా ణ్యావిశ న్తి వై।
సన్తి దేవనికాయాశ్చ సంకల్పా జ్జనయన్తి యే॥

వాచా దృష్ట్వా తథా స్పర్శా త్సంఘర్షేణేతి పంచథా ।
మనుష్యధర్మో దైవేన ధర్మేణ హి న దుష్యతి ॥
ఇతి కున్తి విజానీహి వ్యేతు తే మానసో జ్వరః ।

ఇచ్చట కుంతీదేవి ఇట్లు చెప్పుచున్నది. —

ఓవ్యాసభగవానుడా! నీవు దేవాతిదేవుడవు నాసత్యవచనము వినుము. వెనుక నొకప్పుడు మహర్షియగు దుర్వాసుడు నాతండ్రి యింటికి భిక్షార్థము వచ్చియున్నపుడు మహాతపస్వియు, మహాకోపియు నగు ఆమహర్షికి పరిశుద్ధ మనస్సుతో ఎన్నియో కష్టములను సహించి, పరిచర్య జేసితిని. అంతటవరదుడైనమహర్షి సంతుష్టుడై వరమిచ్చి మంత్రముపదేశించి నీవేదేవతల నాహ్వానింతువో వారు నీకు వశులగుదురు. నీవు ధర్మజనని వయ్యెదవు అనిచెప్పి యంతర్హితుండయ్యెను. నేనాశ్చర్యపడితిని. ఆమహర్షియుపదేశము సర్వావస్థలయందును, నాకుస్మృతికి వచ్చుచు నేయుండెను. అతట ప్రాసాదము పై నున్న నేనుదయించుచున్న సూర్యుని చూచి ఋషివాక్యమునుస్మరించి, బాల్యముచేనేమిచిక్కు వచ్చునోయని యెరుగక సూర్యుని భావనచేసితిని. అపుడాసూర్యుడు, దేహాంతరమును ధరించి నాసమీపమునకువచ్చి వరము కోరుమనగా నేను వందనముచేసి వెళ్ళు మంటిని.

అప్పుడు సూర్యుడు 'నాయాహ్వానము వ్యర్థము కాకూడదు నీకును, నీకు వరమిచ్చిన విప్రునకు హానికలిగింతును. అనిచెప్పగాసూర్యశాపమునుండి దుర్వాసుని రక్షింపదలచి, నీతో సమానుడగు పుత్రుడు నాకు గలుగవలెనని కోరితిని. అంతట తేజస్సుచేనన్నావేశించివ్యామోహితురాలిని జేసి నీకు బుత్రుడు కలుగునని చెప్పి దివమున కేగెను.

తరువాత నేనంతఃపురమందు గూఢోత్పన్నుడైన బాలుని-పితృమర్యాదను కాపాడుదాననై జలమందు విడిచితిని. నిజముగా నాసూర్యదేవుని కటాక్షమున మరల నాకు కన్యాత్వము ప్రాప్తించినది దుర్వాసోమహర్షి చెప్పినట్లే జరిగినది. నేను మూఢురాలనై పుత్రును పేక్షించి

తిని. పుణ్యమో పాపమో నీయొద్ద వివరింపబడిన యీవిషయము నన్ను పీడించుచున్నది. నీకు విదితమే. ఈకుంతీదేవి ప్రసంగముపై వ్యాసభగవానుడు- నీవెట్లు చెప్పితివో అట్లది జరుగవలసినవిధియై యున్నది. (నీకు సూర్యాంశమున సుతుడు గూఢముగా బుట్టిదూరమైపోయి దుర్యోధనుని జేరి యుద్ధహేతువుకావలసిన విధి యట్లున్నది) నీ కపరాధము లేదు. నీవుకన్యకవై కదా అప్పుడుంటివి. అణిమాదిసిద్ధులుకల దేవతలు శరీరముల నావేశింతురు సంకల్పముచేతను,వాక్కుచేతను,దృష్టిచేతను స్పర్శచేతను, రతిచేతను, ఐదువిధములుగా దేవతలు సంతతి నిచ్చుచుందురు. మనుష్యధర్మము దైవధర్మముచేదూషితము కాదు కుంతీదేవీ నీకు మనోవ్యథతో బనిలేదు. అని చెప్పెను.

ఇందు, కుంతీదేవి మాటలలో కన్యావస్థయందు సూర్యసంబంధమున తనకు గూఢముగా సుతుడు గలుగుట, తండ్రి మర్యాదను కాపాడుటకై శిశువును జలమందు విడుచుట జరిగె ననియున్నది అట్లు ఆమె విడుచుట లోకాపవాదభీతిచేతనే యని స్పష్ట మగుచున్నది

వ్యాసభగవానుని మాటలలో గూడ దుర్వాసోమహర్షి యుపదేశము మొదలు సూర్యసంబంధసుతోత్పత్తి సుతపరిత్యాగాంతకృత్యములు విధివశమున జరిగినవి. ఆఘటన యంతయు నీకు కన్యాదశయందు అట్టి యిచ్ఛలేనపుడు తటస్థించినది కనుకను, దేవతలు సంకల్పాదులచేనైదువిధములుగా సంతతినిచ్చువారు కనుక దేవధర్మముచేమనుష్యధర్మము దూషితము కాదు కనుకను నీతప్పు లేదు అనియున్నది ఈకుంతీవ్యాససంభాషణములో కన్యకలు బిడ్డల గనుట దోషము కాదని యున్నదా? సూర్యానుగ్రహమున సుతుని గన్న కుంతీదేవి కది దోషము కాదని యున్నదా?

మ. భా. చ. కా రు ల న్న ట్లు నా డు క న్య క లు బి డ్డ ల గ ను ట దో ష ము కా ని యె డ ల స హ జ

కవచకుండలశోభితుడై యున్న శిశువును ఆమె యేల విడిచినది! విడువని యెడల తండ్రికమర్యాద యేమున్నది? వ్యాసభగవానుడైనను లోకములో కన్యకలు బిడ్డలు గనుట ధర్మమే కను: నీవాబిడ్డను విడిచి వేయుటచే తప్పుచేసి గా వని యేల చెప్పలేదు? ఎవ్వనివలన గన్యకలు బిడ్డల గనినను దోషములేనపుడు మనుష్యధర్మము దేవధర్మముచే దూషితముకాదని యేలచెప్పెను? కనుక 'నాడు కన్యకలుబిడ్డలగనుటదోషము కాదని...కుంతీవ్యాసుల సంభాణము చెప్పుచున్నది.'' అను వ్రాత నింద్యము.

రహస్యకర్తలు—వ్యాసమహర్షి కుంతి కిడిన ప్రత్యుత్తరవాక్యము విచారింతము అని యిట్లు వ్రాసిరి—ఉత్తమమానవు డొకప్పుడు తన పాపకర్మకు పశ్చాత్తాపపడుట యుక్తమే కానిజీవితకాల మంతయుచింతింపగూడదు ...పశ్చాత్తాపముచే పాపపరిహారము గావించికొని యంతటితో నాపాపచింతను వీడినిర్మలమైన మనసుగలవాడై యిక నాపాపకర్మలవెంట బోవక స్వోచితప్రకర్తనుడై మెలంగవలయును ఈహేతువుచేతనే వ్యాసుడు కుంతితో "ఇక నీకాచింత యుండగూడదు" అని స్పష్టముగా జెప్పియున్నాడు.'' (పుట 41)

ఈ ప్రతివాదుల విచారములో—కుంతికి పాపము తటస్థించెననియు, నది యామె పశ్చాత్తాపముచే బరిహృత మైన దనియు, నిక నీకాచింత యుండగూడదని మహర్షి బోధించె ననియు తేలినది.

ఇక గ్రంథమందు 'అపరాధశ్చ తే నాస్తి 'మనుష్యధర్మో దైవేన ధర్మేణ హి న దుష్యతి । ఇతి కుంతి నిజానీహి వ్యేతు తే మానసో జ్వరః'' అనుటలో నీకు పాపమేలే దని బోధించె నని యున్నది. కనుక వీరిది దుర్విచారమే. పశ్చాత్తాపముచే బాపపరిహారము గావించుకొనవలెనట! జీవితకాల మంతయు చింతింపరాదట! ఇంత కాలము చింతించిన పాపపరిహార మగునని వీరు చెప్పగలరా! కనుక వీరి యసంగతప్రసంగము హేయము.

మఱియు కుంతీదేవి వ్యాసభగవానుని యొద్ద దుర్వాసోమహర్షి యుపదేశము మొదలు సుతుని విడుచుపర్యంతము వివరించి చెప్పి—

'త న్మాం దహతి విప్రర్షే... యది పాప మపాపం వా యదే త ద్వివృతం మయా" అనుచు నీయొద్ద వివరింపబడిన యావిషయము పాపమో పుణ్యమో నన్ను పీడించుచున్న దని తన విచారమును వెల్ల డించెను ఇట్లుండ మ. భా, చ. గారులు ఈ శ్లోకముల కర్థము జెప్పు చు— "కుంతికి రహస్యముగా బిడ్డల గంటి నను విచారము లేదు. కాని ఆబిడ్డను దెలిసియు, నుపేక్షించితి నను నదియే విచార కారణము" (పు. 78) అని వ్రాయుట నింద్యము

'అథ హర్మ్యతలస్థాహం రవి ముద్యంత మీక్షతీ
సంస్మృత్య తదృషే ర్వాక్యం స్పృహయంతీ దివాకరమ్
స్థితాహం బాలభావేన తత్ర దోష మబుద్ధ్యతీ "

అనుచు బాల్యముచే సూర్యభగవానుని భావన జేసిన వచ్చెడి దోష మెఱుగక హర్మ్యతలమం దుండి సూర్యుని భావన చేసితిని. అని చెప్పుకొనుటలో సూర్యుని భావన జేయుటే తప్పైన దని యామె విచారించినట్లు కనబడలేదా! ప్రతివాదులన్నట్లు రహస్యముగా బిడ్డను గంటి నని కుంతీదేవికి విచారమే లేనియెడల వ్యాసభగవానుని మాటలలో—

'అపరాధశ్చ తే నాస్తి కన్యాభావం తా హ్యసి।
దేవా శ్చైశ్వర్యవంతో వై శరీరా ణ్యావిశంతి వై॥
మనుష్యధర్మో దైవేన ధర్మేణ హి న దుష్యతి
ఇతి కుంతి! నిజానీహి వ్యేతు తే మానసో జ్వరః"

అనుచు కన్యకవై యున్న నీకపరాధ మేమియు లేదు దేవ తలు శరీరముల నావేశింతురు. దైవధర్మముచే మనుష్యధర్మము దూషి తము కాదు. నీమనోవ్యథను తొలగించుకొనుము. అను ప్రసంగమున కవసర మేమి?

రహస్యముగా బిడ్డను గన్న విచార మామెకు పరిహరించుటకే ఆప్రసంగ మవసర మైనది. కనుక మ. భా. చ. కారుల వ్రాత హేయము.

—కర్ణోత్పత్తినిగూర్చి రహస్యకర్తలవాదము—తన్నిరాకరణము—

ఈ విషయములో రహస్యకర్త లెంతవిరుద్ధముగా వ్రాసిరో చూడుడు—

"కుంతీపరిచర్యచే తృప్తుడైన యతి యామెకు మంత్రోపదేశ మొనరించి నపుడు యౌవనవతి యగు కుంతి యౌత్సుక్యముచే మంత్రసత్త్వమును గ్రహింపగోరి సూర్యమండలాంతర్వర్తి యగు నాధిదైవిక పురుషునియందు మనసుంచి తన మంత్ర మొకసత్త్వవంతుని యందు ప్రయోగింప నామంత్రశక్తిచే ప్రేరితుడైన పురుషుని యందు మంత్రమూర్తి యగు సూర్యు నావహింపజేసి తన్మూర్తియందు ఆసక్త్య ముంది యాసత్త్వవంతునితో భోగించెను. అందుచే నామె గర్భమునందు సూర్యసన్నిభుం డగు కుమారుడు జన్మించెను" (పు. 439)

"ఈ కర్ణజననముగూర్చి కొందరు విమర్శకులు ఈమె దుర్వాసునకు పరిచర్య చేయుచున్న సమయమున నీమెయందు కామమోహితుడైన దుర్వాసునివలననే యీమె గర్భవతియై యుండును. గాని దుర్వాసుని మంత్రప్రభావమున గాదనియు గర్భవతియైన పిమ్మట తద్రహస్యగోపనమునకై యారీతిగా ప్రవర్తింపుమని దుర్వాసుడే యామెకు బోధించియుండు ననియు, నటుపిమ్మట తనదుష్కర్మకు దాను పశ్చాత్తాపము నొందుచు విధిలేక యామె యట్లే ప్రవర్తించియుండుననియు చెప్పుచున్నారు.

కాని యిందు సత్య మెంతవరకు గలదో మన మూహింపలేము. దుర్వాసునివంటి దివ్యర్షి యిటువంటి యకృత్యమును గావించెననుటయు సందేహాస్పదము గానున్నది. కానియనవసరక్రోధమునకు వశుడైనట్లే కామమునకుగూడ వశుడై యుండవచ్చుననియు తోచుచున్నది. పరాశరునివంటి తపోధనుడు అవివాహితగా నున్న సత్యవతిని భోగించెను. అట్లే యిచ్చట దుర్వాసుడుకూడ కుంతిని భోగించెనేమో!" (పు. 619)

ఔరా! వీరి దెంత వక్రమార్గమో! చూడుడు—కుంతీదేవికి మంత్రోపదేశముచేసినవాడు యతి యగు దుర్వాసుడట! ఆమంత్ర మూర్తి సూర్యుడేనట. సూర్యమండలాంతర్వర్తియందే కుంతీదేవి మన

సుంచెనట! తనమంత్రిమును మాత్రిము సత్త్వవంతుడగు నొకపురుషుని యందు ప్రయోగింప యాపురునిషుయం దామంత్రశక్తిచే సూర్యు నావహింపజేసెనట! సూర్యునియందే లక్ష్యముంచి యాసత్త్వవంతు నితో భోగించెనట! అందుచే సూర్యసన్నిభు డగు కుమారుడు జన్మించె నట! వీరి వ్రాతను బట్టి కూడ మంత్రిమూర్తి సూర్యుడే యైయుండ కుంతీదేవి తనకు లక్ష్యమై యున్న సూర్యుని యందే తనమనస్సు నిల పియుండ, మంత్రశక్తి నంగీరింపక గత్యంతరము వీరికి లేనిదై యుండ, మంత్రశక్తిచే నాసూర్యుడు వచ్చి యెవ్వనియందో ఆవహించెనని చెప్పుట తప్పని సరియైయుండ. నామంత్రశక్తిచే నాసూర్యుడే దేహాంతరధారియై వచ్చి స్వయముగా కుంతిదేవికి పుత్రు ననుగ్రహిం చెనని గ్రంథమందు చెప్పబడినట్లు భావింపక కుకల్పనతో సత్త్వవంతు డనుచు నెవ్వనినో దూర్చిన వీరికీ బకబంధనప్రయాస మేలనో!

ఒకడు బకమును బంధిపదలచి దానియొద్దకుబోయి యింత వెన్న దానిపై నుంచి యది కరగి దాని కండ్లలోనికి కారినతరువాత బక మును బంధించెనట। దానినెత్తిపై వెన్న బెట్టినపుడే బంధింపదగియుండ నాపైచర్య వ్యర్థప్రయాసమగుటచే నది బకబంధన ప్రయాస మన బడినది.

పాప మీరహస్యకర్తలకు సూర్యుడేమి? శరీరధారియై కుంతీదేవి యొద్దకు వచ్చి సంతాన మిచ్చుటయేమి? అనిపించినది కాబోలు. వీరికి శాస్త్రమర్యాద నొకింత వినిపింతము—

దేవతాధికరణము.-బ్రహ్మసూత్రము—

భాష్యమ్—అస్తిహ్యైశ్వర్యయోగా ద్దేవతానాం జ్యోతిరా ద్యాత్మభిశ్చావస్థాతుం యథేష్టంచ తం తం విగ్రహం గ్రహీతుం సా మర్థ్యం, తథాహి శ్రూయతే...మేధాతిథిం హ కాణ్వాయన మిన్ద్రో మేషో భూత్వా జహార.

"స్మర్యతే చ-ఆదిత్యః పురుషో భూత్వా కున్తీ ముపజగామహ" ఇతి...యాదృశం మన్త్రార్థవాదయో రిందాౖదీనాం స్వరూప మవగతం న తత్తాదృశం శబ్దప్రమాణకేన ప్రత్యాఖ్యాతుం యుక్తమ్, ఇతిహాసపురాణమపి వ్యాఖ్యాతేన మార్గేణ సంభవన్మన్త్రార్థవాదమూలత్వాత్ప్రభవతి దేవతావిగ్రహాది సాధయితుం ప్రత్యక్షాదిమూలమపిసంభవతి. భవతి హ్యస్మాక మప్రత్యక్షమపి చిరంతనానాం ప్రత్యక్షం తథా చ వ్యాసాదయో దేవాదిభిః ప్రత్యక్షం వ్యవహరన్తీతి స్మర్యతే. యస్తు బ్రూయా దిదానీన్తనానామివ పూర్వేషామపి నాస్తి దేవాదిభి ర్వ్యవహర్తుం సామర్థ్య మితి స జగద్వైచిత్ర్యం ప్రతిషేధేత్. ఇదానీ మివచ నాన్యదాపి సార్వభౌమః క్షత్రియోస్తీతి బ్రూయాత్. తతశ్చరాజసూయాదిచోదనా ఉపరున్ధ్యాత్.ఇదానీమివచ కాలాంతరే ప్యవ్యవస్థితప్రాయా వర్ణాశ్రమధర్మాన్ ప్రతిజానీత తతశ్చ వ్యవస్థావిధాయి శాస్త్రమనర్థకంస్యాత్.

తస్మాద్ధర్మోత్కర్షవశా చ్చిరన్తనా దేవాదిభిః ప్రత్యక్షం వ్యవజహ్రు రితి శ్లిష్యతే...యోగోఽప్యణిమాద్యైశ్వర్య ప్రాప్తిఫలః స్మర్యమాణో న శక్యతే సాహసమాత్రేణ ప్రత్యాఖ్యాతుం? శ్రుతిశ్చ యోగమాహాత్మ్యం ప్రఖ్యాపయతి...ఋషీణా మపిమన్త్రబ్రాహ్మణ దర్శినాం సామర్థ్యం నాస్మదీయేన సామర్థ్యే నోపమాతుంయుక్తం. తస్మాత్సమూల మితిహాసపురాణమ్"

తాత్పర్యమేమనగా— యోగశక్తులనుబట్టి సూర్యాది దేవతలకు జ్యోతిర్మండలాదిరూపములతో నుండుటకును, ఇష్టము వచ్చిన విగ్రహము ధరించుటకును గూడ సామర్థ్యము కలదు. కనుకనే ఇంద్రుడు మేషమై మేధాతిథిని యెత్తుకొనిపోయె నని వేద మందును, సూర్యుడు పురుషరూపము ధరించి కుంతీదేవిని బొందెనని యితిహాసమందును చెప్పబడినది మంత్రార్థవాదములందు ఇంద్రాది దేవతల కెట్టి స్వరూపము మన కవగత మగుచున్నదో దానిని శబ్దము ప్రమాణమనువాడు నిరాకరింప వీలులేదు. మంత్రార్థవాదమూలము

లైన పురాణేతిహాసములు కూడ దేవతావిగ్రహాదికమును సాధిం
సమర్థము లగుచున్నవి.

మనకు ప్రత్యక్షము కాకున్నను పూర్వులకు ప్రత్యక్ష్యమగుట
దేవతావిగ్రహాదికము ప్రత్యక్షసిద్ధము కూడ నగుచున్నది. కనుక
వేదవ్యాసాదులు దేవతలతో బ్రత్యక్షముగా వ్యవహరించి రని చెప్పబడి
నది. ఇప్పటివారికివలెనే పూర్వులకు కూడ దేవలతతో వ్యవహరించె
సామర్థ్యము లేదని యెవ్వ డనునో ఆతడు జగత్తునందు విచిత్రతయే
లేదనువాడగును. ఇప్పటివలెనే యెన్నడును సార్వభౌము డగు క్షత్రి
యుడు లేడనును. దానిచే రాజసూయాదివిధులను భగ్నము చేయును.
ఇప్పటివలెనే కాలాంతరమందు గూడ వర్ణాశ్రమధర్మము లవ్యవస్థిత
ములే యనును. దానివలన వ్యవస్థావిధాయకమైనశాస్త్రము నిరర్థక
మగును.

కనుక ధర్మాతిశయమును బట్టి పూర్వులు దేవతలతో వ్యవహ
రించినా రనుటే యుక్తము. యోగశాస్త్రోక్తమై అణిమాదిశక్తిసంపా
దకమైయున్న యోగమును సాహసమాత్రమున నిరాకరించుట అయు
క్తము. వేదము కూడ యోగమహిమలను ప్రతిపాదించుచున్నది.
మంత్రద్రష్ట లగు మహర్షుల సామర్థ్యము కూడ మనసామర్థ్యము
వంటిదే యనుట అయుక్తము కనుక పురాణేతిహాసములు సప్రమాణ
ములే. అని.

పరిశీలింపగా మనశాస్త్రమర్యాద యిట్లున్నది. ప్రదివాది
ప్రసంగము లట్లున్నవి. కనుక రహస్యకర్తల అప్రామాణికప్రసంగము
నింద్యము. వెనుక జూపిన కుంతీదేవి వాక్యములో—

"స్థితాఽహం బాలభావేన తత్ర దోష మపశ్యతీ ।"

అని యామె బాల్యమందున్నట్లుండ రహస్యకర్తలు "యౌవన
వతియగు కుంతి యని వ్రాయుట" అక్రమము.

"గమ్యతా మితి తం చాహం ప్రణమ్య శిరసాఽవదమ్।"

"తతో మాం తేజసాఽఽవిశ్య" అని కుంతీదేవి యట్టికోరిక కలది కాదు. సూర్యనిర్బంధముననే అట్లు జరిగిన దని గ్రంథమందుండ కుంతీదేవి సత్త్వవంతునితో భోగించెను' అని ఆమెయే ప్రేరేపించి నట్లు వ్రాయుట అక్రమము. ఇట్లు పరీక్షింపగా కర్ణోత్పత్తిని గూర్చి రహస్య కర్తల ప్రథమప్రసంగము ప్రతిహతమైనది.

ఇక వారి ద్వితీయప్రసంగవైఖరిని జూదుడు:—

దుర్వాసునకు పరిచర్య చేయుచున్నపుడు కామమోహితుడైన దుర్వాసునివలననే యామె గర్భవతియైయుండును. గాని దుర్వాసుని మంత్రప్రభావమున గాదని కొందరు విమర్శకులు చెప్పుచున్నారట. ఇందు సత్య మెంతవరకు గలదో మన మూహింపలేమట. దుర్వాసునివంటి దివ్యర్షి యిటువంటి అకృత్యమును చేసె ననుటయు సందేహాస్పదముగా నున్నదట. కాని యనవసరక్రోధమునకు వశుడైనట్లే కామమునకు గూడవశుడై యుండవచ్చు ననియుతోచుచున్నదట.పరాశరుడువంటి తపోధనుడు అవివాహితగా నున్న సత్యవతిని భోగించినట్లే దుర్వాసుడు గూడ గుంతిని భోగించె నేమో. అట.

ఇది మహాభారతగ్రంథవిరుద్ధము. బ్రహ్మసూత్రభాష్యవిరుద్ధము, రహస్యకర్తల ప్రథమసంగమునకు విరుద్ధము.

మరియు, ఆమె దుర్వాసువలననే గర్భవతియై యుండును. గాని దుర్వాసుని మంత్రప్రభావమున గాదను వారి మాటలో సత్య మెంతవరకు గలదో మన మూహింప లేమందురే. వారి కల్పన నిరాధార మనియు, గ్రంథవిరుద్ధమనియు, తోసి వేయక యీరహస్యకర్తలను అందలి సత్య మూహింపు మని కోరినవారెవరు?

అందు సత్య మెంతవరకు గలదో మన మూహింపలేమన్న వీరు తుదకు దుర్వాసుడు 'కుంతిని భోగించినేమో' అని యూహించుటకు సిద్ధపడుట హాస్యాస్పదముకాదా? ఒకవేళ వీరూహింప లేమన్నదిసత్యమును గూర్చి కనుక నీయూహించినది యసత్యమన్నయెడల స్వవచన వ్యాఘాత ముండదేమో.

పరాశరుడు సత్యవతియందు ప్రవర్తించినట్లు దుర్వాసుడు కుంతి యందు ప్రవర్తించినేమో? అందురే. పరాశరుని యాప్రవృత్తి గ్రంథ స్థమైయున్నట్లు దుర్వాసుని ప్రవృత్తి గ్రంథస్థముగా లేదేమి? దుర్వా సుడట్లు ప్రవర్తించుచే నిజమైనయెడల యట్లే గ్రంథస్థమై యుండదా? పరాశరప్రవృత్తి నున్న దున్నట్లు చెప్పిన మహాభారతకర్త దుర్వాసుని ప్రవృత్తిని దాచునా? అనవసరక్రోధమునకు వశుడైనట్లే కామమునకు గూడ వశుడై యుండవచ్చునని తోచుచున్నదందురా? క్రోధమునకు వశుడైనసంగతి గ్రంథస్థ మగుటచే ప్రామాణికము. ఆక్రోధవశుడగుట కూడ నెవ్వనియం దయ్యెనని గ్రంథము చెప్పెనో అదియే ప్రామాణిక ముగాని మరెవ్వరియందో కల్పించి చెప్పినది యప్రామాణికము.

ఇట్టి స్థితిలో కామవశుడైనట్లు గ్రంథమందు లేనపుడు రహస్య కర్తల యూహ అప్రామాణికమే. ఇంద్రియగోచరముగాని విషయము గ్రహించుట కార్షగ్రంథమే శరణ్యము. ఇట్లు రహస్యకర్తల ద్వితీయ ప్రసంగముకూడ పరాస్తమైనది.

ఇంతవరకు మ. భా. చ. కారుల వ్రాతను పరీక్షించుచు ప్రసం క్తానుప్రసక్తముగా కర్ణోత్పత్తిని గూర్చిన రహస్యకర్తల వ్రాతను గూడ బరీక్షించి యాప్రతివాదిప్రసంగములు హేయములని నిరూపించి నాము—

ఇక మరల మ. భా. చ. కారుల వ్రాతనే అందుకొందము, వారి వ్రాతలో "నాడుకన్యకలు బిడ్డల గనుట దోషముకాదని యాశ్రమ వాసపర్వములోని కుంతీవ్యాసుల సంభాషణముచెప్పుచున్నది."

అను విషయము ప్రమాణోపపత్తులతో నిరస్తమయినది. 'అం శాన్తర మిట్లున్నది.

—• కుంతీసత్యవతుల కన్యాత్వము. •—

"వ్యాసుని తల్లియగు సత్యవతికూడ కుంతివలె రహస్యముగా వ్యాసుని గని కన్యాభావము నొందుట గమనింపదగిన విషయము.

"స్మర్యతే చ-ఆదిత్యః పురుషో భూత్వా కున్తీ ముపజగామహ"
ఇతి...యాదృశం మన్త్రార్థవాదయో రింద్రాదీనాం స్వరూప మవగతం స తత్తాదృశం శబ్దప్రమాణకేన ప్రత్యాఖ్యాతుం యుక్తమ్, ఇతిహాసపురాణమపి వ్యాఖ్యాతేన మార్గేణ సంభవన్మన్త్రార్థవాదమూలత్వాత్ప్రభవతి దేవతావిగ్రహాది సాధయితుం ప్రత్యక్షాదిమూలమపిసంభవతి. భవతి హ్యస్మాక మప్రత్యక్షమపి చిరంతనానాం ప్రత్యక్షం తథా చ వ్యాసాదయో దేవాదిభిః ప్రత్యక్షం వ్యవహరన్తీతి స్మర్యతే. యస్తు బ్రూయా దిదానీన్తనానామివ పూర్వేషామపి నాస్తి దేవాదిభి ర్వ్యవహర్తుం సామర్థ్య మితి స జగద్వైచిత్ర్యం ప్రతిషేధేత్. ఇదానీ మివచ నాన్యదాపి సార్వభౌమః క్షత్రియోస్తీతి బ్రూయాత్. తతశ్చరాజసూయాదిచోదనా ఉపరున్ధ్యాత్.ఇదానీమివచ కాలాంతరే ప్యవ్యవస్థితప్రాయా న్వర్ణాశ్రమధర్మాన్ ప్రతిజానీత తతశ్చ వ్యవస్థావిధాయి శాస్త్ర మనర్థకంస్యాత్.

తస్మాద్ధర్మోత్కర్షవశా చ్చిరన్తనా దేవాదిభిః ప్రత్యక్షం వ్యవజహ్రు రితి శ్లిష్యతే...యోగో౽ప్యణిమాద్వైశ్వర్య ప్రాప్తిఫలః స్మర్యమాణో న శక్యతే సాహసమాత్రేణ ప్రత్యాఖ్యాతుం? శ్రుతిశ్చ యోగమాహాత్మ్యం ప్రఖ్యాపయతి...ఋషీణా మపిమన్త్రబ్రాహ్మణ దర్శినాం సామార్థ్యం నాస్మదీయేన సామార్థ్యే నోపమాతుంయుక్తం. తస్మాత్సమూల మితిహాసపురాణమ్"

తాత్పర్యమేమనగా— యోగశక్తులనుబట్టి సూర్యాది దేవతలకు జ్యోతిర్మండలాదిరూపములతో నుండుటకును, ఇష్టము వచ్చిన విగ్రహము ధరించుటకును గూడ సామార్థ్యము కలదు. కను కనే ఇంద్రుడు మేషమై మేధాతిథిని యెత్తుకొనిపోయె నని వేద మందును సూర్యుడు పురుషరూపము ధరించి కుంతీదేవిని బొందెనని యితిహాసమందును చెప్పబడినది మంత్రార్థవాదములందు ఇంద్రాది దేవతల కెట్టి స్వరూపము మన కవగత మగుచున్నదో దానిని శబ్దము ప్రమాణమనువాడు నిరాకరింప వీలులేదు. మంత్రార్థవాదమూలము

లైన పురాణేతిహాసములు కూడ దేవతావిగ్రహాదికమును సాధింప సమర్థము లగుచున్నవి.

మనకు ప్రత్యక్షము కాకున్నను పూర్వులకు ప్రత్యక్షమగుటచే దేవతావిగ్రహాదికము ప్రత్యక్షసిద్ధము కూడ నగుచున్నది. కనుకనే వేదవ్యాసాదులు దేవతలతో బ్రత్యక్షముగా వ్యవహరించి రని చెప్పబడి నది. ఇప్పటివారికివలెనే పూర్వులకు కూడ దేవలతతో వ్యవహరించెడి సామర్థ్యము లేదని యెవ్వ డనునో ఆతడు జగత్తునందు విచిత్రతయే లేదనువాడగును. ఇప్పటివలెనే యెన్నడును సార్వభౌము డగు క్షత్రియుడు లేడనును దానిచే రాజసూయాదివిధులను భగ్నము చేయును. ఇప్పటివలెనే కాలాంతరమందు గూడ వర్ణాశ్రమధర్మము లవ్యవస్థిత ములే యనును. దానివలన వ్యవస్థావిధాయకమైనశాస్త్రము నిరర్థక మగును.

కనుక ధర్మాతిశయమును బట్టి పూర్వులు దేవతలతో వ్యవహరించినా రనుటే యుక్తము. యోగశాస్త్రోక్తమై అణిమాదిశక్తిసంపాదకమైయున్న యోగమును సాహసమాత్రమున నిరాకరించుట అయుక్తము. వేదము కూడ యోగమహిమలను ప్రతిపాదించుచున్నది మంత్రద్రష్ట లగు మహర్షుల సామర్థ్యము కూడ మనసామర్థ్యము వంటిదే యనుట అయుక్తము కనుక పురాణేతిహాసములు సప్రమాణ ములే. అని.

పరిశీలింపగా మనశాస్త్రమర్యాద యిట్లున్నది. ప్రదివాది ప్రసంగము లట్లున్నవి. కనుక రహస్యకర్తల అప్రామాణికప్రసంగము నింద్యము. వెనుక జూపిన కుంతీదేవి వాక్యములో—

'స్థితాऽహం బాలభావేన తత్ర దోష మపశ్యతీ "

అని యామె బాల్యమందున్నట్లుండ రహస్యకర్తలు "యౌవన వతియగు కుంతి యని వ్రాయుట" అక్రమము.

గమ్యతా మితి తం చాహం ప్రణమ్య శిరసాऽవదమ్ "

"తతో మాం తేజసాఽఽవిశ్య" అని కుంతీదేవి యిట్టికోరిక కలది కాదు. సూర్యనిర్బంధముననే అట్లు జరిగిన దని గ్రంథమందుండ కుంతీదేవి సత్త్వవంతునితో భోగించెను' అని ఆమెయే ప్రేరేపించి నట్లు వ్రాయుట అక్రమము. ఇట్లు పరీక్షింపగా కర్ణోత్పత్తిని గూర్చి రహస్యకర్తల ప్రథమప్రసంగము ప్రతిహతమైనది.

ఇక వారి ద్వితీయప్రసంగవైఖరిని జూడుడు:—

దుర్వాసునకు పరిచర్య చేయుచున్నపుడు కామమోహితుడైన దుర్వాసునివలననే యామె గర్భవతియైయుండును. గాని దుర్వాసుని మంత్రప్రభావమున గాదని కొందరు విమర్శకులు చెప్పుచున్నారట ఇందు సత్య మెంతవరకు గలదో మన మూహింపలేమట. దుర్వాసునివంటి దివ్యర్షి యిటువంటి అకృత్యమును చేసె ననుటయు సందేహాస్పదముగా నున్నదట. కాని యనవసరక్రోధమునకు వశుడైనట్లే కామమునకు గూడవశుడై యుండవచ్చు ననియుతోచుచున్నదట పరాశరుడువంటి తపోధనుడు అవివాహితగా నున్న సత్యవతిని భోగించి నట్లే దుర్వాసుడు గూడ గుంతిని భోగించె నేమో. అట.

ఇది మహాభారతగ్రంథవిరుద్ధము. బ్రహ్మసూత్రభాష్యవిరుద్ధము, రహస్యకర్తల ప్రథమసంగమునకు విరుద్ధము.

మరియు, ఆమె దుర్వాసువలననే గర్భవతియై యుండును. గాని దుర్వాసుని మంత్రప్రభావమున గాదను వారి మాటలో సత్య మెంతవరకు గలదో మన మూహింప లేమందురే. వారి కల్పన నిరాధార మనియు, గ్రంథవిరుద్ధమనియు, తోసి వేయక యీరహస్యకర్తలను అందలి సత్య మూహింపు మని కోరినవారెవరు?

అందు సత్య మెంతవరకు గలదో మన మూహింపలేమన్న వీరు తుదకు దుర్వాసుడు 'కుంతిని భోగించినేమో' అని యూహించుటకు సిద్ధపడుట హాస్యాస్పదముకాదా? ఒకవేళ వీరూహింప లేమన్నదిసత్యమును గూర్చి కనుక నీయూహించినది యసత్యమన్న యెడల స్వవచనవ్యాఘాత ముండదేమో.

పరాశరుడు సత్యవతియందు ప్రవర్తించినట్లు దుర్వాసుడు కుంతి యందు ప్రవర్తించినేమో? అందురే. పరాశరుని యాప్రవృత్తి గ్రంథ స్థమైయున్నట్లు దుర్వాసుని ప్రవృత్తి గ్రంథస్థముగా లేదేమి? దుర్వా సుడట్లు ప్రవర్తించుటే నిజమైనయెడల యట్లే గ్రంథస్థమై యుండదా? పరాశరప్రవృత్తి నున్న దున్నట్లు చెప్పిన మహాభారతకర్త దుర్వాసుని ప్రవృత్తిని దాచునా‘ అనవసరక్రోధమునకు వశుడైనట్లే కామమునకు గూడ వశుడై యుండవచ్చునని తోచుచున్నదందురా? క్రోధమునకు వశుడైనసంగతి గ్రంథస్థ మగుటచే ప్రామాణికము. ఆక్రోధవశుడగుట కూడ నెవ్వనియం దయ్యెనని గ్రంథము చెప్పెనో అదియే ప్రామాణిక ముగాని మరెవ్వరియందో కల్పించి చెప్పినది యప్రామాణికము.

ఇట్టి స్థితిలో కామవశుడైనట్లు గ్రంథమందు లేనపుడు రహస్య కర్తల యూహ అప్రామాణికమే ఇంద్రియగోచరముగాని విషయము గ్రహించుట కార్షగ్రంథమే శరణ్యము. ఇట్లు రహస్యకర్తల ద్వితీయ ప్రసంగముకూడ పరాస్తమైనది.

ఇంతవరకు మ. భా. చ. కారుల వ్రాతను పరీక్షించుచు ప్రసం క్తానుప్రసక్తముగా కర్ణోత్పత్తిని గూర్చిన రహస్యకర్తల వ్రాతను గూడ బరీక్షించి యాప్రతివాదిప్రసంగములు హేయములని నిరూపించి నాము—

ఇక మరల మ. భా. చ. కారుల వ్రాతనే అందుకొందము, వారి వ్రాతలో ‘ నాడుకన్యకలు బిడ్డల గనుట దోషముకాదని యాశ్రమ వాసపర్వములోని కుంతీవ్యాసుల సంభావణముచెప్పుచున్నది.”

అను విషయము ప్రమాణోపపత్తులతో నిరస్తమయినది. ‘అం శాన్తర మిట్లున్నది.

—• కుంతీసత్యవతుల కన్యాత్వము. •—

“వ్యాసుని తల్లియగు సత్యవతికూడ కుంతివలె రహస్యముగా వ్యాసుని గని కన్యాభావము నొందుట గమనింపదగిన విషయము.

మ. భా. చ. కారు లీవ్రాతచే- కర్ణజన్మానంతరము కుంతీదేవికిని.వ్యాసజన్మానంతరము సత్యవతీ దేవికిని అనుగ్రహింపబడిన కన్యాత్వములో నాక్షేపమును సూచించుచున్నారు. గ్రంథమందు ప్రామాణ్యబుద్ధిలేనివారి ధోరణి యిట్లే యుండును. ఇట్టివారు ప్రమాణగ్రంథములవిమర్శించుటకు అనధికారులు. అప్రమాణగ్రంథస్థ విషయములను శాస్త్రకర్తలు ప్రామాణికములని కీర్తించుచుండ వాని నప్రామాణికములనుచున్న వీరి వ్రాత హేయము.

సత్యవతీదేవికి పరాశరమహర్షియు, కుంతీదేవికి సూర్యభగవానుడును కన్యాత్వముననుగ్రహించినట్లు మహాభారతము స్పష్టముగా జెప్పుచున్నది. దీనిని వ్యాకరణశాస్త్రకర్తలు కీర్తించియున్నారు. చూడుడు.— "కన్యాయాః కనీన చ"

కాశికా- కన్యాయా అపత్యం కానీనః కర్ణః కానీనో వ్యాసః. కాశికా వ్యాఖ్యాపదమంజరీ—

"మునిదేవతామహాత్మ్యాత్ యా పుంయోగేఽపి న కన్యాత్వం జహాతి. యథా కున్తీ, యథా సత్యవతీ సాఽత్రోదాహరణ మితి తదాహ కానీనః కర్ణః కానీనో వ్యాస ఇతి"

కైయటగ్రంథః—

"మునిదేవతామాహాత్మ్య ద్యా పుంయోగేఽప్యక్షతయోనిర్భవతి. యథా కున్తీ మన్త్రాహూతదినకరోత్పాదితకర్ణాఖ్యపుత్రాపిపునః కన్యై వాభూత్ తదపత్యం కానీనశబ్దాభిధేయమ్"

దీని తాత్పర్య మేమనగా— కానీనశబ్దమునకు కన్యయొక్క పుత్రు డని యర్థము కన్య యైనచో బుత్రు డెట్లు? పుత్రుడున్నచో గన్య యెట్లగును? అని విరోధము తటస్థింపగా మునిమహిమచేతను, దేవతామహిమచేతను పురుషసంబంధము కలిగినను ఏస్త్రీ అక్షతయోనిత్వరూపమైన కన్యాత్వము కలిగియుండునో అట్టి కుంతీదేవియు, సత్యవతీదేవియు నుదాహరణ మగును. కనుక విరోధము లేదు. కుంతీదేవి మంత్రముచే నాహూతుడైన సూర్యునివలన పుత్రవతి యైనను మరల కన్యకయే యైనది. అని.

కుంతీదేవికి కన్యాత్వము సూర్యానుగ్రహమున సిద్ధించినట్లు వెనుక జూపబడిన కుంతీవ్యాససంభాషణగ్రంథములో స్పష్టము. ఇక సత్యవతీదేవికి పరాశరు డనుగ్రహించిన కన్యాత్వమునుగూర్చిచూడుడు.

"తతో మా మాహ స ముని ర్గర్భ ముత్సృజ్య మామకమ్।
ద్వీపేఽస్యా ఏవ సరితః కన్యైవ త్వం భవిష్యసి॥" (ఆది105 అ)

నీలకంఠీయము—

"మామకం గర్భ ముత్సృజ్య కన్యైవ త్వం భవిష్యసీతి ముని వచనాత్ జాతాపత్యాయా అపి కన్యాత్వావినాశాత్ పునర్దాశ సంసర్గజం హీనవర్ణత్వం నాభూత్. కన్యాత్వావస్థాయాం కామభక్షాది నిషేధాభావాత్. కించ పృథాసత్యవత్యోరనిచ్ఛన్త్యోరేవ సూర్యపరాశ రాభ్యా మపత్యోత్పాదనం కృత మతో న ద్వయోః కన్యాత్వోచ్ఛిత్తి రితి భావః"

అనగా ఈ నదీసంబంధమైన ద్వీపమందు నాసంబంధమైన గర్భ మును విడచి నీవు కన్యకవే యగుదువని యాపరాశరమహర్షి నాకు చెప్పెను. (ఇది సత్యవతీదేవి వచనము) నీలకంఠీయవిషయమేనగా-

నాసంబంధమైన గర్భమును విడిచి నీవు కన్యకవే యగుదువను మునివచనము వలన పుత్రుడు కలిగినను ఆమెకు కన్యాత్వభంగము కలుగలేదు. గనుక, కన్యాత్వావస్థయందు కామభక్షణాదినిషేధము లేనందున మరల దాసుని సంసర్గమును బట్టి కలిగెడి హీనవర్ణత్వము క్షత్రియయైన యాసత్యవతీదేవికి తటస్థింపలేదు. మఱియు కుంతీసత్యవ తులు పురుషసంబంధవాంఛలేని దశలో నున్నపుడే సూర్యపరాశరుల వలన వారికి సంతతి కలిగింపబడినందున నాసంతతికలిగెడి కాలమునకు గూడ వారిది కన్యాత్వమే యైనందున వారల కన్యాత్వమునకు విచ్ఛేదమే కలుగ లేదని భావము. అని.

ఇట్లు ప్రమాణగ్రంథములు కుంతీ సత్యవతుల కన్యాత్వమును విశదీకరించుచున్నందున "వ్యాసుని గని కన్యాభావము నొందుట గమ నింపదగిన విషయము" అన్న మ. భా. చ.. కారులకు ఆకన్యాత్వము

నకై యీచూపిన ప్రమాణగ్రంథసందర్భమును గమనింపుడని చెప్పుచు నంశాంతర మందుకొనుచున్నాము—

"వ్యాసునితో కుంతి తన చిన్నతనపుచేష్టను వెల్లడించినటుల సత్యవతి భీష్మునికడ తన చిన్నతనపు చేష్టను చెప్పినది. వ్యాసభీష్ములంటి మహానుభావులు అట్టి యధర్మమును ధర్మముగా నంగీకరించుట కానాటి దేశ కాల పరిస్థితులే కారణమై యున్నవా? లేక వ్యాసభీష్ములుకూడ ధర్మశైథిల్యమున కిష్టపడి యుండిరా? ఆలోచింప నాటిపరిస్థితులే అట్టివి కావచ్చునని తోచెడిని"

కర్ణోత్పత్తిని గూర్చి కన్యాదశలోని తన వృత్తాంతమును కుంతీదేవి వ్యాసమహర్షితోడను, వ్యాసోత్పత్తినిగూర్చి కన్యాదశలోని తనవృత్తాంతమును సత్యవతీదేవి భీష్మునితోడను చెప్పినపుడు ఆమహానుభావులు అట్టి యధర్మమును ధర్మముగా నంగీకరించిరట! అదియధర్మమే యైన యెడల వారు ధర్మముగా నంగీకరింపరు. వారట్లు అంగీకరించినపుడు అది యధర్మముకాదు. కనుక నధర్మమును ధర్మముగా నంగీకరించి రనుమాట విరుద్ధము. పూర్వోక్త గ్రంథసందర్భమేమి? యోగశక్తితపోమహిమలచే జరిగిన యాలోకోత్తరఘటనయేమి? ఆఅక్షతయోనిత్వరూప కన్యాత్వ వరప్రాప్తియేమి? భీష్మవేదవ్యాసులుదానిని ధర్మముగానంగీకరించుట యేమి? దానిని యీ మ. భా. చ. కారులు అధర్మమనుటేమి? ధర్మాధర్మనిర్ణాయకుడా వ్యాసమునియా? యీ వ్యత్యాసమూర్తియా? "తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ" అనుటనుబట్టి అకార్యమేదియో కార్యమేదియో తెలిసికొనుటకు శాస్త్రమే ప్రమాణముకాని మనుష్యబుద్ధికాదు. అట్టిస్థితిలో శాస్త్రకర్తయగు వ్యాసభగవానుడు, శాస్త్రనిష్ణాతుడగు భీష్ముడును చెప్పినదే నిజము. "వారట్లు చెప్పుటకు నాటిపరిస్థితులే కారణము" అనుట తప్పు. పరిస్థితులను బట్టి అధర్మమెపుడును ధర్మము కానేరదు. ధర్మాధర్మనిర్ణాయకము శాస్త్రము కనుక నెట్టిపరిస్థితులలో నైనను శాస్త్రీయమే ధర్మము. అశాస్త్రీయ మధర్మమే.

ప్రతివాదులు ఆకుంతీ సత్యవతీచరిత్రములలో రహస్యముగా

బిడ్డలను గనుటను మాత్రమే గ్రహించిరి గాని ఆపైముఖ్యమైన గన్యాత్వసిద్ధిని గ్రహింపలేదు. అదియే వారి హృదయదోషము. ఇంతటితో దీనిని విడిచి విషయాంతర మందుకొందము—

—కాశీప్రభువు వ్యాసుని కాశీనుండి తరిమెనను ప్రసంగము—

—తన్నిరాకరణము—

మ. భా. చ. గారుల వ్రాతయిట్లున్నది—

"స్కాందపురాణాంతర్గతమని చెప్పబడు భీమఖండ కాశీఖండములలోని గాథల బరిశీలించినయెడల వ్యాసుని కాశీలో నుండనీయక కాశీప్రభు వాతనిని దక్షిణదిశకు దరిమినటులను, కాశిలో నాతనికిని, శిష్యులకూ భిక్షముగూడ లభింప నటులను గాన్పించును." (పు161)

వేదవ్యాసమహర్షికి కాశిలో భిక్షపుట్టకుండుటెట్టిదో చూడుడు! కాశీఖండ కథాసందర్భమేమనగా-వేదవ్యాసమహర్షి శిష్యసంఘముతో భిక్షాటనము జేయుచు కాశీనివాసము చేయుచుండ—

"ఏకదా తస్య జిజ్ఞాసాం కర్తుం దేవీం హరోఽవదత్ ।
అద్య భిక్షాటనం ప్రాప్తే వ్యాసే పరమధార్మికే ॥
అథ సర్వగతే క్వాపి భిక్షాం మా యచ్ఛ సుందరి ।
తథేత్యుక్త్వా భవానీ సా భవం భవనివారణమ్ ॥
నమస్కృత్వా ప్రతిగృహం తస్య భిక్షాం న్యషేధత్ ॥(అ96)

ఒకప్పుడు విశ్వేశ్వర దేవుడు మహర్షిని పరీక్షింపదలచి పరమేశ్వరితో నిట్లనెను. పరమధార్మికు డగు వ్యాసమహర్షి నేడు భిక్షాటనము చేయునపుడు ఎక్కడను భిక్ష దొరకనీయకుము. అది విని అట్లే యని పరమేశ్వరి-శిష్యసంఘము, వ్యాసమహర్షియు నేయింటికి బోయిన నా యింటనే లోపలనుండి తానే వచ్చి దొరక దనుచుండ వేళ మించుటచే నిట్లనుచుండిరికాబోలు ననుకొనుచు తిరిగి తిరిగి తుదకు భిక్ష లభింపక అన్యభిక్షువులకు లభించియుండ నాడు శిష్యులతో మహర్షి నిరాహారుడై యుండెను. మఱునాడు మాధ్యాహ్నికము నిర్వర్తించుకొని ప్రతి గృహము దిరిగిరి. కాని యానాడుకూడ దొరకలేదు. అప్పుడు మహర్షి శిష్యులతోపీకుకూడ దొరకనట్లే కనబడుచున్నది. యిట్లు జరుగుట

కేమికారణమో! యనిచింతించి యేదేనియుపద్రవముచేపెట్టుటమానిరో, ఈర్ష్యచే నెవ్వనిచే నైన నూన్పింపబడినదో మీరు తెలుసుకొని త్వరితముగా రండని బోధింప గొందరు శిష్యులు వెళ్లి స్థితిగతులు తెలిసికొని వచ్చి మహర్షితో నిట్లు చెప్పిరి—

"శ్రుణ్వ న్త్వారాధ్యచరణా నోపసర్గోఽత్రి కశ్చన !
చాన్నక్షయోవా సర్వస్యాం నగర్యా మిహా కుత్రిచిత్ ॥
యత్ర విశ్వేశ్వర స్సాక్షాత్ యతా్రిమరధునీ స్వయమ్ !
తాదృశా యత్రి మునయః క్వ భీ స్తతో్రిపసర్గజా ॥
విద్యానాం సదనం కాశీ కాశీ లక్ష్మ్యాః పరాలయః ।
ముక్తిక్షేత్రి మిదం కాశీ కాశీ సర్వా త్రియీామయీ॥"

మహనీయా! ఈపురమం దెట్టి యుపద్రివము లేదు. అన్నక్షయము సంభవింపలేదు. ఏది విశ్వేశ్వరరాజధానియో, యేది అమరనదీపరిశోభితమో, ఏది భవాదృశమునిజనావాసమో అద్దాని కుపద్రివభయమా? ఈకాశీపురము విద్యాసదనము, లక్ష్మీనిలయము, ముక్తిక్షేత్రము అని చెప్పగా విని ఋత్పీడితులైన శిష్యుల జూచి క్రుద్ధుడై వ్యాసమహర్షి—

"మాభూత్త్రైపూరుషీ విద్యా మాభూత్త్రైపూరుషం ధనమ్ ।
మాభూ త్త్రై పూరుషీ ముక్తిః కాశీం వ్యాసోఽశప త్త్వితి॥
గర్వః పరోఽత్రి విద్యానాం ధనగర్వోఽత్రి వై మహాన్ ।
ముక్తిగర్వేణ నో భిక్షాం ప్రయచ్ఛ న్త్యత్రి వాసినః"

ఇచ్చటి వారు విద్యాగర్వము, ధనగర్వము కలిగి ముక్తి మనసొత్తను గర్వముచే భిక్షను పెట్టకుండి రని "విద్యకాని, ధనముకాని, ముక్తికాని, త్రిపురుషవ్యాప్తిగా వీరికి లేకుండుగాక" అని శపించెను. తరువాత మఱల భిక్షకై వెళ్ళి ప్రితిగృహము తిరిగెను. లభింపలేదు. అప్పుడు సాయంకాల మగుచుండుట జూచి భిక్షాపాత్రిము పారవైచి యాశ్రమమునకు వచ్చుచుండ నొక గృహమందు ప్రాకృతస్త్రీరూపముతో పరమేశ్వరి కూర్చుండి మహర్షితో నిట్లనెను—

'భగవన్ భిక్షుకా స్త్వాద దద్య దృష్టా న కుత్రచిత్ ।
అసత్కృత్యాతిథిం నాథో న మే భోక్ష్యతి కర్హిచిత్ ॥
వైశ్వదేవాదికం కర్మ కృత్వా గృహపతి ర్మమ ।
ప్రతీక్షతేఽతిథిపథం తస్మాత్త్వ మతిథి ర్భవ ॥

మహనీయా? నేడు భిక్షుకులు లభింపలేదు. అతిథిసత్కారము చేసికాని నానాథుడు భుజింపడు. నీవతిథివి కమ్ము. ఇట్లనగా 'వ్యాసమహర్షి —

"భద్రే! కా త్వం కుతః ప్రాప్తా పూర్వా దృష్టా న కుత్రచిత్।
పరవా నస్మ్యహం జాత స్తవ దర్శనతోఽధునా ॥
అవశ్యమేవ కర్తాస్మి తవాదేశ్యం తదాదిశ ।
ఏకం తపోవ్యయం హిత్వా కారయిష్యసి యత్పునః ॥
తదేవాహం కరిష్యామి విధేయ శ్శుభలోచనే ।
న వచ స్త్వాదృశీనాంహి మహత్త్వం హాపయే త్సతామ్ ।
పరం త్వం కాసి సుభగే సత్యం బ్రూహి మమాగ్రతః ॥"

అమ్మా! నిన్నింతకు బూర్వము చూచియుండలేదు! నీవెక్కడనుండి వచ్చినావు. నీదర్శనమునన్ను పరవశుని జేయుచున్నది. ఒక్కతపోవ్యయమును తప్పించి నీవు దేని నాజ్ఞాపించిన దానిని నేను విధేయుడనై చేయుదును. నీవంటి సాధ్వీమణుల వాక్కులు సత్పురుషుల మహత్త్వమునకు భంగకరములు కానేరవు. నీవిషయమును చెప్పుము. అని యడుగ నామె నేనిచ్చటి గృహస్థునకు భార్యను. నీవు మాత్రము నన్నెరుగవుకాని నిత్యము భిక్షాటనము చేయు నిన్ను చూచుచునే యున్నాను. తపస్వీ! ఆలస్యము చేయక సూర్యాస్తమయముగాక పూర్వమే నానాథుని యాతిథ్యము స్వీకరింపుము ఇట్లు చెప్పగామహర్షి సూర్యాస్తమయము కాకపూర్వమే, పదివేలమంది శిష్యులతో నేను సహాపంక్తి చేయవలసియున్నది నేనొక్కడనే భుజియింపనుఅనిచెప్పగా నీశిష్యులతో వెంటనేరమ్ము, సర్వము సిద్ధమై యున్నదనగా నట్లే వచ్చి యభూతపూర్వమైన యాతిథ్యముచే మహర్షి విస్మితు డయ్యెను.

తరువాత పరమేశ్వరుడు వ్యాసుని శాపము కాశీపురమునకు వర్తింప కుండునట్లు వ్యాసవాక్యములచేతనే చేయించెను.

ఇప్పుడీగాథనుబట్టి శిష్యసహితుడైన వ్యాసమహర్షికి భిక్ష యెట్లు లభింపలేదో తెలిసినదా? "కాశిలో నాతనికి, శిష్యులకుగూడా భిక్షము గూడ లభింపనటుల గాన్పించును." అన్న మ. భా. చ. కారుల వ్రాతను జూచినారా? అది పార్వతీపరమేశ్వరులు స్వయముగా బరీక్షకై చేసిన పనియైయుండ, గృహస్థులు భిక్షయైన పెట్టలేదని లోకులకు దోచునట్లు వ్రాయుట యెంత నింద్యము? ఇక కాశీప్రభు వాతనిని దక్షిణదిశకు దఱుముట యెట్టిదో చూడుడు—భీమఖండ కథా సందర్భ మిట్లున్నది—

కాశీఖండోక్తప్రకారమే భిక్ష లభింపక కృద్ధుడై శాపము బెట్ట నుద్యమింప పరమేశ్వరి యాతిథ్యమున కాహ్వానించుటయు, మహర్షి యభూతపూర్వమైన యాతిథ్యముచే సంతుష్టు డగుటయు జరిగిన తరువాత పార్వతీసహితముగా నీశ్వరుడు సమీపించి యిట్లనెను—

"త్వ మాగతోఽసి శప్తుం మే పత్నీం శ్రీకాశికాపురీమ్ ।
సదా కైవల్యకల్యాణ జన్మభూమి మకారణమ్ ॥
గచ్ఛాన్యదేశం దుర్భాగ్య నిర్గత్య నగరా న్మమ ।
త్వ మన్తేవాసిభి స్సాక మస్మి న్నైవ క్షణేఽఖిలైః ॥"

సకలకల్యాణములకును కైవల్యమునకునుజన్మభూమియై నాకుపరమ ప్రేమాస్పదము,అర్ధాంగియు నగు కాశీపురిని శపించుటకు వచ్చితివా! నీవిప్పుడే నీశిష్యులతో నితరప్రదేశమునకు వెళ్ళిపొమ్ము. అని కఠినముగా బలుక నాపార్వతీపరమేశ్వరుల పాదములపై బడి నమస్కరించి మహర్షి గమనోన్ముఖుడై యుండ నాపరమేశ్వరి—

"భయాకులత్వం మాగా స్త్వం కుమార! బహుధాప్యహమ్ ।
న విస్మరామి హృదయే కృపయా త్వాం కదాచన ॥
అన్యదేశే జిగమిషాం విహాయ త్వం సుఖేన తామ్ ।
శ్రీదక్షవాటికాం గచ్ఛ ప్రమోదాపూర్ణమానసః ॥

శరణం వ్రజ భీమేశం శరణాగతవత్సలమ్ ।
సమస్తాభ్యుదయా స్తుభ్యం భవస్తు తదనుగ్రహాత్ ॥"

"వత్సా! నీవు భయపడకుము. దయాపాత్రుండవగునిన్ను నేనెన్నడును మఱచుదాననుగాను, నీవన్యస్థలమున కేగక సంతోషముతో దక్షవాటిక కరుగుము. శరణాగతవత్సలుడగు భీమనాథుని శరణ నొందుము. ఆభీమేశ్వరానుగ్రహముచే నీకు సర్వాభ్యుదయములు కలుగును" అని సుధామయోక్తుల నుల్లసింపజేయ మహర్షి యట్లే దక్షవాటికకు వచ్చెను. అని యున్నది.

ఇచ్చట పరమేశ్వరుడు మహర్షిని కఠినోక్తు లాడి వెళ్లుమనుటలో మహర్షిని దోషి యని భావించినట్లా? లేక మహర్షిని దక్షవాటికయందు ప్రవేశపెట్టుటకు అట్టి నిమిత్తమును కల్పించినట్లా? అని విచారణీయము.

దోషి యనియే పరమేశ్వరతాత్పర్యమైనయెడల పరమేశ్వర సమక్షమందు ఆపరమేశ్వరి మహర్షి నాదరింపబూనకొనదు. వత్సా! నీవు దయాపాత్రుడవు; నిన్ను నే మరువను. నీవు దక్షవాటికకే యేగి భీమేశ్వరు నాశ్రయించి ఆతని యనుగ్రహము నొందు మని ప్రసంగింపబోదు. అట్లామె ప్రసంగించినపుడు వినుచున్న ఈశ్వరుడు కోపింపక శాంతుడై యుండుట తటస్థింపదు.

పరమేశ్వరుని పాదములపై బడి నమస్కరించిన మహర్షిని ఉపేక్షించియున్న యీశ్వరు డాలకించుచుండ నీవు భీమేశ్వరు నాశ్రయింపుము. 'అతడు శరణాగతవత్సలుడు' అని పరమేశ్వరి ఆ యీశ్వరు నెత్తిపొడిచినట్లు భీమేశ్వరోత్కర్షము నుద్ఘాటింపజాలదు. అట్లుద్ఘాటించినపుడు శాంతుడై యీశ్వరు డుండజాలడు. కనుక నీశ్వరునకు గూడ పరమేశ్వరికి వలెనే అసాధారణవాత్సల్యమే మహర్షియం దున్నది. అది పరమేశ్వరీముఖమున ప్రకటింపబడుట యీశ్వరుని కభిమతము. వాస్తవములో నామభేదము తప్ప విశ్వేశ్వరు డొకడు, భీమేశ్వరు డొకడును కాడు. కనుక నా పరమేశ్వరి చేసిన భీమేశ్వరోత్కర్షప్రశంస విశ్వేశ్వరోత్కర్షప్రశంసయే.

మహర్షిపై యాగ్రహించుటలో భావము స్వర్గాపవర్గాస్పదమై తనకు పరమ ప్రేమాస్పదమై యున్న కాశీపురికి యేమాత్రమైన హాని యెంత ముఖ్యుడు తలపెట్టినను శంకరుడు సహింపబోడనియే గ్రహింపవలెను.*

ఇక దక్షవాటికకు వెళ్ళుమని యుపదేశించుటలో, వ్యాస మహర్షి కాశీవియోగగ్లాని నది యుపశమింపజేయగలదనియు, అది కాశీ పురమునకీడైన దనియు, సిసిద్ధాంము సకలమునిజనాదర్శభూతుడు, సర్వవంద్యుడు నగు వేదవ్యాసమునీంద్రుని కాస్పదమైనగాని లోక మున కభివ్యక్తము కాదనియు పరమేశ్వరుని సంకల్పమని గ్రహింప వలెను.

ఇట్లు పరిశీలింపగా వ్యాసమహర్షిని కాశీపురినుండి దక్షవాటికకు బంపి తన్మూలమున దక్షవాటికా పవిత్రతను ప్రకటీకరింపదలచి విశ్వ నాథదేవుడు అట్టి నిమిత్తమును కల్పించెనేకాని మరొకటికాదని తేలి నది. కనుకనే చతుర్దశాధ్యాయమందు వ్యాసమహర్షి దక్షవాటికకు వెళ్ళినతరువాత ఋషివర్యులు—

"శిష్యసందోహసహితం మునీంద్రం బాదరాయణమ్ ।
ద్వైపాయనం ధిక్కృతవాన్, కోఽపి కాశీపురీపతిః॥
పాత్రై రస్మా నత్ర కథం కృపయా ధారయిష్యతి ।
తస్మా దస్మాక ముచితం సర్వేషాం తత్ర వర్తనమ్ ॥
సుఖేన వర్తతే యత్ర కృష్ణద్వైపాయనో మునిః ।
ఇతి కాశీపురా త్సర్వే నిర్గత్య వ్యాసపద్ధతిమ్ ॥
జ్ఞాత్వా శాఖోపశాఖాభి ర్దాక్షారామం సమాయయుః॥"

శిష్యసహితుడైన వ్యాసమహర్షిని ధిక్కరించిన విశ్వేశ్వరుడు ఇచ్చట మనల బ్రతుకనిచ్చునా? మనమందర మక్కడకే పోవుదమని

---

*ఇచ్చట, వ్యాసచర్యానింద్యమని వ్రాసిన 'భారతవిమర్శన' కారులవారిచే చూపబడిన భీమఖండములోని విశ్వేశ్వరుని వ్యాసదూషణోక్తి శ్లోకములకు సమన్వయము "దుష్టచతుష్టయచర్య" 1472 పేజీలో చూపియున్నాము. అవిశేషము లచ్చట జూడవలయును.

వసిష్ఠాత్రి భరద్వాజ భార్గవాంగిరసాదులు కాశీపురమునుండి దారుకా రామమునకే వచ్చిరి. అని చెప్పబడినది.

ఇట్లుండ "కాశీప్రభువు వ్యాసుని దక్షిణదిశకు దరిమె" నని దుర్వృత్తితో వ్రాసినది నింద్యము.

ఈప్రస్తావములో 'వ్యాసునకు బాదరాయణుడను పేరు లేదు' అను మ. భా. చ. కారులకు ఈశ్లోకములలో 'మునీంద్రం బాదరాయణం ద్వైపాయనమ్' అని బాదరాయణుడను పేరు వ్యాసమహర్షికిగలదనియె చెప్పబడినదిసుమా! అని తెలుపుచు విషయాంతర మందుకొనుచున్నాము.

—పతిలోకము కలుగు నని నమ్మించి దుర్యోధనాదుల భార్యలను వ్యాసుడు గంగలో ప్రవేశింపజేసె నను ప్రసంగము తన్నిరాకరణము—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది—"వ్యాసు డావిశంతువులకు యుద్ధమృతుల జూపునెపమున ధృతరాష్ట్రుని వనవాసకాలమున ధార్తరాష్ట్రభార్య లను మోహపెట్టి, వారికిపతిలోకము కలుగునని నమ్మించి, యాదుర్యోధనాదుల భార్యలను గంగలో ప్రవేశించునటుల చేసెను. గ్రంథవిస్తరభీతిచే గాథనంతయు వ్రాయలేదు" (పు 158)

ఆహా! దుర్యోధనాదుల భార్యలను యుద్ధమృతుల జూపు నెపమున మోహపెట్టెనట! వారికి పతిలోకము కలుగునని నమ్మించెనట! వారు గంగలో ప్రవేశించునటుల చేసెనట! గ్రంథవిస్తారభీతిచే గాథ వ్రాయలేదట! పతిలోకము కలుగునని నమ్మించెనను మాటకు వారికి ప్రాణత్యాగమే తప్ప పతిలోకప్రాప్తి కలుగ లేదని తాత్పర్యము కాబోలు! ఈప్రతివాదుల కీలోకమే ఆనదే! ఆలోక మానినదా?

వారు భీతిచే వ్రాయని గాథయే మనకు నిజము తెలుపును. ఆగాథ యిట్లున్నది—

యుద్ధానంతరము ధృతరాష్ట్రుడు ధర్మరాజాదుల సమ్మతింప జేసి గాంధారియు, కుంతీదేవియు శుశ్రూషజేయుచుండ, వాశ్రమ

వాసముచేయు నవసరమున ధర్మరాజాదులు కూడ సపరివారముగా సేనలతో వచ్చి, యావనమందే నివసించియున్నపుడువ్యాసమహర్షి ధృతరాష్ట్రునిసమీపమందు ప్రత్యక్షమై—

"ధృతరాష్ట్ర మహాబాహో కచ్చిత్తే వర్తతే తపః ।
కచ్చి న్మన స్తేప్రీణాతి వనవాసే నరాధిప ॥
కచ్చి ద్ధృది న తే శోకో రాజన్ పుత్రవినాశజః ।
సంశయచ్ఛేదనార్థాయ ప్రాప్తం మాం విద్ధి పుత్రక ॥
న కృతం యైః పురా కైశ్చి త్కర్మ లోకే మహర్షిభిః ।
ఆశ్చర్యభూతం తపసః ఫలం త ద్దర్శయామి వః ॥
కి మిచ్ఛసి మహీపాల మత్తః ప్రాప్తు మభీప్సితమ్ ।
దష్టుం స్ప్రష్టుమథ శ్రోతుం తత్కర్తాస్మి తవానఘ ॥
శ్రుత్వా సమాగమ మిమం సర్వేషాం వ స్తతో నృప ।
సంశయచ్ఛేదనార్థాయ ప్రాప్తః కౌరవనందన ॥
ఇమే చ దేవగంధర్వా స్సర్వే చేమే మహర్షయః ।
పశ్యన్తు తపసో వీర్య మద్య మే చిరసంభృతమ్ ॥
త దుచ్యతాం మహాప్రాజ్ఞ కం కామం ప్రదదామి తే ।
ప్రవణోఽస్మి వరం దాతుం పశ్య మే తపసో బలమ్ ॥

ధృతరాష్ట్రా! నీకు తపస్సు జరుగుచున్నదా? పుత్రదుఃఖము లేకుండెనా? నేను సంశయవిచ్ఛేదము చేయుటకు వచ్చితినని తెలిసికొనుము. ఇదివరలో లోకమునందేమహర్షులచేతను చేయబడని దేది కలదో అట్టి యాశ్చర్యకరమైన విషయమును నాతపఃఫలముగా మీకు ప్రదర్శించుచున్నాను. నీవు దేనియొక్క దర్శనస్పర్శనశ్రవణముల నపేక్షింతువో దానిని నీకు ఘటింపజేయుదును.

మీయందరి సమాగమము గ్రహించి సంశయచ్ఛేదనార్థమే తెంచితిని. ఈదేవతలు, గంధర్వులు, ఈమహర్షులు చిరకాలార్జితమైన నాతపశ్శక్తిని యిప్పుడు చూతురుగాక. నీకోరిక నీడేర్చెదను. కోరిక యేదో చెప్పుము. నాతపోబలము జూడుము.

"ఏవ ముక్త స్స రాజేన్ద్రో వ్యాసే నామితబుద్ధినా ।
ముహూర్త మివ సంచిన్త్య వచనా యోపచక్రమే ॥
ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతశ్చ సఫలం జీవితం చ మే ।
య న్మే సమాగమోఽద్యేహ భవద్భి స్సహ సాధుభిః ॥
కిన్తు తస్య సుదుర్బుద్ధే ర్మన్ద స్యాపనయై ర్భృశమ్ ।
దూయతే మే మనో నిత్యం స్మరతః పుత్రగృద్ధినః ॥
అపాపాః పాండవా యేన నికృతాః పాపబుద్ధినా ।
ఘాతితా పృథివీ యేన సహయా సనరద్విపా ॥
రాజానశ్చ మహాత్మానో నానాజనపదేశ్వరాః ।
ఆగమ్య మమ పుత్రార్థే సర్వే మృత్యువశం గతాః ॥
యే తే పితౄంశ్చ దారాంశ్చ ప్రాణాంశ్చ మనసః ప్రియాన్ ।
పరిత్యజ్య గతా శ్శూరాః ప్రేతరాజనివేశనమ్ ॥
కా ను తేషాం గతి ర్బ్రహ్మ న్మిత్రార్థే యే హతా మృధే ।
తథైవ పుత్రపౌత్రాణాం మమ యే నిహతా యుధి ॥
ఏత త్సర్వ మనుస్మృత్య దహ్యమానో దివానిశమ్ ।
న శాన్తి మధిగచ్ఛామి దుఃఖశోకసమాహతః ॥
ఇతి మే చిన్తయానస్య పిత శ్శాన్తి ర్న విద్యతే ।"

ఇట్లు ప్రశ్నింపబడిన ధృతరాష్ట్రుడు—మహనీయులగు మీరెల్లరు నిచ్చటికి విచ్చేయుటచే నేధన్యుడను. కాని, దురాలోచన కల దుర్యోధనుని యవినీతులచేత పుత్రప్రేమ కల నామనస్సు నిత్యము ఖేద పడుచునే యున్నది. ఏపాపము లెఱుగని పాండవులు అతనిచే వంచితులైరి ఆతని మూలమున అనేకజీవవర్గములకు ప్రాణాపాయము కలిగినది ఎందరో మహారాజులు నాపుత్రుని పక్షమున వచ్చి దారపుత్రాదులను విడిచి ప్రాణములగోల్పోయిరి. మిత్రకార్యార్థముయుద్ధములో గతించినట్టి యామహారాజులకును, నాపుత్రపౌత్రాదులకును యెట్టి గతి సంభవించినదో అని యహర్నిశములు చింతించుచున్న నా మనస్సునకు శాంతిలేదు అని చెప్పుచుండ వినుచున్నగాంధారికి, కుంతీ

దేవికి, ద్రౌపదికి, సుభద్రకు ధార్తరాష్ట్రభార్యలకు యుద్ధమృతుల గూర్చిన శోకము రేగినది. అప్పుడు—

"పుత్రశోకసమావిష్టా గాంధారీ త్విద మబ్రవీత్ ।
శ్వశురం బద్ధనయనా దేవీ ప్రాంజలి రుత్థితా ॥
షోడ శేమాని వర్షాణి గతాని ము నిపుంగవ ।
అస్య రాజ్ఞో హతాన్ పుత్రాన్ శోచతో న శమో విభో
పుత్రశోకసమావిష్టో నిశ్శ్వసన్ హ్యేష భూమిపః।
న శేతే వసతీ స్సర్వా ధృతరాష్ట్రో మహామునే ॥
లోకా నన్యాన్ సమర్థోఽసి స్రష్టుం సర్వాం స్తపోబలాత్ ।
కిము లోకాన్తరగతాన్ రాజ్ఞో దర్శయితుం సుతాన్ ॥"

భర్త యంధుడగుటను బట్టి తానుగూడ కన్నులు కట్టుకొని యున్న గాంధారి లేచి యంజలి ఘటించి మహర్షితో నిట్లనెను. మునీంద్రా! గతించిన పుత్రులగూర్చి శోకించుచున్న ఈమహారాజున కిప్పటికి పదియారు వత్సరములు గడచినను శాంతి కలుగలేదు పుత్ర శోకముతో నిట్టూర్పులు విడుచుచు శయనించుటగూడ లేకుండెను. నీవుతపోబలమున లోకాంతరములను సృజింప సమర్థుడవు. లోకాన్తర గతులగు సుతులను మహారాజునకు జూపలేవా? అని కోరుచు ద్రౌపదీ ప్రభృతులు కూడ సుతులగూర్చియు, హితులను గూర్చియు, శోకించుచుండిరని చెప్పి—

"పుత్రస్య తే పుత్రశతం నిహతం యద్రణాజిరే ।
తస్య భార్యాశత మిదం దుఃఖశోకసమాహతమ్ ॥
తవ ప్రసాదా ద్భగవన్ విశోకోఽయం మహీపతిః ।
కుర్యా త్కాల మహం చేయం వధూ స్తవ మహామునే ॥"

మరణించిన పుత్రశతముయొక్క యీభార్యాశతము దుఃఖా క్రాంతమైయున్నది. ఈమహారాజు, నేనును నీయనుగ్రహమునశోకము లేక కాలము గడుపవలెను. ఇట్లు గాంధారి చెప్పగా కుంతీదేవి కర్ణుని గూర్చిన తన చింతను వెల్లడింప మహర్షి నీయందు దోషము లేదని చెప్పి గాంధారితో నిట్లనెను—

భద్రే! ద్రక్ష్యసి గాంధారి పుత్రాన్ భ్రాతౄన్ స్వకాన్ గణాన్।
వధూశ్చ పతిభి స్సార్ధం నిశి సుప్తోత్థితా ఇవ॥
కర్ణం ద్రక్ష్యతి కున్తీ చ సౌభద్రిం చాపి యాదవీ।
ద్రౌపదీ పఞ్చ పుత్రాంశ్చ పితౄన్ భ్రాతౄం స్తథైవచ।"

నీవు పుత్రులను, భ్రాతలను, ఆత్మీయులను, పతులతో గలసి యుండెడి కోడండ్రను సుప్తోత్థితులవలె జూడగలవు. కుంతీ ద్రౌపదీ సుభద్రలుకూడ తమతమవారిని జూడగలరు. అనిచెప్పి యుద్ధమృతులు మొదలగువారు ఏయే యంశముల జన్మించిరో, మరణించి యెచ్చట కేగిరో చెప్పి—

"యచ్చః వై హృది సర్వేషాం దుఃఖమేత చ్చిరం స్థితమ్।
త దద్య వ్యపనేష్యామి పరలోకకృతా ద్భయాత్॥
సర్వే భవన్తో గచ్ఛన్తు నదీం భాగీరథీం ప్రతి।
తత్ర ద్రక్ష్యథ తాన్ సర్వాన్ యే హతా స్తత్ర సంయుగే॥"

యుద్ధమృతుల కేమర్గతులు కలిగినవో యని చిరకాలమునుండి పరితపించు మీకు గల చింతను తొలగింతును. మీరెల్లరు గంగానది యొద్దకు వెళ్ళియుండుడు. అచ్చట మృతుల నందరను జూడగలరు.

ఇతి వ్యాసస్య వచనం శ్రుత్వా సర్వో జన స్తదా।
మహతా సింహనాదేస గంగా మభిముఖో యయౌ॥
తతో గంగాం సమాసాద్య క్రమేణ స జనార్ణవః।
నివాస మకరో త్సర్వో యథాప్రీతి యథాసుఖమ్.॥
జగామ. త దహశ్చాపి తేషాం వర్ష శతం యథా।
నిశాం ప్రతీక్షమాణానాం దిదృక్షూణాం మృతాన్ నృపాన్॥
తతో నిశాయాం ప్రాప్తాయాం కృతసాయాహ్నికక్రియాః।
వ్యాస మభ్యగమన్ సర్వే యే తత్రాసన్ సమాగతాః॥
తతో వ్యాసో మహాతేజాః పుణ్యం భాగీరథీజలమ్।
అవతీర్యాఽఽజుహావాథ సర్వాన్ లోకాన్ మహామునిః।

తత స్సుతుముల శ్శబ్దో జలాన్తే జనమేజయ ।
ప్రాదురాసీ ద్యథాయోగం కురుపాండవ సేనయోః ॥
తత స్తే పార్థివా స్సర్వే భీష్మద్రోణపురోగమాః ।
ససైన్యా స్సలిలా త్తస్మా త్సముత్తస్థు స్సహస్రశః ॥
సర్వే భాసురదేహాస్తే సముత్తస్థు ర్జలా త్తతః ।
యస్య వీరస్య యో వేషో యో ధ్వజో యచ్చ వాహనమ్॥
య ద్వర్మ య త్ప్రహరణం తేన తేన స దృశ్యతే ।
దివ్యాంబరధరా స్సర్వే సర్వే భ్రాజిష్ణుకుండలాః॥
నిర్వైరా నిరహంకారా విగతక్రోధమత్సరాః ।
ధృతరాష్ట్రస్య చ తదా దివ్యం చక్షు ర్నరాధిప !
ముని స్సత్యవతీపుత్రః ప్రీతః ప్రాదా త్తపోబలాత్ ॥
త దద్భుత మచిన్త్యంచ సుమహ ద్రోమహర్షణమ్ ।
విస్మిత స్సజన స్సర్వో దదర్శానిమిషేక్షణః ॥"

ఇట్లు వ్యాసమహర్షి చెప్పగా విని యందరు సింహనాదముతో గంగానదికి బయనమైరి. సముద్రమువలె నున్న జనసముదాయము క్రమముగా గంగానదిని జేరి, యెప్పు డెప్పుడని చూచుచుండ సాయం కాలము కాగా సాయంకాలకృత్యములు నిర్వర్తించుకొని యచ్చటి వారందరు వ్యాసమహర్షి నిజేగిరి తరువాతవ్యాసమహర్షి గంగానదిలో ప్రవేశించి యాహ్వానింపగా నాజలమునుండి కురుపాండవసేనల కల కలధ్వని యుద్భవించినది. తరువాత భీష్మద్రోణాదులు, సైన్యము లతో వేలకొలది జలమునుండి పైకివచ్చినారు. అందేవీరుని దేవేషమో, యే ధ్వజమో, యే వాహనమో, యేకవచమో, యేయాయుధమో వాని తోడనే యాతడు కనబడుచుండెను. అందరు దివ్యాంబరధరులు, కుండలంకృతులు, వైరరహితులు, నిరహంకారులు నై యుండిరి. వ్యాసభగవానుడు తపోబలముచే ధృతరాష్ట్రునకు దివ్యదృష్టి నను గ్రహించెను. అచింత్యమై శరీరమునకు గగుర్పాటు గలిగించెడి యా యద్భుతమును జనులు విస్మితులై రెప్పపాటు లేక చూచిరి.

'ఏవం సమాగతా స్సర్వే గురుభి ర్బాంధవై స్సహ ।
పుత్రైశ్చ పురుషవ్యాఘ్రాః కురవోఽన్యే చ పార్థివాః ॥
తాం రాత్రి మఖిలా మేవం విహృత్య ప్రీతమానసాః ।
మేనిరే పరితోషేణ నృపా స్స్వర్గసదో యథా ॥
సమాగతా స్తాః పితృభి ర్భ్రాతృభిః పతిభి స్సుతైః।
ముదం పరమికాం ప్రాప్య నార్యో దుఃఖ మథాఽత్యజన్ ॥
ఏకాం రాత్రిం విహృ త్యైవం తే వీరా స్తాశ్చ యోషితః ।
ఆమ న్త్ర్యాఽన్యోన్య మాశ్లిష్య తతో జగ్ము ర్యథాగతమ్ ॥
తతో విసర్జయామాస లోకాం స్తా న్మునిపుంగవః ।
క్షణే నాన్తర్హితా శ్చైవ పశ్యతా మేవ తేఽభవన్ ॥
అవగాహ్య మహాత్మానః పుణ్యాం భాగీరథీం నదీమ్ ।
గతేషు తేషు సర్వేషు సలిలస్థో మహామునిః ॥
ధర్మశీలో మహాతేజాః కురూణాం హితకృ త్తథా।
తతః ప్రోవాచ తా స్సర్వాః క్షత్రియా నిహతేశ్వరాః ॥
యాయాః పతికృతాన్ లోకా నిచ్ఛన్తి పరమస్త్రియః ।
తా జాహ్నవీజలం క్షిప్ర మవగాహ న్త్వతంద్రితాః ॥
తత స్తస్య వచ శ్ర్శుత్వా శ్రద్దధానా వరాంగనాః ॥
శ్వశురం. సమనుజ్ఞాప్య వివిశు ర్జాహ్నవీజలమ్ ॥
విముక్తా మానుషైర్దేహై స్తత స్తా భర్తృభి స్సహ ।
సమాజగ్ము స్తదా సాధ్వ్య స్సర్వావైవ విశాంపతే ॥
ప్రవిశ్య క్షత్రియా ముక్తా జగ్ము ర్భర్తృసలోకతామ్ ।"

ఇట్లు కురువంశీయులును, ఇతరులు నైన పార్థివులు గురుపుత్ర బంధుజనముతో గలిసి ప్రీతితో నారాత్రి యంతయు విహరించిరి. ఆస్త్రీలు తమ తమ పతులతోడను, సుతులతోడను, భ్రాతృపితృవర్గము తోకలసి పరమానందమునొందిరి. ఒకరాత్రి యావీరులును, ఆస్త్రీలును పరస్పరప్రేమానుబంధమున పరిసంగించుకొని వ్యాసమహర్షి విడిచి

పెట్టగా నందరు ... మచుండ గంగానదియందు మునిగి క్షణములో నెల్లరు నంతర్ధానమైరి.

వారందరు నంతర్ధాన మైనతరువాత ధర్మశీలు డగు మహర్షి జలగతుడై యుండి మృతభర్తృక లగు క్షత్రియకాంతలను గూర్చి యిట్లనెను. ఏపతివ్రతలు పతిలోకము నపేక్షింతురో వారిగంగాజల మందవగాహనము చేయుడు, అని. ఆమాట విని పతిలోకము గోరిన యాపతివ్రతలు శ్వశురు డగు ధృతరాష్ట్రుని యనుజ్ఞ దీసికొని గంగా జలమం దవగాహనము జేసి మనుష్యదేహములను విడిచి భర్తృసాలోక్య మును పొందిరి.

ఇదియే మ. భా. చ. కారులు దాచియుంచిన గాధ. ఇందు పతిలోకప్రాప్తి నపేక్షించువారికి దానిని ఘటింపజేతు నని మహర్షి చెప్పినట్లున్నది. పతివ్రతలగు దుర్యోధనాదుల భార్యలు దాని నపే క్షించి ధృతరాష్ట్రుని యనుజ్ఞ దీసికొనియే గంగావగాహనపూర్వక ముగ పతిలోకమును పొందినట్లున్నది. మహాజనసమక్షమున గాంధారి ధృతరాష్ట్రాదుల యంగీకారముతో సంతోషించుచు నాడావితంతువులు పతిలోకము నొందు టేమి? నేడీ మ. భా. చ. కారులు వారికై పరితపించు టేమి?

పతిలోకమును ప్రాప్తింపజేతు ననుటే వ్యాసమహర్షికి తప్పైన యెడల దానికై యనుజ్ఞ నిచ్చిన ధృతరాష్ట్రునిది తప్పు కాదా? అందుల కంగీకరించి చూచుచుండిన గాంధారిది తప్పు కాదా? అది యటుండ యుద్ధమృతులను చూడవలె నను కుతూహలము ధృత రాష్ట్రునిది. ఆతని కట్లు చూపవలసిన దను ప్రార్థన గాంధారిది. అట్లు చూపిన వాడు వ్యాసమహర్షి. చూచిన యందరిలోను జేరిన వారా వితంతువులు.

మహర్షి యుద్ధమృతులను జూపుట మ. భా. చ. కారు లన్నట్లు ఆవితంతువులను మోహపెట్టుటకే యైనయెడల జూపవలసిన దని

ప్రార్థించిన గాంధారీధృతరాష్ట్రుల చర్య కూడ తమ కోడండ్రను ఆవిధముగా మోహపెట్టి వారి నావిధముగా వదల్చుకొనుటకై యై యుండు నని యూహింపబడదా? ప్రమాణముల ధిక్కరించి తమ పైత్యము జేర్చి ప్రసంగింపబూనిన యెవ్వని వ్రాత నింద్యము కాదు? కనుక వ్యాసభగవానుని నిందించు దుర్వృత్తితో గూడిన మ. భా. చ. కారుల వ్రాత నింద్యము.

ఇక మరణించినవారి పునర్దర్శనము సంభవమా? అను సందేహము కలుగును. అందుకై యీగ్రంథము జూడుడు—

నీలకంఠీయము— "తతో నిశాయా మిత్యస్మి న్నధ్యాయద్వయే మృతానాం పునర్దర్శన ముక్తం. తేన తేషాం సత్త్వ మస్తీతి స్పష్ట ముక్తమ్. అతో మృతానాం సత్త్వ మస్తి నవేతి సంశయః పరాస్తః. అథ భస్మీభూతానాం కథం ప్రత్యక్షేణ దర్శనమ్. స్వప్నవ దితి చేత్. వ్యాసస్యైంద్రజాలికత్వాపత్త్యా సంశయోచ్ఛేదకత్వాను పపత్తిః. అథ దేవతాభావం గతానాం తేషాం పునర్భీష్మాదిభావేన యోగబలా దభివ్యక్తి ర్భవతి. తర్హి భస్మీభూతస్య దేహస్య పున రుదయాయోగా త్త త్సదృశై ర్దేహాన్తరై రుపేతానా మేవ తేషాం దర్శన మితి వాచ్యం. తథాపి దేహాన్తరే మమాయం భర్తేతి బుద్ధిమతీనాం స్త్రీణాం భ్రాన్తిరేవ. పూర్వదేహానాశస్య దృఢతరస్మరణాత్. అస్మరణే పున స్స్వప్నతుల్యతేతి తుల్యమ్.

అత్రబ్రూమః—

హార్దవిద్యాం ప్రకృత్య శ్రూయతే. త ఇమే సత్యాః కామా అనృతాపిధానాః" ఇతి. దహరాకాశం ప్రకృత్య "ఏతత్సత్యం బ్రహ్మ పుర మస్మిన్ సర్వే కామా స్సమాహితా" ఇతి. తథా "యో యో హ్యస్యేతః ప్రైతి న తమిహ దర్శనాయోపలభతే" ఇత్యుపక్రమ్య "యేచాస్యేహ జీవా యేచ ప్రేతా యచ్చాన్యదిచ్ఛ న్నలభతే సర్వం తదత్ర గత్వా విన్దతే" ఇత్యాది. సత్యం బ్రహ్మ పురం హృదంబర మిత్యర్థః.

'సమస్త స్సదా స స్నే వాస్త్యత ఏవ తత్ర మునయః పశ్యన్త్య తీతాదికం మిథ్యాబ్రహ్మపురం శరీర, మమునా సత్యపురం ఛాదితం సర్వేణ ప్రగివే త్యముష్య విలయే సత్యం పురం ప్రకాశతే తస్మా దవిద్యాప్రత్యుపస్థాపిత మపారమార్థికం జైవం రూపం కర్తృభో క్తృరాగద్వేషా ద్యనేకానర్థ కలుషితం తద్విపరీత మపహతపాప్మ త్వాదివిశిష్టం పారమేశ్వరం రూపం విద్యయా ప్రతిపద్యతే. సర్పాది విలయనే రజ్జ్వాదివత్' ఇతి భాష్యాచ్చ.

బ్రాహ్మలౌకికాః ఏవ సత్యా భీష్మాదయోఽన్యత్రై ర్జన్మాదిభి ర్భావవికారై రావిర్భూయ తిరోభూతా స్సన్తో మహర్షివిద్యయా ఽఽవిర్భూయ స్త్ర్యాదిభిశ్చ యాథాత్మ్యేన గృహీతా స్సన్త స్తాభి స్సహ రేమిరే ఇతి యుక్త ముత్పశ్యామః! విశేష స్త్వస్మత్కృతే వేదాన్తకతకే దహరాధికరణే ద్రష్టవ్యః!

ఇచ్చట సారాంశము— మరణించినవారి పునర్దర్శనము చెప్ప బడుటచే మరణించినవారుందురని స్పష్టపరుపబడినది. దీని వలన మర ణించినవా రుందురా? లేరా? అను సంశయము తొలగింపబడినది. ఇక పూర్వపక్షము—భస్మీభూతులైనవారి స్వరూపములెట్లు ప్రత్యక్షమైనవి? స్వప్నపదార్థములవలెనా? అట్లైన వ్యాసమహర్షి యైంద్రజాలకు డగును, 'సంశయచ్ఛేదనార్థాయ ప్రాప్తం మాం విద్ధి' అన్నట్లు సంశయ విచ్ఛేదకుడు కానేరడు.

ఇక మరణించి దేవతాభావము నొందియున్న వారలందరకు మహర్షి యోగబలమున మరల భీష్మాదిరూపములతో నభివ్యక్తి యయ్యెనా? అట్లైన భస్మీభూతదేహములకు పునరుత్పత్తి యసంభ వము కనుక తత్తుల్యములైన దేహాంతరములతో వారల దర్శన మైన దని చెప్పవలెను. అప్పుడు వారల పూర్వదేహములు నష్టములైనట్లు దృఢజ్ఞానముకల ఆస్త్రీలకు ఆదేహాంతరధారులందు ఈతడు నాభర్త యను బుద్ధి భ్రాంతియేయగును. పూర్వదేహనాశస్మృతి వారికప్పుడు లేనియెడల మరల స్వప్నతుల్యమే యగును. అను పూర్వపక్షముపై

సమాధానము చెప్పబడుచున్నది.—ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు అష్టమ ప్రపాఠకమున నిట్లున్నది. ఈశరీరమందలి హృదయపుండరీకము బ్రహ్మ స్థానము. బ్రహ్మస్వరూపమే. సర్వవ్యవహారాస్పదమగుటనుబట్టి పుర మనబడును అట్టి బ్రహ్మపురము సత్యము. బాహ్యప్రపంచమందు కోర బడు యావత్పదార్థములు ఆబ్రహ్మపురమందే యున్నవి. కనుక బాహ్యసవిషయాక్తిని విడిచి బ్రహ్మస్వరూపప్రాప్త్యుపాయములనే ఆశ్రి యింపవలెను. శాస్త్రాచార్యోపదేశక్రమమున బ్రహ్మ స్వరూపావగతి యెవ్వరికి కలుగునో వారికి సర్వలోకసంచారము సంభవించును.

అట్టివాడు పితృలోకకాముడైనయెడల వానిసంకల్పమాత్ర మున పితరు లావిర్భవింతురు. అతడు కోరెడి పదార్థము లన్నియు సంకల్పమాత్రముననే సంభవించును. ఆత్మగతములై పొందశక్యములై యున్న సత్యములైన (అవితథములైన) కామములు బాహ్యవిషయా సక్తిమూలకమైన స్వేచ్ఛాప్రచార మనెడి యనృతముచే నాచ్ఛాదింప బడినవి. కనుకనే మరణించిన పుత్రాదులు తన హృదయాకాశమందే యుండియున్నను, వారిని జూడవలెనను సంకల్పము తనకు గాఢముగా నున్నను దర్శనలాభము కలుగుటలేదు.

దహరోపాసనాపరినిష్ఠితుడైన జ్ఞానికిమాత్రము జీవించియున్న వారుకాని, మరణించినవారుకాని. దుర్లభములైన యితరపదార్థములు కాని హృదయాకాశాత్మకబ్రహ్మస్వరూపమందు సులభములే.

నిధిని తెలిసికొనక నిధికి పైభాగమందు సంచరించువానికి నిధి లభ్యము కానట్లు అవిద్యోపహతులకు హృదయాకాశమందే యున్న సత్యకామములు లభ్యములు కాకున్నవి.

అని ఛాందోగ్యమందును, భాష్యమందును చెప్పబడుటవలన బ్రహ్మస్వరూపగతులై సత్యాత్మకులైన భీష్మాదులు అనృతములైన జన్మాదివికారములచే నావిర్భవించి యదృశ్యులై, వ్యాసమహర్షి విద్యా మహత్త్వమును బట్టి యావిర్భవించి, స్త్రీపురుషసామాన్యముచే యథా ర్థముగా గ్రహింపబడి వారలతో విహరించి రనుట యుక్తము.

ఇతోఽధికవిశేషము మా 'వేదాంతకతకము' అను గ్రంథ మందు దహరాధికరణమున జూడ నగును. ఇది నీలకంఠీయములోని విషయము.

ఈగ్రంథసందర్భమును బట్టి మరణించినవారి పునర్దర్శనము సంభ వమే యనియు, నీవిషయ ముపనిషత్ప్రతిపాదితమే యనియు, వేద వ్యాసభగవానుని యసాధారణ విద్యాప్రభావమున నాడు ధృత రాష్ట్రాదుల కది ఘటించినదనియు స్పష్టమైనది. ఈవిషయము శాస్త్ర జ్ఞాన శూన్యులకు తెలియునదికాదు. కనుకనే ప్రతివాదులు ఆలోకో త్తర ప్రజ్ఞుని, ఆపరమపావనుని, మునిజనమూర్ధన్యుని, ఆకలికల్మష హరుని యేమేమో దుర్భాషలాడినారు. అవి యసంగతములని ప్రమా ణోపపత్తులతో నిరూపించినాము. ఇక దీనిని విడిచి విషయాంతర మందుకొందము.—

—:వ్యాసుడు పాండవపక్షముగా వ్రాసిన జయమును సంజయునకు
గూడ జూపలేదను వాదము—తన్నిరాకరణము —

మ. భా. చ. కారు. వ్రాత యిట్లున్నది— "యుద్ధమిక జరుగు ననగా ధృత రాష్ట్రునితో వ్యాసుడిట్లనెను. ఓధృతరాష్ట్ర! ఈకౌరవులయొక్కయు, పాండవుల యొక్కయు,అందఱియొక్కయు, కీర్తిని నేనుప్రకటింపజేయగలను. విచారింపకుమా. ఇట్లని వ్యాసుడు మూడేండ్లు "జయ" గ్రంథమును జేసి ధృతరాష్ట్రాదులు గతించిన గానిపిమ్మట లోకమున వెల్లడింపలేదు. జయమును సంజయునకుగూడ వ్యాసుడుచూపి నట్లు లేదని సౌతి యనుక్రమణికాధ్యాయములో వ్యాసుని 8800 శ్లోకములను "సంజయో వేత్తి వా నవా" సంజయుడుకూడ నెఱుగునో యెఱుగడో అనిచెప్పుట నూహింపబడుచున్నది. మొత్తముమీద వ్యాసుడు పాండవపక్షపాతియై జయమును పాండవపక్షముగా వ్రాసియుండుటచే బ్రత్యక్షముగా వ్యవహారమును జూచిన సంజయునకుకూడ జయమును చూపకుండుటలో నాశ్చర్యములేదు. వ్యాసుడు వాల్మీకివలె ధర్మాశయనిరూపకుడవి గాక, అర్థాశయనిరూపకుడవియై యసా యమాన కోడబడినవాడుగా గాన్పించును" (పు158)

మ. భా. చ. కారులిచ్చట మహర్షిపై నారోపించిన నిందలు మూడు. అందు ధృతరాష్ట్రునితో నేనందరికీర్తిని ప్రకటింతునని చెప్పి వ్రాసిన జయమును ధృతరాష్ట్రాదులు గతించినపిమ్మటగాని వెల్లడింప లేకపోవుట యొకటి. సంజయునకుగూడ జయమును చూపకుండుట

యొకటి. వ్యాసు డన్యాయమున కొడబడెననుట యొకటి. వీనిని క్రమముగా పరిశీలింతము.

ధృతరాష్ట్రునితో వ్యాసమహర్షి యేమని చెప్పెను?

'అహంతు కీర్తిమేతేషాం కురూణాం భరతర్షభ ।

పాండవానాంచ సర్వేషాం ప్రథయిష్యామి మాశుచః ॥'

అనియేకదా! ఇందు అందరికీర్తిని ప్రకటింపగలను. అని మాత్రమే యున్నది కాని ధృతరాష్ట్రాదులు జీవించియుండగనే ప్రకటింతు ననికాని, గ్రంథము ధృతరాష్ట్రాదులకు వినిపింతుననికాని లేదే ఇట్టి స్థితిలో ధృతరాష్ట్రాదులు గతించిన తరువాత వెల్లడించిన నేర మేమి? ప్రతివాదుల యూహానుబట్టి పాండవపక్షముగా వ్రాయబడిన గ్రంథమును పాండవు లుండగా వెల్లడించుటగాని, పాండవులకు వినిపించుట కాని జరిగెనా? పరీక్షిత్కాలములోగూడ వెల్లడింపక జనమేజయసర్పసత్రమందు వైశంపాయనముఖమున ప్రసక్తిని బట్టి వెల్లడించె నని కదా యున్నది. ఇట్లుండ ధృతరాష్ట్రాదు లుండగా వెల్లడింపలేదని యొక నేరమా? ధార్తరాష్ట్రుల కీర్తిని తన గ్రంథమందు వర్ణింపక పోవుటే అప్పుడు వెల్లడింపలేకపోవుటకు కారణ మందురా! వారలకీర్తిని వర్ణింపకబోవుటేమి?

"శౌర్య శ్లాఘా భవేత్కీర్తి ర్యశ శ్శ్రుతవథే ప్రథా" అను నిర్వచనమును బట్టి శౌర్యమును శ్లాఘించుట కీర్తియగును కనుక దుశ్శాసనాదుల శౌర్యమును 'ద్యూతసభకు ద్రౌపది నీడ్చుకొని వచ్చెను.' అని వర్ణింపలేదా? ఈ మ. భా. చ. కారులే దుశ్శాసనుని గూర్చి వ్రాయుచు—

"దుశ్శాసనుడు బాహుబలశాలి, శస్త్రాస్త్రవిద్యాకోవిదుడు, కీచక సైంధవుల గూడ బోరగలుగు ద్రోణునుగలిగిన ద్రౌపది నీడ్చి తీసికొనిరాగలిగెను." (పు271)

అని దుశ్శాసనుని యాశౌర్యమును శ్లాఘింపలేదా! కనుక మొదటి నింద నిరస్తమైనది. ఇక రెండవదానిని జూతము—

వ్యాసుడు తనగ్రంథమును సంజయునకుగూడ జూపినట్లులేదట! ఇట్లనుట కాధారము—

గ్రన్థగ్రన్థిం తదా చక్రే మునిర్గూఢం కుతూహలాత్ ।
యస్మిన్ ప్రతిజ్ఞయా ప్రాహ ముని ర్ద్వైపాయన స్త్విదమ్ ॥

అష్టౌ శ్లోకసహస్రాణి అష్టౌ శ్లోకశతానిచ।
అహం వేద్మి శుకో వేత్తి సంజయో వేత్తి వా నవా।"

అను గ్రంథమట! ఇచ్చట గ్రంథగ్రంథిరూపములై యున్నవి యెనిమిదివేల యెనిమిదివందలశ్లోకము లనియు, వానిని సంజయు డెఱుగునో యెరుగడో అనియు జెప్పబడినదికాని వ్యాసుని గ్రంథమే తావన్మాత్రమని చెప్పబడలేదు. వ్యాసునిది లక్ష గ్రంథము. 'అనేక కర్తృత్వనిరాకరణము' లోనీవిషయము నిర్ధారిత మైయున్నది. ఇప్పుడు ప్రతివాదు లన్నట్లాలోచించినను లక్షగ్రంథములోని 8800ఘట్టశ్లోకము లను మాత్రము సంజయునకు జూపకున్న నేరమేమి? అది తప్ప కథా సందర్భమున కల యావద్గ్రంథము జూపబడినట్లేకదా!

మఱియు "సంజయో వేత్తి వా నవా" అని యుండుటను బట్టి సంజయునకు గ్రంథము జూపినట్లు లేదందురే. చూపనట్లు మాత్ర మున్నదా? 'వేత్తి వా నవా' అనుదానికి చూపనట్లర్థమా?

మఱియు వ్యాసమహర్షి యన్నమాట యేమి? గ్రంథగ్రంథు లైన 8800శ్లోకములను నేనెరుగుదును. శుకుడెఱుగును. సంజయు డెరుగునో యెరుగడో అని కదా! దీని తాత్పర్యము. ఆశ్లోకముల గూఢార్థము నాకును శుకునకును తెలియును. సంజయునకట్లు గూఢా ర్థము తెలియునోలేదో అనియేకదా.

ఇప్పుడు సంజయుడు ఆ 8800 శ్లోకముల మొగమే యెఱుగ కుండుట నిజమైనయెడల నాతని కాశ్లోకముల గూఢార్థము తెలిసెనో లేదోయను సంశయమే అసంభవము. శ్లోకోక్తమైయున్న యాసంశయ మును బట్టియే సంజయుడా 8800శ్లోకములను తప్పక చూచియుండె నని నిర్ణయింపవలసియున్నది. అట్లు సంజయుడు చూచుట వ్యాస మహర్షి చూపుటచేతనే అనవలసియున్నది. కనుక మహర్షి సంజయునకు చూపినట్లు లేదను మ. భా. చ. కారుల వ్రాత హేయము.

దీనినిబట్టియే "వ్యాసుడు పాండవపక్షముగావ్రాసియుండుటచే ప్రత్యక్షముగా వ్యవహారముల జూచిన సంజయునకుగూడ జూప కుండుటలో నాశ్చర్యము లేదు' అను వ్రాతగూడ బరాస్తమైనది.

ప్రత్యక్షముగా వ్యవహారముల జూచిన సంజయునకు పూర్వోక్త ప్రకారము వ్యాసమహర్షి తనగ్రంథమును చూపినట్లే సిద్ధించుటచేత గూడ మహర్షి న్యాయముగనే గ్రంథము వ్రాసె నని ధృవపడు చున్నది

ఇట్లుండుటచే, సంజయునకు జూపినట్లు శేదను కల్పనమీద మహర్షి యన్యాయమున కొడబడె నన్న మూడ వనిందకూడ పరాస్త మైనది.

సంజయుడు ప్రత్యక్షముగా జూచిన వ్యవహారములో యుద్ధ వ్యవహారములు వ్యాసభగవానుని కటాక్షముచేతనే చూడగలిగెను సుమా యని మ. భా. చ. కారులకు దెలుపుచున్నాము. ధృతరాష్ట్రుడు యుద్ధమును సాకల్యముగా దెలిసికొనగోరుచున్నా నని ప్రార్థింపగా వ్యాసమహర్షి—

"ఏష తే సంజయో రాజన్ యుద్ధ మేత ద్వదిష్యతి ।
చక్షుషా సంజయో రాజన్ దివ్యేనైవ సమన్వితః ॥
కథయిష్యతి తే యుద్ధం సర్వజ్ఞశ్చ భవిష్యతి ।
ప్రకాశంవాఽప్రకాశంవా దివావా యదివా నిశి ॥
మనసా చిన్తిత మపి సర్వం వేత్స్యతి సంజయః ।"

సంజయుడు దివ్యదృష్టి గలిగి ప్రకాశముగా గాని, ప్రచ్ఛన్నముగా గాని, పగటియందుగాని, రాత్రియందుగాని, యేమిజరిగినను, మనస్సులలో నేమేమి యాలోచింపబడినను సర్వము దెలిసికొని నీకు జెప్పును. అని వరమిచ్చియుండెను. కనుకనే యావద్వృత్తాంతమును ధృతరాష్ట్రునకు సంజయుడు చెప్పగలిగెను. జరిగినది జరిగినట్లుకాక ప్రతివాదు లన్నట్లు అన్యాయముగా గ్రంథము రచించినయెడల మహర్షి యథార్థము గ్రహింప గల దివ్యదృష్టిని సంజయున కిచ్చి కూర్చుండబెట్టునా? కనుక 'అన్యాయమున కొడబడెను' అను మ.భా.చ కారుల మాట నింద్యము.

దీనిచే "వ్యాసుడు వ్రాసిన జయము రణరంగమునకు సైన్యము నడచుటరకు మాత్రమె విపులముగా జెప్పబడి యుద్ధవృత్తాంత మేసంజయునివలనవోవినియావ్యాసుడు మరల సరిగా జెప్పియుండును." (మ. భా. చ. పు 68)

అను వ్రాత నిరస్తము. యుద్ధవృత్తాంతమును వ్యాసునకు వచ్చి సంజయుడే చెప్పుచుండె ననునది కేవలము దురూహ. విషయాంతర మందుకొందము—

—వ్యాసుడు సంకీర్ణజాతీయుడగుటచే సంకీర్ణజాతీయులగు పాండవులకు దోడ్పడెనను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది— వ్యాసుడు సంకీర్ణజాతీయు డగుటచేతనే సంకీర్ణజాతివా రగు పాండవులకు చెప్పరాని చోటుల చెప్పరాని భంగుల దోడ్పడెను." (పు. 149) ఇతరులనుగూర్చి వ్రాత కూడ నిట్లే యున్నది.

"ఎట్లైనను విదురుడు సంకీర్ణుడే. అందుచేతనే సంకీర్ణజాతివారగు పాండవులపై ననురాగము." (పు. 128)

"కృపుడు...సంకీర్ణుడు...కౌరవుల కూడు దినుటచే నీతడు కౌరవపక్షముగా బోరెను గాని సంకీర్ణులగు పాండవులపక్షమున మాటలాడువాడు" (పు. 126)

"ద్రోణుడు తనవలె సంకీర్ణసంభవులగుటచే గాబోలు పాండవులపై నభిమానము జూపుచుండెను." (పు. 124)

"భీష్ముడు, పాండవులు గాలికి వానదేవత మొదలగువారికి బుట్టినట్లు దాను నదికి బుట్టిన సంకీర్ణుడు గాన పూర్వాచారపరుడగు దుర్యోధనున కపకృతిని, సంకీర్ణులగు ధర్మరాజాదుల కుపకృతిని జేసియున్నా డని ముమ్మాటికిని చెప్పవచ్చును. (పు. 121)

"పాండవపక్షపాతు లెవరు! నేటి కాలపు సామాన్యజనులందరు పాండవ పక్షపాతులే" (పు. 120)

ఈ వ్రాతచే పాండవులు సంకీర్ణజాతీయు లనియు, నట్టి పాండవుల యందు వేదవ్యాసాదులు పక్షపాతము కలవా రనియు, వారి కాపక్షపాతము తామకూడ సంకీర్ణజాతీయు లగుటచేతనే కలిగె ననియు తేల్చి ధర్మతత్త్వవిదులగు వేదవ్యాస భీష్మ ద్రోణ కృపాచార్య విదురులను సంకీర్ణజాతీయు లనియు, పక్షపాతు లనియు చులకనగా దీసి వేసినారు. ఈ ప్రతివాదుల నోటిమాటను బట్టుకొనియే ముందు పరిశీలింతము —

సంకీర్ణజాతివారికి సంకీర్ణజాతివారియందే పక్షపాతమని వ్రాత లోని సారాంశము. ప్రతివాదినిర్ణయప్రకారము వ్యాసాదులవలె భిన్న

జాతీయస్త్రీపురుషసంబంధమును బట్టి ధృతరాష్ట్రుని, కర్ణుని గూడ సంకీర్ణజాతివా రని యనవలసినదే. వీరిరువురు సంకీర్ణజాతీయులై యుండియు సంకీర్ణజాతీయు లనబడిన పాండవులయందు పక్షపాతము లేనివారు. అందుచే 'సంకీర్ణజాతివారికి సంకీర్ణజాతివారియందే పక్షపాతము' అను మాట ప్రతిహత మైనది. ఇంతేగాక సంకీర్ణజాతివా రగు కర్ణధృతరాష్ట్రులకు పూర్వాచారపరు డని ప్రతివాదు లన్న దుర్యోధనుని యందే పక్షపాత ముండుటను బట్టి సంకీర్ణజాతివారికైనను పూర్వాచారపరులయందును పక్షపాత ముండు నని యేర్పడినది.

మఱియు, పాండవులయందు సంకీర్ణజాతీయులై యుండియు ధృతరాష్ట్రున కనాదరణము, కర్ణునకు ద్వేషము నుండుటనుబట్టి ప్రతివాదు లన్నట్లు ఒక్క పాండవపక్షపాతులే సంకీర్ణజాతివారు కాక పాండవద్వేషులుగూడ సంకీర్ణజాతివారే యని సిద్ధించినది. పాండవద్వేషులే గాక దుర్యోధనపక్షపాతులుగూడ సంకీర్ణజాతివా రని సిద్ధించినది.

ఇట్లు ప్రతివాదుల నోటిమాటలనే తీసికొని చూచినను పాండవపక్షపాతమునకును, సంకీర్ణజాతికిని యే మాత్రము సంబంధము లేదని తెలినది.

ఈ ప్రస్తావములో పుత్రుడగు దుర్యోధనుని మందలించిన గాంధారి యుపదేశమును చూడవలసియున్నది. ప్రతివాదు లీగాంధారిని గూర్చి—

"మరణసంశయమగు యుద్ధమున కేగుచు దన్ను దీవింపుమని వచ్చిన కుమారుని "యతోధర్మ స్తతో జయః" అని ధర్మైకాగ్రచిత్తయై దీవించిన ధర్మవనితామతల్లిః" మ. భా. చ. (పు268)

అని ప్రశంసించియే యున్నారు.

ప్రతివాదు లుదాహరించిన యీదీవనకు తాత్పర్యము ముందు గ్రహింపవలసియున్నది. జయము ధర్మాధీనముకనుక ధర్మ మెచ్చటనో జయ మచ్చట, అని 'యతో ధర్మ స్తతో జయః' అనుమాటకు తాత్పర్యము.

ఇది దుర్యోధనుని విజయమునకు జేసిన దీవన కాదు అట్టి దీవ

నయే యైన మహాపతివ్రత దీవన వ్యర్థమగునా? అట్టిదీవన 'విజయీ భవ'అనియో, నీధర్మమే నీకు విజయ మిచ్చుగాత' అనియోయుండును.

ధర్మము దుర్యోధనునిపట్ల లేదుకనుకనే 'యతో ధర్మ స్తతో జయః' అని యన్న దన్నమాట. ఈదీవననుబట్టి దుర్యోధనునిది ధర్మ మని ప్రతివాదులు భ్రాంతిపడిరి కాబోలు. పాండవులదే ధర్మ మని గాంధారి పుత్రునకు జెప్పియున్నది. ఆప్రసంగము జూడుడు—

'దుర్యోధన యదాహ త్వాం పితా భరతసత్తమ।
భీష్మో ద్రోణః కృపః క్షత్తా సుహృదాం కురు తద్వచః ॥
యథా భీష్మ శ్శాంతనవో ద్రోణశ్చాపి మహారథః ।
అహాతు స్తాత తత్సత్య మజేయౌ కృష్ణపాండవౌ ॥
శ్రీమద్భి రాత్మవద్భి స్తై ర్బుద్ధిమద్భి ర్జితేన్ద్రియైః ।
పాండవై ర్విగ్రహ స్తాత భ్రంశయే న్మహత స్సుఖాత్ ॥
యచ్చ త్వం మన్యసే మూఢ భీష్మద్రోణకృపాదయః ।
యోత్స్యన్తే సర్వశక్త్యేతి నైత దద్యోపపద్యతే ॥
సమం హి రాజ్యం ప్రీతిశ్చ స్థానం హి విదితాత్మనామ్ ।
పాండవే ష్వథ యుష్మాసు ధర్మ స్త్వభ్యధిక స్తతః ॥

(ఉద్యో అ 129)

దుర్యోధనా! నీతండ్రియు, భీష్మద్రోణకృపవిదురులు నీకు చెప్పియున్న విధముగనే నీవు చేయుము. వారు ప్రేమ కలవారు. పూజ్యులైన భీష్మద్రోణులు చెప్పినది సత్యము. కృష్ణార్జునులు అజేయులె గుణవంతులగు పాండవులతో విరోధము సుఖభ్రష్టత కలుగ జేయును. మూఢుడా! భీష్మద్రోణకృపాచార్యాదులు సర్వశక్తులతో యుద్ధము జేయుదు రని భావించుచున్నావు; కాని యిప్పుడది సాగదు. మీయందును, పాండవులయందును ప్రీతిమొదలైనవి యావిదితాత్ములకు సమానములేయైయున్నను ఆపాండవులయందు ధర్మమభ్యధికము. ఈయుపదేశములో భీష్మద్రోణకృపవిదురులు దుర్యోధనునియందు సౌహార్దము కలవా రని గాంధారి యన్నది. ఆభీష్మాదులు సంకీర్ణ జాతీయులు, పాండవపక్షపాతులు, దుర్యోధనున కపకారులు అని మ. భా. చ. కారు లన్నారు. ధర్మము పాండవపక్షమం దున్న దని

గాంధారి యన్నది. కౌరవపక్షమందేయున్నట్లు మ. భా. చ. కారులందురు. ఇందెవ్వ రెట్టివారో ఆగాంధారికి తెలియునా? ఈ మ. భా. చ. కారులకు తెలియునా?

మఱియు పాండవులు సంకీర్ణజాతివా రని మ. భా. చ. కారులన్నారు. తనతో సమానజాతివారే పాండవు లని దుర్యోధనుడన్నాడు. చూడుడు—

ధృతరాష్ట్రుడు, సంజయునితో పాండవు లధికబలులు—వారికి జయము తప్పదు. నేవలదనుచున్నను దుష్పుత్రుడు యుద్ధమునే కోరుచుండెను. అన్నపుడు దుర్యోధనుడు—

"ఉభా స్వ ఏకజాతీయా తథోభా భూమిగోచరా ।
అథ కస్మా త్పాండవానా మేకతో మన్యసే జయమ్॥"ఉద్యో॥అ57

"మే మిరువురము నేకజాతివారము, భూపతులము నైయుండ నొక్క-పాండవులకే జయ మని తలచెదవేమి?" అనెను. దీనిచే పాండవులకును, దుర్యోధనాదులకును జాతిభేదము లేదని సిద్ధించినది. ఇప్పుడాలోచింప పాండవుల జాతి యేదో ఆదుర్యోధనునకు దెలియునా? ఈ మ. భా. చ. కారులకు దెలియునా?

మఱియు ద్రోణకృపులను సంకీర్ణజాతివారని (భిన్నజాతీయస్త్రీపురుషసంజాతులని) మ. భా. చ. కారు లన్నారు.

వారినిగూర్చి దుర్యోధను డయోనిజు లని చెప్పెను. చూడుడు—

"బ్రహ్మర్షేశ్చ భరద్వాజా ద్ద్రోణో ద్రోణ్యా మజాయత।
కృప శ్చాచార్య ముఖ్యోఽయం మహర్షేర్గౌతమా దపి॥
శరస్తంబోద్భవ శ్శ్రీమా నవధ్య ఇతి మే మతిః।
అయోనిజా స్త్రయో హ్యేతే పితా మాతాచ మాతులః॥
అశ్వత్థామ్నో మహారాజ సచ శూరః స్థితోమమ।" ఉద్యో అ55

ఇచ్చట బ్రహ్మర్షి యగు భరద్వాజునివలన ద్రోణి (పాత్రవిశేషము) నుండి జన్మించినవాడు ద్రోణుడనియు, గౌతమమహర్షి వలన శరస్తంబమునుండి జన్మించినవాడు కృపాచార్యుడనియు, నశ్వత్థామ యొక్క తండ్రియగు ద్రోణాచార్యులు, తల్లియగు కృపి మేనమామ యగు కృపాచార్యులు నను ముగ్గురును అయోనిజు లనియు జెప్పబడినది.

ఇట్లుండ ద్రోణాదులను గూర్చి యాదుర్యోధనునకు తెలయునా? ఈ మ భా. చ. కారులకు తెలియునా! కనుక మ. భా. చ. కారుల వ్రాత నింద్యము. అయోనిజ జన్మప్రామాణికత్వము 'ద్రౌపదీ నిందా నిరాకరణ' మను ప్రకరణమున నిరూపింపబడును. ఇక వ్యాసమహర్షిని గూర్చి చెప్పవలసియున్నది.

మహర్షి విప్రుడే యని వెనుక గొంత చెప్పియుంటిమి. ఆ విషయ మింకను ముందు చెప్పబడును. కనుక "వ్యాసుడు సంకీర్ణ జాతీయు డగుటచేతనే సంకీర్ణ జాతివారగు పాండవులకు బెక్కుచోటుల బెక్కు భంగుల దోడ్పడెను" అను మ. భా చ. కారుల మాటలో వ్యాసుడు సంకీర్ణ జాతీయుడను మాట త్రోసివేయబడినది.

పాండవులు సంకీర్ణ జాతివారను మాట, పూర్వము చూపిన దుర్యోధనవాక్యముచే నిరస్తము. ఇక వ్యాసమహర్షి పాండవులకు దోడ్పడెను. అన్నమాట యున్నది. ఆపన్నులైన పాండవులకు దోడ్ప డుట వ్యాస మహర్షికి తప్పా? ఇటు కౌరవులయందును, అటు పాండ వులయందును సమానదృష్టియే మహర్షి కున్నను అపన్ను లగుటచే బాండవులయందు కరుణాతిశయము కలిగినది. అదియే ధర్మాత్ముల లక్షణము. ఈ విషయమును ధృతరాష్ట్రునితో సంభాషించునపుడు శక్ర సురభిసంవాద ముదాహరించుచు వ్యాసమహర్షియే చెప్పియుండెను. చూడుడు—

సురభిః—

"యది పుత్రసహస్రాణి సర్వత్ర సమతైవ మే ।
దీనస్య తు సత శ్శక్ర పుత్ర స్యాభ్యధికా కృపా ॥
తద్యథా సురభిః ప్రాహ సమతైవాఽస్తు తే తథా ।
సుతేషు రాజన్ సర్వేషు హీనే ష్వభ్యధికా కృపా ॥
యాదృశో మే సుతః పాండు స్తాదృశో మేఽసి పుత్రక ।
విదురశ్చ మహాప్రాజ్ఞః స్నేహా దేత ద్బ్రవీ మ్యహమ్ ॥
చిరాయ తవ పుత్రాణాం శతమేకశ్చ భారత ।
పాండోః పంచైవ లక్ష్యన్తే తేఽపి మన్దా స్సుదుఃఖితాః ॥"

నీలకంఠీయమ్—

"మన్దాః=త్వత్పుత్రవత్ కపటానభిజ్ఞాః ।"
కథం జీవేయు రత్యన్తం కథం వర్ధేయు రిత్యపి ॥
ఇతి దీనేషు పార్థేషు మనో మే పరితప్యతే ।
భవన్తి హి నరవ్యాఘ్ర పురుషా ధర్మచేతసః ॥
దీనాభిపాతినో రాజ న్నాత్ర కార్యా విచారణా ।
పాండోః సుతా యాదృశా మే తాదృశా స్తవ భారత ॥
దీనా ఇతీవ మే బుద్ధి రభిపన్నాఽద్య తాన్ ప్రతి ।" (వనప. ౮౨)

ధృతరాష్ట్రా! సురభియను దేవధేనువు-దున్నుచు దుర్బలస్థితిలో నుండి దెబ్బలుతినుచున్న పుత్రుని జూచి ఖేదపడి యింద్రునితో పుత్రు లందఱియందు నాకు సమానదృష్టియే కాని, యాపన్నుడైన పుత్రుని యం దధికదయ యని చెప్పియున్నది.

ఆ సురభి చెప్పినట్లు నీకు పుత్రులందరియందును సమబుద్ధియుండ వలసినదే. ఆపన్నులయందు మాత్ర మధికదయ యుండవలెను. నాకు పాండురాజు, నీవు, విదురుడు అను ముగ్గురు సమానులే. నీకు చిరకాల మునకు శతాధికసుతులు కలిగిరి. పాండురాజునకు గలిగినవారైదుగురే. వారు నీపుత్రులవలెగాక కపట మెరుగనివారును, దుఃఖాక్రాంతులునై యున్నారు. వారెట్లు జీవింతురు? ఎట్లు వర్ధిల్లుదురు? అని నామనస్సు పాండవులను చూచి పరితపించుచున్నది. ధృతరాష్ట్రా! ధర్మాత్ములకు దీనోద్ధరణము కర్తవ్యమే కదా! నాకు పాండుపుత్రు లెట్టివారో నీ పుత్రులు నట్టివారే. వారు దీనులై యున్నా రని యిప్పుడు నాబుద్ధి వారియందు సంసక్తమైనది. అని తాత్పర్యము.

ఇట్లే లక్కయింటినుండి తప్పించుకొని జటాధారులై తాపస వేషములతో కుంతీసహితముగా నేకచక్రపురమందు పాండవులు ప్రవేశిం పబోవు నపుడు మహర్షి దర్శనమిచ్చి చెప్పెను—

'మయేదం వ్యసనం పూర్వం విదితం భరతర్షభాః ।
యథాతు తై రధర్మేణ ధార్తరాష్ట్రై ర్వివాసితాః ॥
తద్విదిత్వాఽస్మి సంప్రాప్త శ్చికీర్షుః పరమం హితమ్ ।
న విషాదోఽత్ర కర్తవ్య స్సర్వ మేత త్సుఖాయ వః ॥

సమాస్తే చైవ మే సర్వే యూయం చైవ న సంశయః ।
దీనతో బాలత శ్చైవ స్నేహం కుర్వన్తి మానవాః ॥
తస్మా దభ్యధిక స్నేహో యుష్మాసు మమ సాంప్రతమ్ ।
(ఆది అ 156)

దుర్యోధనాదులు అధర్మబుద్ధితో హస్తినాపురమునుండి మిమ్ము లను వెడలగొట్టిన విధానము నేను ముందే గ్రహించితిని. మీకు హితము గలిగింప వచ్చితిని. యిది మీకు మంచికే వచ్చినది. ఖేదపడ కుడు. నాకు దుర్యోధనాదులును,మీరును సమానులే దీనులయందును, బాలులయందును ప్రేమాతిశయ ముండుట మనుష్యసామాన్య ధర్మముకనుక నా కిప్పుడు మీయందు ప్రేమాతిశయము అని తాత్పర్యము

ఇట్లున్న వేదవ్యాసవాక్యములను చూడగా ధృతరాష్ట్రునితో సంభాషించునపు డెట్లు కౌరవులును, పాండవులును నాకు సమానులే యని చెప్పెనో, అట్లే కేవలము పాండవులతో మాట్లాడునపుడుగూడ మీరును, దుర్యోధనాదులును నాకు సమానులే. యనుటవలన కౌర వుల యందు దయారహితు డనుట ప్రతివాదుల తప్పు. పాండవులు దీనులై యున్నందున ప్రేమాతిశయ మనుటచే 'వ్యాసుడు పాండవ పక్షపాతి' అను తమ బుద్ధిని 'వ్యాసమహర్షి దీనదయాపరుడు' అని దిద్దుకొనవలెను. దీనదయాపరు డగు వ్యాసమహర్షి దీనులై యున్న పాండవులకు దోడ్పడుట దోష మని ప్రతివాదుల కనిపించినది కాని ప్రాజ్ఞుల కనిపింపదు. కనుక ప్రతివాదుల వ్రాత హేయము.

—• వేదవ్యాససంకీర్ణజాతీయతానిరాకరణము •—

వేదవ్యాసమహర్షిని సంకీర్ణజాతీయుడన్న మ. భా. చ. కారులు అచ్చటచ్చట మహర్షిని గూర్చి యెట్లు వ్రాసిరో చూడవలసి యున్నది.

"వ్యాసుడు, జాబాలి, కఠషుడు మొదలగువారు వారిల్లు తేజాతివారైనను బీజప్రాధాన్య తపోవిశేషములచే మహర్షు లైరి."

"జన్మముచే స్మృతుల ననుసరించి నిషాదుడును, తపోమహిమ బీజప్రాధా న్యముల ననుసరించి బ్రహ్మర్షియు నగువ్యాసునకు క్షత్రియాంగనలయందు రాజు లగు ధృతరాష్ట్ర పాండురాజు లుద్భవించిరి." (పు. 72)

అని వ్రాసియున్నారు. ఇందు బీజప్రాధాన్యము బీజప్రాధాన్య మనుటవలన పరాశరమహర్షిని బట్టి మహర్షియందు బ్రాహ్మణత్వమే కలదని వారన్నట్లేకద.

ఇక 'జన్మముచే స్మృతుల ననుసరించి నిషాదుడు' అన్నమాట కర్థమేమి? బీజప్రాధాన్య మనునది స్మృతుల ననుసరించి కాదా? స్మృతులే బీజప్రాధాన్యమును చెప్పి, జన్మముచే నిషాదు డని యాస్మృతులెట్లు చెప్పును? జాతి జన్మసిద్ధముకనుక నిషాదుడే యైన యెడల బీజప్రాధాన్యమే పోయినది. బీజప్రాధాన్యమే యున్న యెడల నిషాదత్వము పోయినది ఇట్టిస్థితిలో బీజప్రాధాన్య మనుట, నిషాదు డనుట విరుద్ధము. అట్టి నిషాదునకు క్షత్రియాంగనలయందు జనించిన ధృతరాష్ట్రాదులు క్షత్రియు లగుటకూడ స్మృతులనుబట్టి విరుద్ధమే. అసలు నిషాదు డనుటకు గల వారి యూహలు వెనుక నిరసింపబడియే యున్నవి.

ఇంకొకటి యెవ్వరో: వ్యాసజననియగు సత్యవతీదేవి బ్రాహ్మణియే' యన్నా రని యావాదమును త్రోసివేయుటకు గొన్ని ప్రమాణములు చూపుచు మ. భా. చ. కారు లిట్లు వ్రాసిరి.—

"ధర్మశాస్త్రగ్రంథములలో నత్యుత్కృష్టగ్రంథమగు మనుస్మృతికి వ్యాఖ్యానమగు 'మన్వర్థముక్తావళి' యందు కుల్లూకభట్టు బీజక్షేత్రప్రాధాన్యమును గూర్చి వ్రాయుచు వ్యాసధృతరాష్ట్రాదులం జేర్కొనినాడు. చూడుడు—

"విశిష్టం కుత్రచి ద్బీజం స్త్రీయోని స్త్వేవ కుత్రచిత్। మను. ౯అ

వ్యా—క్వచి ద్బీజం ప్రధానం జాయతే. యదర్థ ముత్పాద్యమితి వ్యాసేన ఉత్పన్నో బీజినో బుధశ్చ సోమస్య. తథా వ్యాసఋష్యశృంగాదయో బీజినా మేవ సుతాః. క్వచిత్ క్షేత్రస్య ప్రాధాన్యమ్ ... అత ఏవ విచిత్రవీర్య క్షేత్రే క్షత్రియాయాం బ్రాహ్మణోత్పాదితా అపి ధృతరాష్ట్రాదయః క్షత్రియాః క్షేత్రిణ ఏవ పుత్రా బభూవుః. మన్వర్థముక్తావళి.

ఒక్కొక్క చోట బీజము ప్రధాన మగును. "ఎందుకై పుట్టింపబడె నతడు" అను న్యాయముచే బీజివలన బుట్టింపబడినవాడు-సోమునకు బుధునివలె. అట్లే వ్యాసఋష్యశృంగాదులు బీజముకలవారికే సుతులైరి. ఒక్కొక్క చోట క్షేత్రమునకు ప్రాధాన్యము కలదు. కనుకనే విచిత్రవీర్యుని క్షేత్రమగు క్షత్రి

యయందు బ్రాహ్మణోత్పాదితులైనను ధృతరాష్ట్రాదులు క్షత్రియులే యైరి"
(మ. భా. చ. పు. 66)

ఇందొక చిత్రమున్నది. కుల్లూకభట్టీయములో '౹క్వచి ద్బీజం ప్రధానం జాయతే యదర్థ ముత్పోయ మితి న్యాయే నోత్పన్నో బీజినః" అని యున్నదని, దాని కర్థము ఒక్కొక్క చోట బీజము ప్రధాన మగును 'ఎందుకై పుట్టింపబడె నతడు' అను న్యాయముచే బీజివలన బుట్టింపబడినవాడు అని వ్రాసిరికదా యదర్థ ముత్పోయమ్' అను న్యాయస్వరూప మేమి? దానికి 'ఎందుకై పుట్టింపబడె నతడు' అని యర్థ మేమి? అట్టిన్యాయముచే బీజప్రాధాన్యపక్షమున కుపోద్బలమేమి? అని విచారింపకయే ప్రతివాదులు కనబడినదానికి తోచినట్లర్థము జెప్పినారు. ఇదియే చిత్రము! కుల్లూకభట్టీయములో 'యదర్థ ముత్పోయమ్' అని కాక 'యాదృశన్త్వాప్యతే బీజమ్' అని పాఠము.

"యాదృశన్త్వాప్యతే బీజం క్షేత్రే కాలోపపాదితే ।
తాదృ గ్రోహతి తత్తస్మిన్ బీజం స్వై ర్వ్యంజితం గుణైః ॥"

అనునది మనుస్మృతిలో నుత్తరశ్లోకము. అది బీజప్రాధాన్యపక్షనిరూపణమునకై చెప్పబడినది. అదియే కుల్లూకభట్టీయమం దుదాహృతమైన న్యాయము.

ఇక ప్రకృతమునకు వత్తము— ఎవ్వరో వ్యాసజనని యగు సత్యవతీదేవిని బ్రాహ్మణి యనగా నామాట తప్పనుటకు ఏ మనుస్మృతి వచనమును, వ్యాఖ్యానమును మ. భా. చ. కారులు ప్రదర్శించిరో అవియే 'విశిష్టం కుత్రచి ద్బీజమ్' అనియు, 'వ్యాసఋష్యశృంగాదయో బీజినా మేవ సుతాః' అనియు, 'విచిత్రవీర్యక్షేత్రే క్షత్రియాయాం బ్రాహ్మణోత్పాదితాః' అనియు, వ్యాసమహర్షి బీజప్రాధాన్యమును బట్టి బ్రాహ్మణుడే యని స్పష్టముగా జెప్పియుండగా నట్టి ప్రమాణములకు విరుద్ధముగా వ్యాసుడు సంకీర్ణజాతీయు డనుట నింద్యము. ఆ మనుస్మృతివచనము, ఆ వ్యాఖ్యానము పరుల వాదమును ఖండించుటకే ప్రమాణములుకాని తమ వాదమును ఖండించుటకు ప్రమాణములు కావు కాబోలు.

ఇక బీజప్రాధాన్య మన్నను, సంకీర్ణజాతియన్నను ఒకటే యను టకు సిద్ధపడుదురేమో! వాని భేదము దెలుపుదము. బీజప్రాధాన్య పక్షములో పితృజాతి, క్షేత్రప్రాధాన్యపక్షములో మాతృజాతి, ఆ రెండుపక్షములు కానపుడు సంకీర్ణ జాతి. ఈ విషయము ఆ మనుస్మృతి వ్యాఖ్యానమందే యున్నది చూడుడు— "సంకీర్ణజాతీనాన్తు అశ్వతరవ న్మాతాపితృజాతివ్యతిరిక్తజాత్యన్తరత్వమ్"

ఇట్లు పరిశీలింపగా వ్యాసుడు సంకీర్ణ జాతీయు డను ప్రతివాదుల వ్రాత ప్రమాణవిరుద్ధము, స్వవచనవ్యాహతము, సందర్భవిరుద్ధము నగుటచే హేయము.

వేదవ్యాసమహర్షి బీజప్రాధాన్యమున బ్రాహ్మణుడే కనుక "సం కీర్ణ జాతీయమగు ద్వైపాయన పక్షముపై నీసు వహించి వైదికఋషులు తమవాఙ్మయములో ద్వైపాయనపక్షాధ్వర్యయుక్తధర్మజాశ్వమేధము పేరుగూడ జెప్పరైరి." పుట156అను మ.భా చ. కారుల దుష్ప్రసంగము దూరాపాస్తమైనది. పాపము వీరి కొక్క ధర్మరాజాశ్వమేధము పేరు వైదికవాఙ్మయములో జెప్పనట్లు కనబడినదట! రామాయణప్రసిద్ధము లైన దశరథాశ్వమేధము, సగరాశ్వమేధము, రామాశ్వమేధము మున్నగువాని పేరులు వీరికి గనబడినవి కాబోలు! ఆపై వైదిక ఋషులు సంకీర్ణ జాతీయమగు ద్వైపాయనపక్షముపై నీసు వహించిరట! ఈ సంకీర్ణ జాతి ప్రసంగ మింక మానవలసిన దని చెప్పియున్నాము. వైదికవాఙ్మయములో "సహోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః" అని వ్యాసమహర్షి కీర్తింపబడియుండ వైదికఋషులకు ద్వైపాయనపక్షముపై నీసా? కనుక వీరి వ్రాత హేయము.

ఇక దీనిని విడిచి పూర్వము ప్రస్తావింపబడిన బీజప్రాధాన్య క్షేత్ర ప్రాధాన్య పక్షములలో నెప్పు డేపక్షము గ్రాహ్య మని యున్నదో చూతము—

—• బీజప్రాధాన్యక్షేత్రప్రాధాన్యవ్యవస్థ •—

"య స్తల్పజః ప్రమీతస్య క్లీబస్య వ్యాధితస్య వా ।
స్వధర్మేణ నియుక్తాయాం స పుత్రః క్షేత్రజస్స్మృతః ॥" మను అ౯
వ్యా॥ యో మృతస్య, ప్రసవవిరోధివ్యాధ్యుపేతస్య భార్యాయాం

ఘృతాక్తత్వాదినియోగధర్మేణ గురునియుక్తాయాం జాతః స క్షేత్రజః పుత్రో మన్వాదిభిః స్మృతః"

మరణించినవాని భార్యయు, నపుంసకుని భార్యయు, సంతాన ప్రతిబంధమైనవ్యాధికలవాని భార్యయు, పుత్రసంతతికై గురుజనముచే నియోగింపబడినపుడు అట్టి స్త్రీయందు, దేహమంతట నెయ్యి పూసికొనుట మొదలగు నియోగధర్మ మవలంబించినవానిచే గలిగిన పుత్రుడు క్షేత్రజుడు. అట్టివానియందు క్షేత్రప్రాధాన్య మన్నమాట. కనుకనే—

"విశిష్టం కుత్రచి ద్బీజం స్త్రీయోని స్త్వేవ కుత్రచిత్"

అను శ్లోకమునకు వ్యాఖ్యానములో "క్వచిత్ క్షేత్రస్య ప్రాధాన్యం, యథా యస్తల్పజః ప్రమీతస్యేతి వక్ష్యతి, అతఏవ విచిత్రవీర్యక్షేత్రే క్షత్రియాయాం బ్రాహ్మణోత్పాదితా అపి ధృతరాష్ట్రాదయః క్షేత్రియాః క్షేత్రిణఏవ పుత్రా బభూవుః" అని క్షేత్రప్రాధాన్యపక్షమునకు నియోగవిధినిబట్టి కలిగిన ధృతరాష్ట్రాదులు నిదర్శనముగా జూపబడిరి.

"తపోబీజప్రభావైస్తు తే గచ్ఛన్తి యుగేయుగే ।
ఉత్కర్షమ్" (అ10. 42శ్లో॥)

వ్యా "సజాతిజానన్తరజాః తపఃప్రభావేణ విశ్వామిత్రవత్. బీజప్రభావేణ ఋష్యశృంగాదివత్. కృతత్రేతాదౌ మనుష్యమధ్యే జాత్యుత్కర్షం గచ్ఛన్తి"

"జాతో నార్యా మనార్యాయా మార్యా దార్యో భవే ద్గుణైః ।
జాతో ఽప్యనార్యా దార్యాయా మనార్య ఇతి నిశ్చయః ॥
యస్మా ద్బీజప్రభావేణ తిర్యగ్జా ఋషయో ఽభవన్ ।
పూజితాశ్చ ప్రశస్తాశ్చ తస్మా ద్బీజం ప్రశస్యతే ॥"

వ్యా—యస్మా ద్బీజమాహాత్మ్యేన తిర్యగ్జాతిహరిణ్యాదిజాతా అపి ఋష్యశృంగాదయో మునిత్వం ప్రాప్తాః పూజితా శ్చాభివాదనాదినా వేదజ్ఞానాదినా ప్రశస్తా వాచా సంస్తుతాః"

ఇచ్చట సమానజాతిస్త్రీలయందుగాని, యనన్తరజాతిస్త్రీలయం

దుగాని జన్మించినవారు విశ్వామిత్రునివలె తపఃప్రభావముచేతను, ఋష్యశృంగాదులవలె బీజప్రభావముచేతను కృత త్రేతాయుగములలో జాత్యుత్కర్షమును పొందిరి. అనార్యస్త్రీయందు ఆర్యునివలన జన్మించినవాడు ఆర్యుడగును. ఆర్యస్త్రీయందనార్యునివలన జన్మించినవాడనార్యుడే యగునని నిర్ణయము. హరిణ్యాదులయందు జన్మించినను ఋష్యశృంగాదులు బీజప్రభావమున మునులై వేదవిదులై పూజితులగుటచే బీజము ప్రధానమైనది; అని చెప్పబడినది. దీనిచే నియోగ సంబంధము లేనపుడు ఋష్యాదుల విషయమై బీజప్రాధాన్య పక్షమని స్పష్టమైనది.

కనుకనే "విశిష్టం కుత్రచి ద్బీజం" అన్నపుడు వ్యాఖ్యానములో "వ్యాస ఋష్యశృంగాదయో బీజినా మేవ సుతాః" అని వేదవ్యాసాదులు బీజప్రాధాన్యపక్షమునకు నిదర్శనముగా జూపబడిరి.

"వ్యభిచారేణ వర్ణానా మవేద్యావేదనేనచ ।
స్వకర్మణాంచ త్యాగేన జాయన్తే వర్ణసంకరాః ॥" (10-24)

వ్యా—బ్రాహ్మణాదివర్ణానా మన్యోన్యస్త్రీగమనేన సగోత్రాది వివాహేన ఉపనయనరూపస్వకర్మత్యాగేన వర్ణసంకరోనామ జాయతే.

దీనినిబట్టి అన్నివర్ణములవారును అన్యోన్యస్త్రీగమనరూపమగు వ్యభిచారము చేయగా గలిగెడి సంతతియందు బీజప్రాధాన్యము లేనందున పితృజాతియు, క్షేత్రప్రాధాన్యము లేనందున మాతృ జాతియు కాక సంకీర్ణజాతి యని తేలినది. ఇది యీ పక్షములయొక్క వ్యవస్థ. ఇప్పుడు క్షత్రియకాంత లగు పాండురాజధర్మపత్నులయందు పాండు రాజనియోగమును బట్టి దేవతానుగ్రహమున జన్మించిన పాండవులు మ. భా. చ. కారు లన్నట్లు సంకీర్ణజాతివా రెట్లగుదురు. వారును ధృతరాష్ట్రాదులవలె క్షేత్రజు లగుటచే క్షేత్రప్రాధాన్యమున క్షత్రియులే యైయుండ మ. భా. చ. కారులు వారిని సంకీర్ణజాతివారనుట నింద్యము. ఈ వ్యవస్థచేతనే.

"వీర్యప్రాధాన్యమునే లెక్క గొనకుండిన యుండినచో వ్యాసుని వీర్యమున బుట్టిన శ్రీశుకుడు మహర్షియు, ధృతరాష్ట్ర పాండురాజులు క్షత్రియులు, విదురుడు శూద్రుడు నెట్లయిరి? యిచ్చట వీర్యప్రధానత కాక క్షేత్రప్రాధాన్యమే తన్నెక్కొనె." (మ. భా. చ. పు 151)

అను వాక్యకు శ్రీశుకు డయోనిజుడగుటచే గూడ వీర్యప్రాధాన్యమే యనియు, ధృతరాష్ట్రాదులు నియోగవిధిచే గలిగినందున వారి యందు క్షేత్రప్రాధాన్యమే అనియు సమాధానము చెప్పబడినది.

ఇంకొక విశేషము—ఋషులలో బ్రాహ్మణదంపతులకు జన్మింపని కొందఱికి బ్రాహ్మణ్యము చెప్పబడియున్నది. దాని కుపపత్తి యేమనగా వేదమంత్రములు వారికి స్వయముగా ప్రతిభాసించుట వలన వారికి బ్రాహ్మణ్య మని. కనుకనే—

"స్వయంప్రతిభాతవేదమంత్రత్వాఖ్య మేవ బ్రాహ్మణ్యమ్. బ్రాహ్మణ్యాం బ్రాహ్మణా దజాతానా మపి" (ధర్మప్రదీపము.)

అని చెప్పబడినది. వేదము లట్లు స్వయముగా ప్రతిభాసించుటకు నిదర్శనము వేదవ్యాసమహర్షియు, శుకయోగియు. శుకయోగినిగూర్చి యిట్లు చెప్పబడినది.

"ఉత్పన్నమాత్రం తం వేదా స్సరహస్యా స్ససంగ్రహాః ।
ఉపతస్థు ర్మహారాజ యథాఽస్య పితరం తథా ॥" (శాం॥ అ 324)

పుట్టినతోడనే శుకయోగిని వేదములు సాకల్యముగా నీతని తండ్రి యగు వ్యాసమహర్షి నాశ్రయించి నట్లాశ్రయించిన వని భావము

ఇట్లే ఆయాఋషులుగూడ స్వయంప్రతిభాతవేదవశమున బ్రాహ్మణ్యముకలవా రైరని గ్రహింపబడుచున్నది.

ఇక దీని నిటుంచి క్షేత్రప్రాధాన్యపక్షమున కాధారమైన నియోగమును గూర్చి మనుస్మృతి వ్యాఖ్యానములో నుదాహరింపబడిన బృహస్పతివచనము లవలోకింతము—

'ఉక్తా నియోగా మనునా నిషిద్ధా స్స్వయమేవ తు ।
యుగక్రమా దశక్యోఽయం కర్తు మన్యై ర్విధానతః ॥
తపోజ్ఞానసమాయుక్తాః కృతత్రేతాయుగే నరాః ।
ద్వాపరేచ కలౌ నౄణాం శక్తిహానిర్హి నిర్మితా ॥
అనేకధా కృతాః పుత్రా ఋషిభిశ్చ పురాతనైః ।
న శక్యతేఽధునా కర్తుం శక్తిహీనై రిదంతనైః ॥"

అనగా-నియోగపద్ధతిని మను వుపదేశించియు, యుగక్రమమును బట్టి యానియోగవిధి యథోక్తముగా నన్యులచే నిర్వహింపశక్యము కాదని నిషేధించెను. కృతత్రేతాద్వాప ములలోనివారు తపోబలము, జ్ఞానబలము గలవారు. కలియుగమందు మనుజులశక్తి క్షీణమైనది. పురాతనులైన ఋషులు మంత్రశక్తులతో పుత్రేష్టులతో నొకటేమి అనేకవిధముల ఋతువుల ననుగ్రహించిరి. ఇప్పుడు శక్తిహీనుల కది యశక్యము. అని తాత్పర్యము. ఈ నియోగవిధి ననుసరించువారి నియమములు వెనుక 'వితంతూద్వాహప్రసంగనిరాకరణ' సందర్భములో జెప్పబడినవి. ఇచ్చట వాని ననుసంధింపవలెను.

ఇట్లు పరిశీలింపగా నాటి నియోగవిధి కత్తిపై సాముకాని, కాముకకేళి కాదనియు, దానిని యథోక్తనియమములతో నిర్వహింపగల సమర్థత అప్పటివారికే యుండెడి దనియు స్పష్టమైనది. ఇక దీనిని విడిచి విషయాంతర మందుకొందము—

—వ్యాసుడు భారత మన్యాయముగా వ్రాయుటచే చింతించి భాగవతము రచించె నను ప్రసంగము—తన్నిరాకరణము—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది— "న్యాయ మన్యాయము గాను, అన్యాయము న్యాయముగాను వ్రాయుటచే వ్యాసుడే చింతించి నారదోపదేశముచే భాగవతమును రచించియుండుటయే కాక మనసింకను బాధించుటచే గాబోలును సుయోధనునకు స్వర్గసౌఖ్యప్రాప్తిని, పాండవులకు గొంత కాలము నరక ప్రాప్తినిగూడ బిమ్మట జెప్పియున్నాడు." (పు294)

ఈ వ్రాతలో వెల్లడింపబడిన యంశములు రెండు; వ్యాసుడు భారత మన్యాయముగా రచించి దానికి తాను చింతించి నారదోపదేశమున భాగవతము రచించియుండె నని యొకటి. ఆ చింతచేతనే సుయోధనునకు స్వర్గసౌఖ్యప్రాప్తిని చెప్పి పాండవులకు గొంతకాలము నరక ప్రాప్తిని జెప్పెనని యొకటి వీనిని గ్రమముగా బరిశీలింతము.

భారతకథలో దుర్యోధనపక్ష మొకటియు, పాండవపక్షమొకటియు కలదు. మ. భా. చ. కారులు, న్యాయ మన్యాయముగా వ్రాసె' నను మాట దుర్యోధనపక్షమును గూర్చి యన్నట్లున్నది.

మ. భా. చ. కారులకుగూడ మహాభారతమునుబట్టి దుర్యోధనపక్ష మన్యాయముగా బ్రవర్తించినట్లర్థమైన దన్నమాటే. కాని దుర్యోధ నాదు లన్యాయముగా బ్రవర్తించినట్లు మహర్షి వ్రాసెనేకాని వారు న్యాయముగనే ప్రవర్తించినారని వీరికల్పన. ఈ కల్పన కాధారమేమో? దుర్యోధనాదులది న్యాయమని చెప్పబడి యార్షగ్రంథ మేదైన గలదా? మహర్షిగ్రంథ మక్రమమును మ. భా. చ. కారుల కల్పన సక్రమమునా? ప్రమాణగ్రంథమునే అప్రమాణమను వారిమాట యెవ్వనికిని ప్రమాణ మగును?

ఆప్తవాక్యము ప్రమాణ మని జగత్ప్రసిద్ధము. ఆప్తు లెవ్వరో యీ చరకసంహితావచనములు చెప్పుచున్నవి. చూడుడు—

"ఆప్తాస్తావత్—

రజస్తమోభ్యాం నిర్ముక్తా స్తపోజ్ఞానబలేన యే ।
యేషాం త్రికాల మమలం జ్ఞాన మవ్యాహతం సదా ॥
ఆప్తా శ్శిష్టా విబుద్ధా స్తే తేషాం వాక్య మసంశయమ్ ।
సత్యం వక్ష్యన్తి తే కస్మా దసత్యం నీరజస్తమాః ॥"

అనగా-తపోబలజ్ఞానబలములచే నెవ్వరు రజస్తమస్సుల నంతరింప జేసికొనినారో, నిర్మలమైన త్రికాలజ్ఞాన మవ్యాహతముగా నెవ్వరికి గలదో, ఆ జ్ఞానులు శిష్టులు, ఆప్తులు. వారివాక్యము నిస్సంశయము. రజ స్తమోరహితులై శుద్ధసత్వసంపన్నులైనవారు సత్యమే చెప్పుదురు. అసత్యము జెప్పరు. అని భావము.

ఇప్పుడు మహాభారతమం దున్నది ప్రమాణమా? మ. భా. చ. కారు లన్నది ప్రమాణమా? ఆ తపోబలజ్ఞానబలములు మహర్షి కున్నవా? మ. భా. చ. కారుల కున్నవా? ఆ త్రికాలజ్ఞానము మహర్షిదా? మ. భా. చ కారులదా? ఆ రజస్తమోరహితుడు మహర్షియా? మ. భా చ. కారులా? ఆ అసత్యమాడనివాడు మహర్షియా? మ.భా.చ కారులా? మనకట్టి యాప్తుడు మహర్షియా? మ. భా. చ. కారులా? కనుక ప్రతివాదుల వ్రాత హేయము.

న్యాయముగా బ్రవర్తించినా రని భారతములో జెప్పబడిన పాండవుల నుద్దేశించి యన్యాయము న్యాయముగా వ్రాసెననియన్న మాటకూడ హేయమే.

మఱియొకటి. కౌరవపాండవుల న్యాయాన్యాయముల వ్యత్యాసము చేసి భారతము వ్రాసి వ్యాసుడే చింతించి నారదోపదేశమున భాగవతము రచించెనట! వీరన్నదే నిజమైనయెడల వ్యాసుడు చింతించి నట్లున్న గ్రంథములో నేను వ్యత్యాసము జేసి వ్రాసితినని చింత పడినట్లుండవలెను నీవా వ్యత్యాసము జేయనేల? ఈచింతపడనేల?యని నారదుడు మందలించి నట్లుండవలెను. ఆ చింతమీదనే వ్రాసిన భాగవతములో దుర్యోధనాదులది న్యాయమని, పాండవుల దన్యాయ మని యాయా ప్రసంగములలో జెప్పియుండవలెను.

వ్యాసమహర్షి చింత యట్లుండనప్పుడును, నారదమహర్షి యట్లు మందలింపనప్పుడును, దుర్యోధనాదులను గూర్చి భాగవతమందట్లు చెప్పనప్పుడును ఈ ప్రతివాదులవ్రాతకు తోసివేతయేకద. ఇంక జూడుడు.—వ్యాసమహర్షి చింతించినట్లున్న గ్రథము శ్రీమద్భాగవతము. అందిట్లున్నది.

సూతః—

"స్త్రీశూద్రద్విజబన్ధూనాం త్రయీ న శ్రుతిగోచరా ।
కర్మశ్రేయసి మూఢానాం శ్రేయ ఏవం భవే దిహ ॥
ఇతి భారత మాఖ్యానం కృపయా మునినా కృతమ్ ।
ఏవం ప్రవృత్తస్య సదా భూతానాం శ్రేయసి ద్విజాః ॥
సర్వాత్మకేనాపి యదా నాతుష్య ద్ధృదయం తతః ।
నాతిప్రసన్నహృదయ స్సరస్వత్యా స్తటే శుచౌ ॥
వితర్కయన్ వివిక్తస్థ ఇదం చోవాచ ధర్మవిత్ ।
ధృతవ్రతేన హి మయా ఛందాంసి గురవోఽగ్నయః ॥
మానితా నిర్వ్యళీకేన గృహీతం చానుశాసనమ్ ।
భారతవ్యపదేశేన హ్యామ్నాయార్థః ప్రదర్శితః ॥
దృశ్యతే యత్ర ధర్మాదిః స్త్రీశూద్రాదిభి రప్యుత ।
తథాపి బత మే దైహ్యో హ్యాత్మా చైవాత్మనా విభుః ॥
అసంపన్న ఇవాభాతి బ్రహ్మవర్చస్యసత్తమః ।
కింవా భాగవతా ధర్మా న ప్రాయేణ నిరూపితాః ॥
ప్రియాః పరమహంసానాం తఏవ హ్యచ్యుతప్రియాః ।" స్క-1 అ3

ఇచ్చట సూతు డిట్లు చెప్పెను—శ్రేయస్సాధనమైన కర్మ మార్గమందు మూఢత్వము వహించినవారికి గూడ మహాభారత మూలమున శ్రేయస్సు కలుగవలె నని యెంచి మహర్షి లోకాను గ్రహబుద్ధితో మహాభారతమును రచించినప్పటికిని హృదయమునకు సంతుష్టి యేర్పడక సరస్వతీనదీతీరమందలి వివిక్తప్రదేశమందు గూర్చుండి మహర్షి యిట్లనుకొనెను —నియమపూర్వకముగా వేదములు, గురువులు, అగ్నులు నాచే నిష్కపటముగా నారాధింపబడినవి. సర్వ సామాన్యముగా ధర్మాదు లవగతము లగునట్లు భారతగ్రంథముతో వేదార్థము వివరింపబడినది. అయినను నాకు బరమాత్మతాదాత్మ్యము కలుగకున్నది. కార్య శేష మున్న ట్లున్నది. పరమహంసప్రియములైన భాగవతధర్మములు బహుళముగా నిరూపింపబడలే దనియేమో! అని.

ఇది యీగ్రంథతాత్పర్యము. ఇందు మ. భా. చ. కారు లన్నట్లు మహర్షి భారతములో తాను వ్యత్యాసముగా వ్రాసితి నని చింతింపలేదు సరికదా శ్రేయస్కరమైన గ్రంథము రచించితి ననియే యనుకొనెను. ఇక నారదమహర్షి ప్రసంగము జూడుడు—

"జిజ్ఞాసితం సుసంపన్న మపి తే మహ దద్భుతమ్ ।
కృతవాన్ భారతం యస్త్వం సర్వార్థపరిబృంహితమ్ ॥
జిజ్ఞాసిత మధీతంచ బ్రహ్మ యత్త త్సనాతనమ్ ।
తథాపి శోచ స్యాత్మాన మకృతార్థ ఇవ ప్రభో ॥
భవతాఽ నుదితప్రాయం యశో భగవతోఽమలమ్ ।
యథా ధర్మాదయ శ్చార్థా మునివర్యాఽనువర్ణితాః ॥
న తథా వాసుదేవస్య మహిమా హ్యనువర్ణితః ।"

సర్వార్థోపబృంహితమై, మహత్తరమై, యద్భుతమైన భారత మును రచించుటచే నీక పేక్షితార్థసిద్ధియైనది. ఐనను నీవకృతార్థునివలె జింతించుచున్నావు.

నీవు భగవానుని మహిమను ధర్మాదులనువలె వర్ణింపలేదు. అని నారదమహర్షి వ్యాసమహర్షితో బ్రసంగించెను. ఇందుగూడ నీవు భారతమును వ్యత్యాసముజేసి వ్రాసినావని మందలింపలేదు సరికదా నీవు యుత్తమగ్రంథమును వ్రాసినా వనియే నారదమహర్షి శ్లాఘించెను.

ఇక భాగవతములో, నేప్రసంగములయందైనను కౌరవుల న్యాయము, పాండవుల అన్యాయము జెప్పినట్లున్నదేమో చూచుట మిగిలియున్నది. కుంతీదేవి-శ్రీకృష్ణస్తవము జేయునపు డిట్లు ప్రసంగించెను—

"యథా హృషీకేశ ఖలేన దేవకీ
కంసేన రుద్ధా సుచిరం శుచార్పితా ॥
విమోచితాఽహంచ సహాత్మజా విభో
త్వయైవ నాథేన ముహు ర్విపద్గణాత్ ॥
విషా న్మహాగ్నేః పురుషా దదర్శనా
దసత్సభాయా వనవాసకృచ్ఛ్రతః ।
మృధేమృధేఽనేకమహారథాస్త్రతో ద్రౌణ్య
స్త్రతశ్చాఽస్మ హారేఽభిరక్షితాః ॥" (స్క-1-అ8)

కృష్ణా! కంసునిచే బాధింపబడిన నీతల్లి దేవకీదేవి నుద్ధరించుట కంటె నెక్కువగా నన్ను, నాబిడ్డలను, ఎన్నిసారులో ననేకవిపత్తుల నుండి యుద్ధరించినావు, నాడు భీమునకు బెట్టబడిన విషాన్నమునుండి రక్షించినావు; లక్కయింటినుండి కాపాడినావు; హిడింబాదిరాక్షసుల నుండి కాచినావు; ద్యూతసభనుండి తేల్చినావు; వనవాసక్లేశములను వదల్చినావు; మహారథుల యస్త్రజ్వాలలనుండి రక్షించినావు. ఈ కుంతీదేవి మాటలు భారతోక్తములైన దుర్యోధనాదుల దుశ్చేష్టలనే యుట్టంకించుచున్నవి.

శరతల్పగతుడై భీష్ముడు ధర్మరాజాదులతో నిట్లనను—

"అహో కష్ట మహోఽన్యాయం యద్యూయం ధర్మనందన ।
జీవితుం నార్హథ క్లిష్టం విప్రధర్మాచ్యుతాశ్రయాః ॥" (స్క-1 అ9)

ధర్మజా! విప్రులను, ధర్మమును, అచ్యుతు (శ్రీకృష్ణు) నాశ్రయించియున్న మీకు జీవించుట కర్హత లేకపోయెను. ఎంత కష్టము. ఎంత యన్యాయము.

ఈ భీష్ముని మాటలు భారతోక్తమైన పాండవుల న్యాయప్రవృత్తినే వెల్లడించుచున్నవి.

విదురమైత్రేయసంవాదోపక్రమములో శ్రీశుకుడిట్లు చెప్పెను—

"ద్యూతే త్వధర్మేణ జితస్య సాధో
స్సత్యావలంబస్య వనాగతస్య ।
న యాచతోఽదా త్సమయేన దాయం
తమోజుషాణో యదజాతశత్రోః ॥"

ద్యూతమం దధర్మముగా జయింపబడినవాడు, సత్యసంధుడు, వనవాసాజ్ఞాతవాసములను పూర్తి జేసి వచ్చినవాడు, సత్పురుషుడు నగు ధర్మజుడు ద్యూతకాలనిర్ణయప్రకారము మా రాజ్య మిమ్మనియాచింప దామసుడై యివ్వలేదు. అని.

ఈ మాటలు పాండవుల యోగ్యతను, కౌరవుల అయోగ్యతను భారతోక్త ప్రకారమే తెలుపుచున్నవి. ఇట్లే అనేకస్థలములయందున్నది.

దీనిని బట్టి భారతమందు యెట్లు చెప్పెనో అట్లే భాగవతమందు గూడ కౌరవుల అన్యాయమును, పాండవుల న్యాయమును ఆయా ప్రసంగములలో మహర్షి చెప్పియే యుండుటచే 'ద్విర్బద్ధం సుబద్ధం భవతి' అన్నట్లు కౌరవుల అన్యాయ్యప్రవృత్తియు, పాండవుల న్యాయ్య ప్రవృత్తియు స్థిరపడినది. కనుక నక్రమమైన మ. భా. చ. కారుల వ్రాత కింక తోసివేతయే. భాగవతము వ్యాసకృతమని యున్న యీ వ్రాతచే నది బోపదేవకృతమను తమ వ్రాతకు గూడ తోసి వేతయే

అంశాంతరము జూతము—

—• దుర్యోధనస్వర్గ, పాండవనరకవృత్తాంతము •—

మ భా. చ. కారుల వ్రాతలో మిగిలిన యంశ మిది—

"భాగవతము రచించియు, మన సింక ను బాధించుటచే గాబోలును! సుయోధనునకు స్వర్గసౌఖ్యప్రాప్తిని, పాండవులకు గొంత కాలము నరకప్రాప్తింగూడ విమ్మట చెప్పియున్నాడు.

సుయోధనునకు స్వర్గము స్వర్గారోహణపర్వమందు చెప్పబడినది. ఆ పర్వము భారతాంతర్గతమే. ఇట్లుండ భారతము రచించి భాగవతము వ్రాసెను. పిదప స్వర్గారోహణపర్వము వ్రాసెను" అన్నట్లున్న వీరి వ్రాత విరుద్ధము.

ప్రతివాదులు-దుర్యోధనునికి స్వర్గము, పాండవులకు నరకము చెప్పబడెనని, స్వర్గము న్యాయస్థునకుగాని రాదని, నరకము అన్యాయస్థునకు గాని రాదని యూహించి దుర్యోధనునిది న్యాయమేయనియు, పాండవుల దన్యాయ మనియు వ్రాసినారు. ప్రతివాదుల కిప్పుడు ఆ స్వర్గనరకముల పరిస్థితిని వెల్లడింతము—దుర్యోధనునకు యుద్ధమరణమును బట్టి వచ్చిన స్వర్గము గాని, ధర్మాత్ముడని వచ్చిన స్వర్గము కాదు. గ్రంథసందర్భ మిట్లున్నది—

మనుష్యశరీరముతోడనే స్వర్గమునకు వెళ్ళిన ధర్మజుడు ఆసనాసీనుడై యచ్చట గూర్చుండియున్న దుర్యోధనుని జూచి యిట్లనెను.

"ఎవ్వని మూలమున వనవాసులమై, కష్టపడిన మాచే సుహృద్బాంధవవర్గము యుద్ధమున హతమైనదో, ఎవ్వనివలన ధర్మచారిణి యగు ద్రౌపది మహాసభ క్లిష్టబడినదో అట్టి యీ దుర్యోధనుని మొగము నే జూడను" ఇట్లనగా నారదు డిట్లనెను—

'యుధిష్ఠిర! మహాబాహో! మైవం వోచః కథంచన ।
దుర్యోధనం ప్రతి నృపం శృణు చేదం వచో మమ ॥
ఏష దుర్యోధనో రాజా పూజ్యతే త్రిదశైః స్సహ ।
సద్భి శ్చ రాజప్రవరై ర్య ఇమే స్వర్గవాసినః ॥
వీరలోకగతిం ప్రాప్తో యుద్ధే హత్వాఽఽత్మన స్తనుం ।
స ఏష క్షత్రధర్మేణ స్థాన మేత దవాప్తవాన్ ।
భయే మహతి యోఽభీతో బభూవ పృథివీపతిః ॥
న తన్మనసి కర్తవ్యం పుత్ర యద్ద్యూతకారితమ్ ।
ద్రౌపద్యాశ్చ పరిక్లేశం న చిన్తయితు మర్హసి ॥
యేచాన్యేపి పరిక్లేశా యుష్మాకం జ్ఞాతికారితాః ।
సంగ్రామే ష్వథవాఽన్యత్ర న తాన్ సంస్మర్తు మర్హసి ॥"

యుధిష్ఠిరా! నీవట్లనవద్దు. దుర్యోధనునిగూర్చి యీ మాట వినుము. ఈతడు దేవతలచే బూజింపబడుచున్నాడు. ఈ స్వర్గవాసులందరు యుద్ధమందు శరీరములు విడిచి వీరస్వర్గము నొందినవారు ఈ దుర్యోధనుడు భయంకరసమయములో నిర్భయుడై క్షత్రధర్మమైన యుద్ధమరణముచే నీ స్థానము నొందెను. ద్యూతమందుగాని, ద్రౌపదీ

విషయమైగాని, మరెప్పుడుగాని మీకు జ్ఞాతులచే నేయేకష్టములు కలిగింపబడినవో వానిని స్మరింపవద్దు. అని.

అంతట ధర్మజుడు-అనుజులను, ద్రౌపదిని జూడదలచి దేవదూతను పురస్కరించుకొని వెళ్ళుచుండగా సమీపములో నరకయాతనలనుభవించు వారి యాక్రందనధ్వనులు వినబడెను. తన యనుజులును, ద్రౌపదియు బాధలు పడుచున్నట్లు గోచరించెను. అప్పుడు దుఃఖితుడై ఆ శత్రువునకు స్వర్గము, అనుజులకు నరకమునా? అని క్రుద్ధుడై ధర్మమును గర్హించి, దేవతలను గర్హించి చీకాకుపడుచుండ నచ్చటి కింద్రుడును ధర్మదేవతయు సపరివారముగా వచ్చిరి. ఆ క్షణమందే ఆ నరకయాతనలు, ఆ యార్తనాదములు అదృశ్యమైనవి. అప్పుడింద్రుడిట్లనును—

"నచ మన్యు స్త్వయా కార్య శ్శృణు చేదం వచో మమ ।
అవశ్యం నరక స్తాత ద్రష్టవ్య స్సర్వరాజభిః ॥
శుభానా మశుభానాంచ ద్వౌ రాశీ పురుషర్షభ ।
యః పూర్వం సుకృతం భుఙ్క్తే పశ్చా న్నిరయమేవ సః ॥
పూర్వం నరకభా గ్యస్తు పశ్చా త్స్వర్గ ముపైతి సః ।
భూయిష్ఠం పాపకర్మా య స్స పూర్వం స్వర్గ మశ్నుతే ॥
తేన త్వమేవం గమితో మయా శ్రేయోర్థినా నృప ॥
వ్యాజేనహి త్వయా ద్రోణ ఉపచీర్ణ స్సుతం ప్రతి ।

టీ-హతః కుంజర ఇత్యశ్వత్థామవధే ద్రోణ ఉపచీర్ణః వంచితః. గజవాచీశబ్దో మనుష్యపరత్వేన జ్ఞాపిత ఇత్యుపచారచ్ఛలేనేత్యర్థః.

వ్యాజేనైవ తతో రాజ న్దర్శితో నరక స్తవ ।
యథైవ త్వం తథా భీమ స్తథా పార్థో యమౌ తథా ॥
ద్రౌపదీచ తథా కృష్ణా వ్యాజేన నరకం గతాః ।"

యుధిష్ఠిరా! ఆగ్రహింపకుము. రాజులకందరకును నరకదర్శనము తప్పదు. శత్రువునకు స్వర్గము, అనుజులకు నరకమునా? అని విషాదపడకుము. పుణ్యరాశి యొకటి, పాపరాశి యొకటి. ముందు పుణ్యఫలమైన స్వర్గ మనుభవించినవాడు తరువాత పాపఫలమైన నరకమనుభవించును. ముందు నరక మనుభవించినవాడు తరువాత స్వర్గ

మనుభవించును. ఆ పుణ్యాపాపములలో నేది యల్పమైయుండునో దాని ఫలము ముందును, ఏది యధికమై యుండునో దాని ఫలము తరువాతను అనుభవింపబడును. పాపకర్మఫల మత్యధిక కాల మనుభవింపవలసినవానికి అల్పకాలానుభవనీయమైన స్వర్గము ముందు ప్రాప్తించును. నీ వశ్వత్థామవిషయమై ద్రోణునకు జెప్పునపుడు 'హతఃకుంజరః' అని గజవాచకశబ్దమును పురుషపరముగా వ్యాజముతో దెలుపుటవలన నీకును వ్యాజముచేతనే నరకము ప్రదర్శింపబడినది. నీకువలెనే అనుజులకును, ద్రౌపదికిని ప్రదర్శింపబడినది అని.

ఈ గ్రంథసందర్భమును బట్టి దుర్యోధనునకప్పుడు బ్రాప్తించిన స్వర్గముయుద్ధమరణమూలకమే అనియు, నది స్వల్పకాలానుభవనీయమే యనియు, పిమ్మట విశేషకాలము పాపఫలానుభవ మున్నదనియు స్పష్టమైనది. పాండవులకు ద్రోణునితో నశ్వత్థామవిషయము జెప్పుటలో వచ్చిన దోషము తప్ప యితరదోషము లేదనియు, నది యీ నరకదర్శన మాత్రముచే క్షణమాత్రమే అనుభూతమైన దనియు, నిక చిరకాలము పుణ్యఫలానుభవమే యనియు స్పష్టము. ఇంద్రుడు చెప్పిన తరువాత ధర్మదేవత యిట్లు చెప్పెను.

"విశుద్ధోఽసి మహాభాగ సుఖీ విగతకల్మషః ।
నచ తే భ్రాతరః పార్థ నరకార్హా విశాంపతే ॥
న కృష్ణా రాజపుత్రీ చ నరకార్హా కథంచన ।
మాయైషా దేవరాజేన మహేంద్రేణ ప్రయోజితా ॥
అవశ్యం నరకా స్తాత ద్రష్టవ్యా స్సర్వరాజభిః ।
తత స్త్వయా ప్రాప్త మిదం ముహూర్తం దుఃఖ ముత్తమమ్ ॥"

మహనీయా! నీవు నిష్కల్మషుడవై పరిశుద్ధుడ వైతివి. నీసోదరులు కాని, ద్రౌపదికాని నరక మనుభవింపదగినవారు కారు. మాయామాత్రమైన యీ దృశ్య మింద్రునిచే గల్పింపబడినది. నరకదర్శనము తప్పని దగుటచే నీవీ ముహూర్తకాలము దుఃఖము నొందితివి. ఇట్లు చెప్పి ఆకాశగంగాస్నానపూర్వకముగా దివ్యదేహము ప్రాప్తింపజేసెను.

ఇట్లుండుటచే పాండవులు, ద్రౌపదియు నరకార్హులు కారనియే స్పష్టమైనది. ప్రతివాదు లాదుర్యోధనుని యా స్వర్గప్రాప్తిని జూచి యెట్లు ప్రవర్తించినను దుర్యోధనదృష్టాంతముచే స్వర్గము వచ్చు నని భ్రాంతిపడరాదనియు, నాతని దుష్ప్రవృత్తిఫలము ముందున్నదనుటచే దానికి భయపడవలసినదే యనియు తెలిసికొనవలసి యున్నది. ఆ దుర్యోధనస్వర్గమును బట్టి దుర్యోధనునిది న్యాయమే యను దుర్భ్రమమును, ఆ ధర్మరాజాదినరకదర్శనమును బట్టి వారల దన్యాయమేయను దుర్భ్రమమును పొందవల దని ప్రతివాదులకు దెలుపుచు, విషయాంతర మందుకొనుచున్నాము

— సంస్కృతాంధ్రభారతములు సుయోధనాపకర్షగా రచింపబడిన వను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము —

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది—

"జయము రచించిన వ్యాసుడు పాండవహితు డగుటచేతను, భారతమును రచించిన వైశంపాయనుడు, అర్జునప్రపౌత్రు డగు జనమేజయున కిష్టముగా భారతగాథను జెప్పవలసినవా డగుటచేతను, సౌతి కృష్ణద్వైపాయనుని శిష్యపుత్రు డగుటచేతను, సంస్కృతమహాభారతము సుయోధనాపకర్షముగా రచింపబడె నని తిరిగి చెప్పవలసి యున్నది.

ఆంధ్రీకృతభారతములో-నన్నయ కేవలము పాండవవంశసంభూతుడ నని చెప్పుకొను రాజనరేంద్రునకు కృతి నిచ్చుటచేతను, తిక్కన, యెఱ్ఱనలు సూర్యచంద్రవంశస్థు లగు రాజుల నాశ్రయించువారే యగుటచేతను, ఆంధ్రభారతములో గూడ దుర్యోధనయశోపకర్షణమె వర్ణింపబడెను." (పు 268)

ప్రతివాదులు సంస్కృతమహాభారతమునకు ముగ్గురు కర్తలను కల్పించి, యందు వ్యాసుడు పాండవహితు డని, వైశంపాయనుడు కథ వినెడి జనమేజయున కిష్టముగా జెప్పినవా డని, సౌతి వ్యాసశిష్యుని పుత్రుడేయని, యీ కారణముచే నాగ్రంథము సుయోధనాపకర్షముగా రచింపబడె నని తిరిగి చెప్పవలసి యున్నదని యనుచున్నారు.

వీరి కిప్పుడు సౌతి వైశంపాయనులు మహాభారతమును వినిపించినవారే కాని రచించినవారు కారనియు, భవిష్యద్గాథతో మహాభారతమును రచించినవాడు త్రికాలజ్ఞాననిధి యగు వేదవ్యాసభగవానుడే

యనియు, నాతఁడు చెప్పినదే సత్య మనియు, వాతఁడు దీనదయా పరుఁడే కాని రాగద్వేషములు కలవాఁడు కాఁడనియు, సుయోధను డప కర్షముగా సంచరించుటచేతనే యాతని విషయము అపకర్షముగా జెప్ప బడిన దనియు మరల జెప్పుచున్నాము.

ఆంధ్రభారతకర్తలగు నన్నయాదులు వేదవ్యాసభారతము నాంధ్రీకరించినవా రగుటచే యథార్థమైన మూలము ననుసరించి వారు వ్రాసియుండ నన్నయాదులపై దోషారోపణము జేయుట దుర్నయము.

ఒకని వాశ్రయించి యున్నవాఁడు ప్రమాణవిరుద్ధమైనను ఆతని యిష్టప్రకారమే గ్రంథమును సాగింపవలె ననునది మ. భా. చ. కారుల కనుభవసిద్ధ మేమో కాని ప్రమాణబద్ధులైన నన్నయాదుల లక్షణమది కాదు. వారిచే నాంధ్రీకరింపజేసిన రాజ నరేంద్రాదిప్రభువులు గూడ వేదవ్యాసమహాభారతప్రతిపాదితార్థమునే చెప్పవలసిన దని కోరిన వారు కాని తమ కిష్టమైనట్లు వ్రాయవలసిన దన్నవారు కారు. రాజ నరేంద్రుఁడు నన్నయార్యునితో నేమని చెపినట్లున్నదో చూడుడు.

క. జననుత కృష్ణద్వైపా
యనమునివృషభాభిహితమహాభారతబ
ద్ధనిరూపితార్థ మేర్పడ
దెనుఁగున రచియింపు మధికధీయుక్తి మెయిన్.

దీనిని బట్టి సంస్కృతభారతము నాధారముగా జేసికొని యాంధ్రీకరించి యున్న నన్నయాదులపై 'ప్రభుప్రీతికై దుర్యోధనయశోపకర్షణము వర్ణించినారు' అను దోషము నాపాదించుట దుర్నయము కాక మరేమగును? కనుక ప్రతివాదుల వ్రాత హేయము.

ఈ పద్యములో దెనిఁగింపవలసినది మహాభారత మనియు, నది కృష్ణద్వైపాయనమునీంద్రప్రణీత మనియు స్పష్టముగా నున్నందున సంస్కృతమహాభారతమునకు ముగ్గురు కర్తలనెడి మ. భా చ. కారుల మాట త్రోసివేయబడినది. అంశాంతరము—

—• వ్యాసాదులు దుర్యోధనునిపై గల యీర్ష్యను గాంధారిపై గూడ దొరలించిరను ప్రసంగము-తన్నిరాకరణము •—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది—

"దుర్యోధనునిపై గల యీర్ష్యను మహాపతివ్రత యగు గాంధారిపై గూడ వ్యాసాదులు కొంత దొరలించి యామె తన తోడికోడలగు కుంతి బిడ్డల గనుచున్న దని తాను కడుపు బాదుకొని మాంసఖండము గనిన దని ప్రకృతివిరుద్ధపుగాథ నొకదాని గల్పించిరి. అట్టిది తోడికోడల సంతతి జూచి కడుపు బాదుకొనునా!"

(పు. 268)

వ్యాసాదులకు దుర్యోధనునిపై యీర్ష్యయట. ఆ యీర్ష్యను వారు గాంధారిపై గూడ దొరలించిరట! వ్యాసాదులనగా సంస్కృతాంధ్రమహాభారతకర్తలన్నమాట. ఈ ప్రతివాదులు వెనుక 'సంస్కృతాంధ్రభారతములు సుయోధనాపకర్షముగా రచింపబడినవి.' అనుటకు హేతువులు 'వ్యాసుడు పాండవహితు డగుట, మిగిలినవారు ప్రభుప్రీతి నపేక్షించినవా రగుటయు' నని చెప్పిరేకాని వ్యాసాదులకు దుర్యోధనునియందు గల యీర్ష్య యని చెప్పలేదు. ఇక్కడ జెప్పిన యీర్ష్యనే అక్కడ జెప్పినయెడల నన్ని కుకల్పనలు ప్రతివాదుల కవసరము లేకపోవును.

వ్యాసమహర్షికి దుర్యోధనునియం దీర్ష్య యని ప్రతివాదులనుట నింద్యము. మహర్షి పాండవులకు దోడ్పడిన విషయము నిరూపించినపు డుదాహరింపబడిన శక్రసురభిసంవాదవచనము, వేదవ్యాస వచనమును మఱియొకసారి చూడుడు—

సురభిః—

"యది పుత్రసహస్రాణి సర్వత్ర సమమేవ మే ।
దీనస్యతు సతః శక్ర పుత్ర స్యాభ్యధికా కృపా ॥"

నాకు బుత్రసహస్రమందును సమత్వమే కాని యాపన్నుడైన పుత్రునియందధికదయ. అని సురభి చెప్పినమాట. ఇచ్చట నాపన్నునియందున్న దయాధిక్యతను బట్టి యన్యులయం దీర్ష్య యనవచ్చునా?

వ్యాసః—

"పాండోః సుతా యాదృశా మే తాదృశా స్తవ భారత ।
దీనా ఇతీవ మే బుద్ధి రభిపన్నాఽద్య తాన్ ప్రతి ॥"

'ధృతరాష్ట్రా! నాకు పాండుపుత్రు లెట్టివారో, నీపుత్రులు నట్టి

వారే. వా రావన్నులై యుండిగని యిప్పుడు నాబుద్ధి వారియందు సంసక్తమైనది' అని మహర్షి చెప్పినమాట. ఇట్లుండ దుర్యోధనునియం దీర్ష్య యనుట లోకజ్ఞానశూన్యతను వెల్లడించుచున్నది.

వ్యాసుడు మహాపతివ్రత యగు గాంధారిపైగూడ నీర్ష్యవహిం చెనట. కుంతి బిడ్డల గనుచున్నదని యామె తన కడుపు బాదుకొనె నని వ్రాసెనట. గాంధారి మహాపతివ్రత యని చెప్పినవాడును, ఆమె గర్భతాడనము జేసికొనె నని చెప్పినవాడును గూడ మహర్షియే. మహాపతివ్రత యనుటలో లేని యీర్ష్య గర్భతాడనకథనములో వచ్చి పడెనా? ఆ గర్భతాడనప్రస్తావ మెట్లున్నదో చూడుడు—

"క్షుచ్ఛ్రమాభిపరిగ్లానం ద్వైపాయన ముపస్థితమ్ ।
తోషయామాస గాంధారీ వ్యాస స్తస్యై వరం దదౌ ॥
సా వవ్రే సదృశం భర్తుః పుత్రాణాం శత మాత్మనః ।
తతః కాలేన సా గర్భం ధృతరాష్ట్రా దథాగ్రహీత్ ॥
సంవత్సరద్వయం తం తు గాంధారీ గర్భ మాహితమ్ ।
అప్రజా ధారయామాస తతస్తాం దుఃఖ మావిశత్ ॥
శ్రుత్వా కుంతీసుతం జాతం బాలార్కసమతేజసమ్ ।
ఉదర స్యాత్మనః స్థైర్య ముపలభ్యాఽన్వచింతయత్ ॥
అజ్ఞాతం ధృతరాష్ట్రస్య యత్నేన మహతా తతః ।
సోదరంఘాతయామాస గాంధారీ దుఃఖమూర్ఛితా ॥" ఆది. అ. 15

ఒకప్పుడువ్యాసమహర్షికి గాంధారి శుశ్రూష జేసి యామహర్షిని తనకు నూర్గురు పుత్రులు కలుగునట్లు వర మిమ్మని కోరెను. మహర్షి యట్లే వర మిచ్చెను. తరువాత నామె ధృతరాష్ట్రునివలన గర్భవతి యయ్యెను. ఆ గర్భమును ఆమె రెండు సంవత్సరములు ధరించియుం డియు పుత్రోత్పత్తి కాక దుఃఖపడినది. కుంతీదేవికి పుత్రుడు పుట్టుట విని తన గర్భము కదలిక లేక స్థిరమై యుండుటను జూచి చింతించి దుఃఖాతిరేకమున గర్భతాడనము జేసికొనెను. అని తాత్పర్యము.

దీనిని బట్టి చిరకాలగర్భధారణక్లేశ మనుభవించుచున్న గాంధారి కంటె ముందుగా కుంతీదేవికి పురుడు వచ్చుటను బట్టియు, తనకు పురుడు వచ్చు సూచన గోచరింపకుండుటనుబట్టియు పరితాపము హెచ్చి

యట్లు చేసినదని తెలియుచున్నది. గర్భవతులకు గాలాతిక్రమణ మైన కొలది భారముచే క్లేశము కలుగుచుండుటయు, నందులో నొకరు ప్రసవించినపుడు తమ కట్టి ప్రసవసమయము రాకపోయెనని దిగులు పడుచుండుటయు సహజము. అట్టి దిగులే గాంధారికి సంభవించినది. ఆపై గర్భమునకు చలనము కూడ లేకున్నపుడు ఆమె కెంతయైన పరితాప ముండును. కనుక ప్రతివాదులు 'కుంతి బిడ్డల గనుచున్న దని గాంధారి కడుపు బాదుకొనె' నని వ్రాయబడినట్లు తెలుపుట అక్రమము. ఇక గర్భతాడనము కాగా జరిగిన విషయ మేమో చూడుడు—

"తతో జజ్ఞే మాంసపేశీ లోహాష్ఠీలేవ సంహతా ।
ద్వివర్ష సంభృతా కుక్షౌ తా ముత్స్రష్టుం ప్రచక్రమే ॥
అథ ద్వైపాయనో జ్ఞాత్వా త్వరిత స్సముపాగమత్ ।
తాం స మాంసమయీం పేశీం దదర్శ జపతాం వరః ॥
తతోఽబ్రవీ త్సౌబలేయీం కి మిదం తే చికీర్షితమ్ ।
సా చాత్మనో మతం సత్యం శశంస పరమర్ష యే ॥
జ్యేష్ఠం కున్తీసుతం జాతం శ్రుత్వా రవిసమప్రభమ్ ।
దుఃఖేన పరమే ణేద ముదరం ఘాతితం మయా ॥
శతం చ కిల పుత్రాణాం వితీర్ణం మే త్వయా పురా ।
ఇయం చ మే మాంసపేశీ జాతా పుత్రశతాయ వై ॥"

టీ.—లోహాష్ఠీలా=లోహమయా గండికా; తద్వత్సంహతా= కఠినా.

గర్భతాడనమువలన లోహఖండమువలె కఠినమైన మాంసపేశి బహిర్భూతము కాగా రెండుసంవత్సరములు కుక్షియం దుండి తుద కారూపములో వెలువడిన మాంసపేశిని పారవేయుటకు గాంధారి యత్నించునంతలో వ్యాసభగవానుడు తెలిసికొని ప్రత్యక్షమై మాంస పేశిని జూచి గాంధారీ! నీవిట్లు చేసితి వేమని యడుగ ముందుగా కుంతీదేవి ప్రసవించి చక్కని పుత్రుని కన్న దని విని నే నిట్లే యుండి పోతి సని పరమదుఃఖముచే గర్భతాడనము జేసికొంటి నని సత్యము చెప్పి మహర్షీ! నాకు నూర్గురు పుత్రులు కలుగుదు రని వరమిచ్చితివి. దానికి బదులు నాకీమాంసపేశి కలిగినది. అని పలుకగా మహర్షి—

"ఏవ మేత త్సౌబలేయి నైత జ్జా త్వన్యథా భవేత్ ।
వితథం నోక్తపూర్వం మే స్వైరేష్వపి కుతోఽన్యథా ॥"

గాంధారీ! ఆ పుత్రశతము దీనినుండియే యుద్భవించును. నే నెన్నడును అసత్య మాడినవాడను గాను. అని చెప్పి మహర్షి స్వయముగనే యామాంసపేశిని శీతోదకముతో తడిపి, అంగుష్ఠపర్వప్రమాణముగల భాగములుగా విడదీసి యొక్కొక్కభాగమును ఒక్కొక్కఘృతకుంభమునందు పెట్టించి పదిలముగా కాపాడవలసిన దని చెప్పి అంతర్ధాన మయ్యెను. ఈ విషయ మీ శ్లోకములలో నున్నది—

"తాం మాంసపేశీం భగవాన్ స్వయమేవ మహాతపాః ।
శీతాభి రద్భి రాసిచ్య భాగం భాగ మకల్పయత్ ॥
యో యథా కల్పితో భాగ స్తం తం ధాత్ర్యా తథా నృపః ।
ఘృతపూర్ణేషు కుండేషు ఏకైకం ప్రాక్షిప త్తదా ॥" (ఆది అ116)

ఈ కథాసందర్భము జూడగ గాంధారిచే నారాధింపబడినవాడును, గాంధారికి పుత్రశతవర మిచ్చినవాడును, ఆ మాంసపేశిని స్వహస్తములతో విభజించి యిచ్చి పుత్రుల నావిర్భవింపజేసినవాడును వ్యాసభగవానుడే యని స్పష్ట మగుచుండ నామహర్షికి గాంధారియందీర్ష్య యనియు, నది దుర్యోధనుని యందలి యీర్ష్యనుబట్టి కలిగిన దనియు నున్న ప్రతివాదుల వ్రాత నింద్యము. దుర్యోధనుడు పుట్టక పూర్వము పుట్టినది మాంసపేశి. అది గర్భతాడనమునుబట్టి పుట్టినది. ఆ గర్భతాడనకథనములో 'దుర్యోధనునియందు గల యీర్ష్యను గాంధారియందు దొరలించెను' అన్న ప్రతివాదులకు వెఱ్ఱియా? బుద్ధియా!

కడుపు బాదుకొని మాంసఖండము గనినదని ప్రకృతివిరుద్ధపు గాధ నొకదానిని కల్పించిరట "ప్రకృతిసిద్ధ మిదం హి దురాత్మనామ్" అన్నారు కనుక నందఱిప్రకృతులు నొకవిధమైనవి కావు. అందుచే పతివ్రాదుల ప్రకృతికి విరుద్ధమైనను యన్యుల ప్రకృతికది యవిరుద్ధమే. ఈ స్కాందపురాణవచనములను కూడ జూడుడు—

"మాయామయ మిదం విశ్వం దృశ్యతే శ్రూయతేచ యత్ ।
కిం భావ్యం కి మభావ్యం చ సంసారేఽస్మిన్ క్షణాత్మకే ।

అనిరూప్య మభూతార్థం మాయయా జాయతే స్ఫుటమ్ ।
ఈశ్వరస్య వశే మాయా తస్య కో వేద చేష్టితమ్ ।
దేవతానాం మహర్షీణాం శాపేనచ వరేణచ ।
అయుక్త మపి యత్కర్మ యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥"

అనగా నీప్రపంచ మంతయు మాయామయము. క్షణభంగుర మైన యీ సంసారమం దేమూలనో పుట్టిపోవువారికి సంభావ్య మేమి? అసంభావ్య మేమి? అనిరూప్యము, అభూతపూర్వము నైనది మాయచే స్ఫుటముగా గలుగుచున్నది. అట్టిమాయ యీశ్వరున కధీనము. ఆ యీశ్వరుని చర్య యెవ్వని కెరుక? దేవతలయొక్కయు, మహర్షుల యొక్కయు శాపముచేగాని, వరముచేగాని అఘటితఘటన జరుగును. సంశయము లేదు. అని భావము.

కనుక, మాంసపేశి కలిగిన దనుట ప్రకృతివిరుద్ధమను ప్రతివాదులకు శాస్త్రజ్ఞానము, తన్మూలకమగు లోకజ్ఞానము లేనందున వారి వ్రాత హేయము.

ఇట్లు పూర్వోక్తప్రకారము వ్యాసమహర్షి యనుగ్రహమున గాంధారికి దుర్యోధనాదిపుత్రశతము ఏకగర్భముననే యీ మాంసపేశి నుండి జన్మించె నని తెలిసినది. ఈశ్లోక మందీవిషయము చెప్పబడినది.

"కథితో ధార్తరాష్ట్రాణా మార్ష స్సంభవ ఉత్తమః ।
అమనుష్యో మనుష్యాణాం భవతా బ్రహ్మవాదినా ॥"

టీ॥ ఆర్షః=ఋషిప్రసాదహేతుకః;అమనుష్యః=మనుష్యేష్వదృష్టః; యుగప ద్బహూనాం జననాత్ ॥ ఈ శ్లోకవిషయముచే-

"ఈమె (గాంధారి) కుమారులలో నల్వురే యౌరసులుగా గాన్పింతురు. ఔరసులుండినను స్వయందత్తాదులను పుత్రులుగా నంగీకరింప పూర్వస్మృతు లంగీకరించుచున్నవి. ఈ స్వయందత్తాదు లన్యజాతిజులుగా గూడ నుండవచ్చును. ఇట్టివారే గాంధారియొక్క తొంబదియారుగురు పుత్రులును." (పు 268) అను మ. భా. చ. కారుల యుపసంగతప్రసంగ మహాస్త్రము.

—• గాంధారీపుత్త్రుల కపార్థముల నిచ్చు నామములను వ్యాసాదులే పెట్టిరను ప్రసంగము—తన్నిరాకరణము •—

మ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది—

గాంధారీపుత్త్రుల కపార్థముల నిచ్చు దుర్ముఖాదినామములను వ్యాసాదులు కల్పించియుందు రని తలతును. నామకరణము జేయునపుడు గృహ్యసూత్రకారులు శుభచిహ్నముగా నుంపు మనిరే కాని యశుభచిహ్నముగా నుంపు మన లేదు పెంటయ్య గొందలగు నవీననామములును, శునశ్శేపాదిప్రాచీననామములును, కారణాంతరముచే బెట్టబడియుండును. వ్యాసాదులు దుర్యోధను పక్షము క్రింద పరచు రీతిని వ్రాసిన ప్రక్రియమును గమనింప కుండాశ్యాదినామములు వ్యాసకృత ములని చెప్పవలసియున్నది.'' (పు. 269)

ఈ మ. భా. చ. కారులే గాంధారీధృతరాష్ట్రుల కౌరస పుత్త్రులు నలువురే యనియు, వారు దుర్యోధన, దుశ్శాసన, వికర్ణ, చిత్రసేను లనియు, మిగిలిన 96 గురు స్వయందత్తాదులనియు(పు.105) వెనుక వ్రాసి యున్నారు.

ఇప్పు డిచ్చట గాంధారీపుత్త్రుల కపార్థ మిచ్చు దుర్ముఖ కుండాశ్యాది నామములను వ్యాసుడు కల్పించె నని వ్రాసినారు. ఆ దుర్ముఖ కుండాశ్యాదినామధారులు ప్రతివాదుల వ్రాతను బట్టి గాంధారీ గర్భ సంభూతులు కారు. గాంధారీగర్భసంభూతు లగు దుర్యోధన, దుశ్శాసన, వికర్ణ, చిత్రసేనుల నామములు అపార్థ మిచ్చునవి వ్యాసునిచే గల్పింపబడినవి. యని ప్రతివాదులే అనలేదు.

ఇట్టిస్థితిలో కథానాయకు లగు దుర్యోధన, దుశ్శాసనాదులకే అపార్థ మిచ్చెడి నామములను కల్పించి యెరుగని మహర్షి—యప్రసిద్ధులైయున్న దుర్ముఖాదులకు ఆ నామములు కల్పించునా?

ఇంకొకటి-దుర్యోధన దుశ్శాసననామములను వారి తల్లితండ్రులే పెట్టుకొనియున్నట్లు దుర్ముఖాదినామములు వారల తల్లిదండ్రులే పెట్టుకొనినవి యేల గావు? ఇంకొకటి దుర్ముఖాదినామములు వ్యాసకల్పితము లనువారు వారి కసలు తల్లితండ్రులు చేసిన నామకరణ మేదో చెప్పగలరా? శునశ్శేఫాది నామములకు ప్రతివాదులే కారణాంతర మున్నదనిరో అదియే ఈ దుర్ముఖాదినామములకుగూడ గారణమేలగాదు? కనుక నీప్రతివాదుల యసందర్భపు వ్రాతనింద్యము.

—• పరాశరుడే సమస్తపురాణప్రవర్తకుడు కాని కృష్ణద్వైపాయనుడు కాడను ప్రసంగము—తన్నిరాకరణము •—

మ ఖా. చ కారుల వ్రాత యిట్లున్నది—

పరాశరుడే సమస్తపురాణ ప్రవర్తకుడని విష్ణుపురాణములో గలదు. వ్యాస బిరుదముచే సమస్తపురాణకర్తృత్వము కృష్ణద్వైపాయనునకే స్థూలదృష్టిచే లోకము కట్టిపెట్టుచున్నది. విష్ణుపురాణములోని ఈ యంశమును జెప్పు పరాశరవాక్యము లగు రెండు పద్యములు నిట వ్రాయుచున్నాను—

మ. విను మైత్రేయ! మదీయశైశవకథావృత్తాంత మంభోరుహా
సనపుత్రుండు జగన్నుతుం డగు పులస్త్యబ్రహ్మ యేతెంచి మ
న్నన శేపారగ నన్ను గన్గొని పురాణశ్రేణికిన్ గర్తవీ
వని వాకున్ వరమిచ్చి పోయె బ్రియవ్యాపార మేపారగన్.

క. అది కారణంబుగా నా కొదవె పురాణప్రవీణయోగ్యత నీవ
ట్టిది గోరి నన్ను నడిగితి వది నీకుం జెప్పువాడ నాద్యంతంబున్.

పై కారణములచే బురాణకర్త యగు వ్యాసుడు పరాశరుడే కాని కృష్ణద్వైపాయనుడు కాడు" (పు. 141)

ఆహా! కృష్ణద్వైపాయనుడు సమస్తపురాణకర్త యని లోక మనుచున్న దని జెప్పుచు నాతడు పురాణకర్త కాడను ప్రతివాదులు లోకాతీతు లన్నమాట స్థూలదృష్టిచే లోక మనుచున్న దనుటవలన వీరి కాస్థూలదృష్టి లేదన్నమాట. పరాశరుడు పురాణకర్త యని చెప్పు పద్యములకు కృష్ణద్వైపాయనుడు పురాణకర్త కాడని యర్థ మన్న మాట. వీరికి లోకానుసరణముతో బని లేదన్నమాట. ఆవిష్ణుపురాణము లోనే ముం దేమున్నదో చూచుకొనవలసిన పని కూడ లేదన్నమాట. ఇదియే విమర్శకలక్షణ మన్నమాట. కానిండు. మన మిప్పుడు లోక మనుచున్నది నిజమో, ఈ లోకాతీతు లన్నది నిజమో వారుచూపిన విష్ణుపురాణమును బట్టియే నిర్ణయింతము.
చతుర్థాశ్వామం దిట్లున్నది—

ఈ వైవస్వతమన్వంతరమం దతీతము లయిన అష్టావింశతి (28) మహాయుగంబులలోని ద్వాపరయుగములందు గల వ్యాసులను మైత్రేయునకు పరాశరు డుపదేశించు ప్రస్తావములో—

"మజ్జనకుండైన శక్తియును, నేనును,జాతుకర్ణుండును, మత్పుత్రుండయిన కృష్ణద్వైపాయనుండును వేదవ్యాసరూపంబులు ధరిచి వేద వేదాంగ ధర్మశాస్త్రపురాణాగమంబులు మొదలుగా బదునెనిమిది విద్యలు జగంబులం బ్రసిద్ధంబు జేసితిమి. ద్రోణపుత్రుం డయిన యశ్వత్థామ ముందటి ద్వాపరయుగంబున వేదవ్యాసుండు కాగలవాడు" అని చెప్పబడినది.

దీనినిబట్టి యీమన్వంతరములోనిప్పటి కిరువదియెనిమిది ద్వాపర యుగములుగడచినవనియు, నొక్కొక్క ద్వాపరయుగమందొక్కొక్క తపోధనుడు వేదవ్యాసుడగుచు పురాణములురచించి యష్టాదశవిద్యలను లోకమున వ్యాపింపజేయుచుండు ననియు, నట్లుపరాశరుడు వెనుక నొక ద్వాపరమున వేదవ్యాసుడును, కృష్ణద్వైపాయనుడీ కలియుగమునకు వెనుకటి ద్వాపరమందు వేదవ్యాసుడును అయియుండి రనియు స్పష్టమైనది. ఇప్పుడు పరాశరు డెట్లు సమస్తపురాణకర్తయో అట్లు కృష్ణద్వైపాయనుడునుసమస్తపురాణకర్తయే. ప్రతివాదులు చూపిన పద్యములు పరాశరుడు పురాణకర్త యనునవేకాని కృష్ణద్వైపాయనుడు పురాణ కర్త కాడనునవి కావు ఇప్పుడు లోకమనుచున్నదే నిజమైనది లోకము ననుసరింపనివారి పాట్లు తుద కిట్టివే. దీని నింతమాత్రముతో విడిచి విషయాంతర మందుకొందము.

—: బ్రహ్మసూత్రకర్త కృష్ణద్వైపాయనుడు కాడను ప్రసంగము తన్నిరాకరణము :—

వ. భా. చ. కారుల వ్రాత యిట్లున్నది—

"బ్రహ్మసూత్రకర్తయగు బాదరాయణుడు కృష్ణద్వైపాయనుడు కాడని లోకమాన్యతిలకుగారు గీతారహస్యములోను, శ్రీపురాణపండ మల్లయ్యశాస్త్రిగారాంధ్రబ్రహ్మసూత్రభాష్యటీకలోను స్పష్టపరచిన సంగతి జదువగా బ్రహ్మసూత్ర కర్తృబాదరాయణసంబంధము సార్థకచేయువకు లేదని తెలియును" (పు 144)

ఈ ప్రతివాదుల మాట యెంత సత్యమో వీ రుదాహరించిన గ్రంథములు చూచిన తేలును. అందుకై క్రమముగా నా గ్రంథముల లోని నిర్ణయము ప్రదర్శింపబడుచున్నది—

గీతారహస్యపరిశిష్టము— పు. (734)

"మామతమున నీసందేహము నివృత్తియగుటకు మార్గ మొక టియే యున్నది. బ్రహ్మసూత్రములను రచించినవారే మూలభారత మును, గీతలనుకూడ ప్రకృతమున్నరీతిగ రచియించినా రందుమేని యేమియు విరోధ ముండనేరదు. బ్రహ్మసూత్రములను వ్యాససూ త్రము లని చెప్పుట పరిపాటియై యున్నది. "శేషత్వా త్పురుషార్థ వాదో౽థాన్యే ష్వితి జైమినిః" అను వేదాంతసూత్రముయొక్క శాంకరభాష్యమునకు టీక జేయుచు 'జైమిని వేదాంతసూత్రకారులగు వ్యాసులకు శిష్యుడని యానందగిరి చెప్పెను మఱియు నారంభమందు చేసిన మంగళాచరణలో సైతము "శ్రీమద్వ్యాసపయోనిధి ర్నిధిరసౌ" అని బ్రహ్మసూత్రములను వర్ణించెను... ఈ విషయములను మనస్సున నునిచికొని విచారించితిమేని మూలభారతమునకును, తదంతర్గత గీతల కును, ప్రకృతమునందున్న స్వరూపమును వ్రాయుటయు, బ్రహ్మ సూత్రములను రచించుటయు నను కార్యముల నొక బాదరాయణు లగు వ్యాసులే చేసియుందురని యూహింపవచ్చును"

ఇది తిలకుగారు గీతారహస్యములో స్పష్టపరచిన సంగతి, యిందులో బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వ్యాసు డన బడు కృష్ణద్వైపాయనుడే యని నిర్ణయింపబడినదికదా.

రెండవదానిని జూడుడు—

ఆంధ్రబ్రహ్మసూత్రభాష్యపీఠిక—"ఏదియెట్లున్నను సంప్రదా యజ్ఞులగు భాష్యవ్యాఖ్యాతలు సూత్రకర్త వ్యాసులే యని చెప్పుటచే తను, పౌరాణికులును వ్యాసబాదరాయణు లొక్కరే యని వ్యవహరిం చినట్లు కాన్పించుటచేతను వారిద్దరు నొక్కరే యను నిర్ణయము చేయ వలసియున్నది"

ఇది మల్లయ్యశాస్త్రిగారి పీఠిక. దీనిలోగూడ వ్యాసబాదరా యణు లొక్కరే యని నిర్ణయింపబడినదికదా! ఈగ్రంథములు రెండును

బ్రహ్మసూత్రములు వ్యాససూత్రములే యని చెప్పుచుండ వ్యాససూత్రములు కావని చెప్పుచున్నవని వంచకులై యెంత యన్యాయముగా వ్రాసిరో చూడుడు.

వీరు 27-12-45 తేదీనుండి ఆంధ్రపత్రికలో 'బాదరాయణుడు వ్యాసుడు కాడు' అను పేరుతో వ్యాసములు ప్రకటించినారు. ఆవ్యాసములలోని విషయము లసంగతము లని నిరూపించుచు 'కల్పవల్లి' 'దివ్యవాణి' పత్రికలలో ప్రకటించితిని. తరువాత 4-5-47 తేదీ శ్రీ అన్నవరదేవస్థానమున విద్వత్సభలో సభ్యులకోరికపై ముగ్గురు మధ్యవర్తులను పురస్కరించుకొని వాదోపవాదతత్త్వనిర్ణయము చేయ సకల్పింపబడినది. అప్పుడు ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించిన వ్యాసములనే వారు చదువగా, నేప్రకటించిన ఖండనవ్యాసములు నేను చదివి యాపై యనేకప్రమాణములను గూడ నప్పుడు ప్రదర్శించితిని. ఆవాదోపవాదముల స్వరూపము, ఆమధ్యస్థుల తీర్మానములు 'బ్రహ్మసూత్రకర్తృనిర్ణయము' అను గ్రంథమున ఈగ్రంథము (ఈపుస్తకము నకు చివర అనుబంధముగా చేర్చబడి యున్నది. విశదము కాగలవు.) కనుక బ్రహ్మసూత్రకర్త వేదవ్యాసమహర్షియే యనుటకు మనకు ప్రమాణము ప్రతివాదులు పరిగ్రహించిన గ్రంథములే యగుటచే నితోఽధిక నిరూపణముతో బనిలేకయే ప్రతివాదుల వ్రాత నిరస్తమైనది.

—॰ వ్యాసభగవానుని ఘనత. —

మన మిప్పుడొకసారి వ్యాసభగవానుని ఘనత ననుసంధింతము. వేదవిభాగము జేసెను; బ్రహ్మసూత్రములు నిర్మించెను; అష్టాదశమహాపురాణములు రచించెను; మహాభారతము ననుగ్రహించెను; తనయున న్యసాధారణతపశ్శక్తిచే ధృతరాష్ట్రాదులకు యుద్ధమృతుల జూపి పరస్పరసంభాషణాదుల జరిపించెను; జాత్యంధునకు దృష్టి నప్పు డనుగ్రహించెను; సంజయునకు యుద్ధమందలి యావద్వృత్తాంతము కరతలామలకముగా దెలిసికొనుటకు దివ్యదృష్టి బ్రసాదించెను; గాంధారికి

బుతప్రతోత్పత్తివరమిచ్చెను; బహిర్యాతమై, యగోచరమై, యతికఠినమై యున్న మాంసపేశిని శీతోదకసేచనముతో నంగుష్టపర్వప్రమాణముగా విభజించి దుర్యోధనాదుల నుత్పాదింపజేసెను. ఎప్పటికప్పుడుతనయోగ శక్తిచే బ్రత్యక్షమగుచు వచ్చెను. పరాశరపుత్రుడై, యాజన్మసిద్ధుడై స్వయంప్రతిభాతవేదమంత్రవిరాజితుడై, బ్రహ్మర్షియై, శ్రీహరియవ తారమై, జీవన్ముక్తుడై, లోకోద్ధరణదీక్షాధురంధరుడై, దీనావనతత్ప రుడై, త్రికాలజ్ఞాననిధియై విలసిల్లెను. ఇట్టి మునిజనమూర్ధన్యుని, ఇట్టి జగద్వంద్యుని యీప్రతివాదు లేమని నిందించిరో యిపు డొక్కసారి మనము స్మృతిపథమునకు దెచ్చుకొందము.

—ప్రతివాదవైఖరి—

వ్యాసుడు నిషాదు డనిరి; చండాలజాతిజు డనిరి; రాణివాసము జేరి రాణుల గూడినా డనిరి; దుర్వాసన కలవా డనిరి; మఱియొక ప్పుడున స్త్రీలోలుడే యనిరి: ధర్మప్రతిపాదకస్వభావుడు కాడనిరి; కాశీప్రభువుచే కాశీనుండి తరుమబడె ననిరి; కాశీలో భిక్షకూడ దొరక లేదనిరి; దుర్యోధనాదుల భార్యలను పతిలోకము కలుగునని నమ్మించి గంగలో బ్రవేశపెట్టె ననిరి; భారతమును పాండవపక్షముగా వ్రాసినా డనిరి; తాను సంకీర్ణజాతివాడు కనుక సంకీర్ణజాతివారగు పాండవులకు దోడ్పడినా డనిరి; కౌరవపాండవుల న్యాయాన్యాయములు వ్యత్యస్త ముజేసి భారతము వ్రాసినా డనిరి; దుర్యోధనునియం దీర్ష్య కలవా డనిరి; ఆయీర్ష్యను గాంధారియందుకూడ జూపి యామె గర్భతాడన ము జేసికొన్నదని వ్రాసినా డనిరి; గాంధారీపుత్రుల కపార్థమిచ్చు నామములను పెట్టినాడనిరి; బ్రహ్మసూత్రకర్త యీతడు కాడనిరి; పురాణము లీతడు రచించినవి కావనిరి.

ఈనింద లన్నియు ప్రమాణోపపత్తులతో, స్వవచనవ్యాఘాత ములతో, స్వోదాహృతవచనవిరోధములతో నిరాకృతము లయినవి.

మహర్షి తత్త్వము మ. భా. చ. కారుల మతిరాహిత్యము అభివ్యక్త మయినది.

ఈప్రస్తావములో మహాభారతవచనములు కొన్ని స్మృతికి వచ్చుచున్నవి.

'అన్యాన్ పరివదన్ సాధు ర్యథా హి పరితప్యతే ।
తథా పరివద న్నన్యాం స్తుష్టో భవతి దుర్జనః ॥
అభివాద్య యథా వృద్ధాన్ సంతో గచ్ఛంతి నిర్వృతిమ్ ।
ఏవం సజ్జనమాక్రుశ్య మూర్ఖో భవతి నిర్వృతః ॥
అతో హాస్యతరం లోకే కించి దన్య న్న విద్యతే ।
యత్ర దుర్జన మిత్యాహ దుర్జన స్సజ్జనం స్వయమ్ ॥
సత్యధర్మచ్యుతా త్పుంసః క్రుద్ధా దాశీవిషాదివ ।
అనాస్తికోఽప్యుద్విజతే జనః కిం పున రాస్తికః ॥' (ఆది. అ. 74)

టీ. అనాస్తికః=ఆస్తికా ద్భిన్నః ॥

ఇతరులను నిందించి సజ్జను డెంత పరితపించునో, దుర్జను డితరుల నిందించి యంత సంతోషించును. పెద్దలకు నమస్కరించి సజ్జను లెంత యానందింతురో, సజ్జనుల నిందించి దుర్జను డంత యానందించును. దుర్జనుడు సజ్జనుని దుర్జను డని చెప్పుచుండును. ఇంతకంటె లోకమం దపహాసపాత్రము మరియొకటి లేదు. క్రోధము కల విషసర్పమువలన భయపడినట్లు సత్యమును, ధర్మమును విడిచిపెట్టిన మనుజునివలన నాస్తికుడు కూడ భయపడుచుండును. ఆస్తికుని మాట నిక నేమి చెప్ప వలెను? అని భావము. వేదవ్యాసభగవానుని దిగంతవిశ్రాంతమైన యశస్సును తిరస్కరింపబూనిన ప్రతివాదుల చర్య యెట్టిదో తెలియుటకై యీసందేశపశారీరకాచార్యసూక్తి నవలోకింపుడు!

'మహామహిమ్నా మపి య శ్చకీర్షతి
స్వభావసంశుద్ధతరం తిరోయశః ।

స నూన మాచ్ఛాదయితుం సమీహతే
వివస్వతో హస్తతలేన మండలమ్ ॥'

స్వభావసిద్ధమై, అతిసంశుద్ధమై యున్న మహామహిమ కలవారల యశస్సు నెవ్వడు తిరస్కరింపదలచునో వాడు జగత్ప్రకాశకమైన సూర్యమండలమును గప్పివేయుటకై తన యరచేతిని యడ్డుపెట్టుటకు దలపెట్టినవా డగును. అని భావము.

ఈప్రతివాదులు వేదవ్యాసభగవానుని నిందించుట, ప్రమాణ గ్రంథములను తిరస్కరించుట, విద్వన్మార్గమును ద్వేషించుట మొదలగు చర్యలు చూడగా 'సుభాషితరత్నభాండాగారములోని యొక మహాకవిసూక్తి జ్ఞప్తికి వచ్చుచున్నది.

'వ్యాసాదీన్ కవిపుంగవా ననుచితై ర్వాక్యైః స్సలీలం హస
న్నుచ్చై ర్జల్ప నిమీల్య లోచనయుగం శ్లోకాన్ సగర్వం పఠ ।
కావ్యం ధిక్కురు యత్పరై ర్విరచితం స్పర్ధస్వ సార్థం బుధైః
య ద్యభ్యర్థయసే శ్రుతేన రహితః పాండిత్య మాప్తుం బలాత్ ॥

ఓజనుడా! చదువులేని నీవు పాండిత్యమును బలాత్కారముగా సంపాదింపగోరెదవేని యీ యుపాయముల నాశ్రయింపుము. ఏవనగా—వ్యాసాదికవిపుంగవులను నవ్వుచు నిర్లక్ష్యముగా ననుచితప్రసంగములకు పాలుచేయుము! (అనగా నిందింపుము) కన్నులు మూసికొని యేవో శ్లోకములను గర్వముతో జదువుము. అన్యులు రచించిన గ్రంథములను ధిక్కరింపుము! విద్వాంసులతో స్పర్ధ కలిగియుండుము! ఇట్లు చేయుదువేని విద్యలేకపోయినను నీవు పండితుడ వనిపించుకొనగలవు. అని తాత్పర్యము.

'బాలవ్యాస, తర్క, వ్యాకరణ, వేదాంత కేసరి' వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిప్రణీతమైన, మహాభారతతత్త్వకథనమున
వేదవ్యాసనిందానిరాకరణ మనెడి
ద్వితీయభాగము సమాప్తము.

బ్రహ్మసూత్రకర్తృనిర్ణయము.

మహాభారతచరిత్రకారు లగు పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారు 2౮-12-.915, ౯-1-1916, ఆంధ్రపత్రికలలో బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వేదవ్యాసుడు కాడనుచు వ్యాసములు వ్రాసి వారివాదమునకు బలకరముగా 14 కారణములు చూపియున్నారు ఆవాదము విద్వత్సిద్ధాంతవిరుద్ధమనియు, ఆ 14 కారణములు వారివాదమును సమర్థింపలేనట్టి వనియు 'కల్పవల్లి' 'దివ్యవాణి' పత్రికలలో నిరూపించి బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వేదవ్యాసుడే యని ప్రకటించియున్నాము ఇప్పుడు వాని సారాంశము పాఠకలోకమునకు విషయపరిజ్ఞానముకొఱకు ప్రకటింపబడుచున్నది —

—ప్రతివాదుల ప్రతిజ్ఞావాక్యమిది—

"ఇప్పటికి రమారమి ఏడుశతాబ్దములనుండి వ్యాస-బాదరాయణుల నేకవ్యక్తిగా దలచి సంస్కృతాంధ్రగ్రంథకర్తలు వ్యాసులే బాదరాయణులు అని వ్రాయుచున్నారు కాని అది తప్పని మల్లినాథ-వేంకటాధ్వర్యాది సంస్కృతపండితులకును, తిక్కన-శ్రీనాథాది ఆంధ్రమహాకవులకును వ్యతిరేకముగా నీక్రింది 14 కారణములచే వ్రాయ సాహసించుచున్నాడను"

ఈ వాక్యము ప్రతివాదుల వ్రాత, సంస్కృతాంధ్రగ్రంథకర్తలకువిరుద్ధ మనియు, సాహస మనియు స్పష్టీకరించుచునే యున్నది

—ప్రతివాది ప్రసంగము—

వారు చూపిన కారణము లివి.—

1 మహాభారతములో వ్యాసుని బాదరాయణశబ్దముచే నెచ్చటను పిలువలేదు

2 ఎచ్చటను నన్నయ, వ్యాసులవారిని బాదరాయణు లనలేదు.

3 క్షేమేంద్రకవి, తన భారతమంజరిలోగాని, వ్యాసాష్టకములో గాని వ్యాసులను బాదరాయణు లనలేదు.

4 మహాభారతమున వ్యాసులవారి యుపదేశము లెచ్చటజూచినను కర్మములను, కర్మఫలానుభవములను బోధించునవియే గాని బ్రహ్మపదప్రాప్తిబోధకములు గావు.

ఆతని ముఖ్యశిష్యుడగు జైమినిమహర్షి గురుచరణాను యాయియో అన్నట్లు కర్మప్రబోధకరమగు పూర్వమీమాంసా శాస్త్రకర్తయై యున్నాడు.

భగవద్గీతయును కర్మయోగమునే చెప్పునని తిలకుపండి తులవంటి మహామేధావుల అభిప్రాయము.

వ్యాసమహర్షి అర్థకామ ప్రబోధకుడె కాని ధర్మమోక్ష ప్రబోధకుడు కాడని ఉమాకాంత పండితుడు కొన్నివ్యాస ములు వ్రాసెను.

5 శ్రీతిలకు పండితుడు తన గీతారహస్యమున వ్యాసబాదరాయ ణులు వేఱు వ్యక్తులనియు బాదరాయణులవారిని వ్యాసశబ్దవా చ్యునిగా నిటీవలి గ్రంథకర్తలు వ్రాసియుందురనియు వ్రాసిరి.

6 పురాణపండ మల్లయ్యశాస్త్రిగారు తమ ఆంధ్రబ్రహ్మసూత్ర పీఠికలో వ్యాసబాదరాయణ వ్యక్తులు వేరని వ్రాసిరి.

7 ఆంగ్లమున బహుగ్రంథములు రచించిన పండిత సీతానాథతత్త్వ భూషణులు తమఆంగ్లబ్రహ్మసూత్రభాష్యపుపీఠికలో బాదరాయ ణులువ్యాసులు కారని నిరూపించి వ్రాసియున్నారు

8 శ్రీశంకరాచార్యులవారు తమ బ్రహ్మసూత్రభాష్యమునందు బాదరాయణమతమును సమర్థింప భారతమునుండియు, భగవద్గీత నుండియు నుదాహరణముల నిచ్చియుండుటచే శంకరమతమున గూడ వ్యాసబాదరాయణ వ్యక్తులు వేఱనుట స్పష్టము.

9 మహాభారతమీమాంసాకర్త యగు సప్రేపండితుడు బాదరాయ ణుడు క్రీ॥పూ॥ 3వ శతాబ్దములో నుండె ననివ్రాసియున్నారు.

10 బాదరాయణశబ్దమునకు 'బదరీవనమున నుండువాడు' అని వ్యు త్పత్తిం జెప్పుదురు. ద్వైపాయనశబ్దమునకు 'ద్వీపమున నుండు వా' డని వ్యుత్పత్త్యర్థము జెప్పుదురు.

బదరీవనము గంగానదీతీరమున గలదు. ద్వీపము యము నానదిలోనిది. రెంటికి సంబంధ మెట్లు?

11 పై యంశములకంటె నా కెక్కుడు నమ్మిక గల్గించినది-- బాదరాయణులు, వ్యాసశిష్యులలో పూర్వమీమాంసాకర్త యగు జైమినిమతమును 'ధర్మం జైమిని రత ఏవ' ఇత్యాదులలో పూర్వాచార్యమతముగా దలచుట.

బాదరాయణులు వ్యాసులవారే యైనచో తన శిష్యుడగు జైమినిమతమును పూర్వాచార్యమతముగ నెట్లు తలచును?

12 నడాదిగణములోని బదరశబ్దమునుండి 'నడాదిభ్యః ఫక్' అను సూత్రముచే బదరుని మనుమ డనియో, ముమ్మనుమ డనియో అర్థము కల బాదరాయణశబ్దము ఏర్పడును.

13 బాదరాయణులవారు తమ బ్రహ్మసూత్రములలో తమ తండ్రియో, తాతయో అగు 'బాదరి' మతమును గూడ పెక్కుసూత్రములలో జెప్పి యున్నారు.

పై కారణములచే 'బదరుడు' అను ఋషికి 'బాదరి' అను పుత్రుడును, బాదరాయణుడు మనుమండో, ముమ్మనుమండో యై యున్నా డనియు స్పష్టము.

14 వ్యాసమహర్షి తండ్రి పరాశరుడు; తాత శక్తిమహర్షి; ముత్తాత వసిష్ఠమహర్షి కదా. పై కారణములచే వ్యాసబాదరాయణ వ్యక్తులు భిన్ను లగుట నిజము. (ప్రథమవ్యాసము)

ద్వితీయవ్యాసము:—

సామవేదతాండ్యబ్రాహ్మణములోని వంశబ్రాహ్మణము—

'ప్రజాపతి బృహస్పతికిని, అతడు నారదునకును, నారదుడు విష్వక్సేనునకును, అతడు పారాశర్యవ్యాసునకును, అతడు జైమినికిని, అతడు పౌష్యంజ్యునకును, అతడు పారాశర్యాయణునకును, అతడు బాదరాయణునకును......ఈసామవేదము జెప్పిరి'

అని కలదు. పై బ్రాహ్మణవాక్యముల ననుసరించి వ్యాసులవారు బాదరాయణులవారికి నైదుతరముల పూర్వీకులును, జైమిని నాల్గుతరముల పూర్వీకుడు నై యున్నాడు.

పై పదునాల్గుకారణములచే వ్యాసబాదరాయణ వ్యక్తులు వేఱని దృఢమగుచున్నది.

ఇది పరిశీలనాయుగ మనవచ్చును. గ్రంథములను రోళ్లపాటగా గుడ్డివల్లన వేయువారికి సత్య మెట్లుతెలియును? కాన పరిశీలించిన వారికి వ్యాసబాదరాయణ వ్యక్తులు వేఱని బోధింపగలవు."

—ప్రతివాది ప్రసంగ నిరాకరణము—

ప్రతివాదుల 1. 2. 3. అంశములు సాధకములు కావు. మహాభారతకర్త నన్నయ, క్షేమేంద్రకవి, తమగ్రంథములలో వ్యాసుని బాదరాయణు డని చెప్పకుండుటే కాదు. బాదరాయణుడు కాడనియు చెప్పియుండలేదు. కనుక ప్రతివాదుల 1. 2. 3. కారణములు పరాస్తమైనవి.

4.వ అంశము అయుక్తము. మహాభారతకర్తయగు వ్యాసమహర్షి, బ్రహ్మసూత్రరచనాశక్తి లేనివాడనియు, అర్థకామప్రబోధకుడే యనియు దాని సారాంశము. ఇది విద్యాసంప్రదాయ మెరుగనివారి మాట కనుక హేయము.

5. 6. అంశములు అసత్యములు. శ్రీతిలకుగారును, శ్రీపురాణపండ మల్లయ్యశాస్త్రిగారును వ్యాస-బాదరాయణులు భిన్నవ్యక్తు లని కాక ప్రమాణములనుబట్టి ఏకవ్యక్తి యనియే యొప్పుకొనవలయు నని తమ మతములను ప్రకటించియున్నారు. ఆవిషయము వెనుక ప్రదర్శింపబడినదే.

7. వ యంశము సరియైనది కాదు. ఆ సీతానాథతత్త్వభూషణులు ఎట్లు నిరూపించి వ్యాస-బాదరాయణ-భేదమును స్థిరపరచిరో ప్రదర్శింపనందున నిదికూడ 5, 6 అంశములతోబాటుదే యని చెప్పవలసి యున్నది.

8. వ యంశము యుక్తము కాదు. శ్రీశంకరాచార్యులవారు బ్రహ్మసూత్రభాష్యములో భారత-భగవద్గీతా-వచనముల నుదాహరించుటలో గల తాత్పర్యము ఏమనగా: సూత్రకారుని గూఢాభిప్రాయము ఆసూత్రకారుని గ్రంథాంతరవచనములచే స్పష్టమగు నను తాత్పర్యమే.

అందుచేత భారత-భగవద్గీతా—బ్రహ్మసూత్రములకు కర్త యొక్కడనియే శ్రీశంకరమతము. భిన్నులని కాదు.

9. వ యంశము అయుక్తము. మహాభారతమీమాంసాకర్త యగు సహేత్రపండితుడు బాదరాయణుని స్థితి కాలమునుగూర్చి వ్రాసినట్లులేదు. వేదాంతసూత్రకాలమునుగూర్చి యిట్లు వ్రాసినారు—

'వేదాంతసూత్రములు, యోగసూత్రములును శకమునకు మునుపు రెండవశతాబ్దివి''

''వాల్మీకిరామాయణముయొక్క సమయము క్రీస్తుశకమునకు పూర్వము మొదటిశతాబ్ది యనియు, మహాభారతముయొక్క సమయము శకమునకు పూర్వము మూడవ శతాబ్ది యనియు మునుపు చెప్పియుంటిమి''

ఈ సహేత్రపండితుని వ్రాత ప్రతివాదుల కేమి సాధక మగును?

ప్రతివాదులు వ్రాసినట్లు జూచినను వ్యాస-బాదరాయణులకు భేద మేమి చెప్పబడినది?

10 వ యంశము సరియైనదికాదు బదరీవనమున నుండుటచే బాదరాయణు డని, ద్వీపమున నుండుటచే ద్వైపాయనుడని, చెప్పుట విరుద్ధము కాదు. యమునానదిలోని ద్వీపమునకును బదరీవనమునకును సంబంధములేకపోలేదు. శుత్రప్రకాశికోదాహృతమైన యీవచనము జూడుడు—

''ద్వీపే బదరికామిశ్రే బాదరాయణ మచ్యుతమ్॥
పరాశరా త్సత్యవతీ పుత్రం లేభే పరన్తపమ్॥

ఈశ్లోకముచే ద్వీపమందు బదరీవృక్షములున్న వనియే కాక పరాశరునివలన సత్యవతీదేవి అట్టిద్వీపమందు బాదరాయణుని గనినదనికూడ జెప్పబడినది. దీనివలన బాదరాయణుడే ద్వైపాయనుడు, ఆతడే పారాశర్యుడు. ఆతడే సాత్యవతేయుడు అని స్పష్టము.

11 వ యంశము అనుపపన్నము—బాదరాయణుడు తన బ్రహ్మసూత్రములలో "ధర్మం జైమిని రతఏవ" అనుచు వ్యాసశిష్యుడైన జైమినిని పూర్వాచార్యునిగా దలచినాడనుట అయుక్తము. ఆసూత్రములో జైమిని పూర్వాచార్యుడని యేమున్నది? జైమిని స్మరణము చేతనే జైమిని పూర్వాచార్యు డను పక్షములో, ఆబాదరాయణుడే తనసూత్రములలో "పూర్వ న్తు బాదరాయణో హేతువ్యపదేశాత్" అనుచు బాదరాయణుని స్మరించినందున సూత్రములో స్మరింపబడిన ఆబాదరాయణుడు సూత్రకర్తయగు బాదరాయణునకు పూర్వాచార్యు డనవలసినదే. ఇద్దరు బాదరాయణులను ప్రతివాదులొప్పుదురా?

కనుక "ధర్మం జైమిని రత ఏవ" అను సూత్రముచే జైమిని మతప్రదర్శనము, 'పూర్వన్తు బాదరాయణః ...' అను సూత్రముచే స్వమతప్రదర్శనము చేయబడిన దనియే తెలిసికొనవలెను.

12 వ యంశమును గూర్చి చెప్పుచున్నాము.

నడాదిగణములోని బదర శబ్దమునుండి "నడాదిభ్యః ఫక్" అను పాణిని సూత్రముచే బదరుని మనుమ డనియో ముమ్మనుమడనియో అర్థము కల బాదరాయణశబ్ద మేర్పడుట నిజమే కాని యీ, బదర సంతతికి జెందిన బాదరాయణుడే బ్రహ్మసూత్రకర్తయనుట నిరాధారము. ఆబాదరాయణశబ్దనిష్పత్తిని బట్టి యిట్లనవలె ననుటకు వీలులేదు. ఆశబ్దనిష్పత్తి మరియొక విధముగా గూడ గలుగుచున్నది.—

"తదస్మిన్న స్తీతి దేశే త న్నామ్ని" అను పాణినిసూత్రముచే 'బదర్యః సన్త్యస్మిన్ దేశే' అను వ్యుత్పత్తికలిగి బదరీశబ్దమునుండి బాదర శబ్దమేర్పడును. బదరీవృక్షములు కల దేశము దాని కర్థము. ఆపై 'బాదర + అయన' బాదరాయణః అని యగును. బదరీవృక్షములుకల దేశము స్థానముగా కలవాడు. అని దానికర్థము

"ద్వీపే బదరికామిశ్రే బాదరాయణ మచ్యుతం ।
పరాశరా త్సత్యవతీ పుత్రం లేభే పరన్తపమ్ ॥"

అని చెప్పబడిన బాదరాయణు డీతడే. ఈతడే పరాశరపుత్రుడును, సత్యవతీదేవి సుతుడును, కృష్ణద్వైపాయనుండును. బ్రహ్మసూత్రకర్త

యగు బాదరాయణుడు ఈతడే. బదర వంశీయ బాదరాయణుడు బ్రహ్మసూత్రకర్త కాడు.

13. 14. అంశములు అసంగతములు బాదరాయణులవారు తమ బ్రహ్మసూత్రములలో 'బాదరి' మతమును చెప్పిన మాట నిజమే కాని యా బాదరియు ఆబాదరాయణుడును బదర సంతతికి జెందినవారే యనుట అసంగతము.

బదర వంశీయ బాదరాయణుడు వసిష్ఠ సంతతికి జెందనివాడ యినను బదరీ వనవాసి బాదరాయణుడు వసిష్ఠ సంతతికి జెందినవాడే. బ్రహ్మసూత్రకర్తయగు బదరీ వనవాసి బాదరాయణుడును వేదవ్యాసుడును ఒక్కడే గనుక 'వ్యాసబాదరాయణ వ్యక్తులు భిన్నులు' అనుట అసంగతము.

ఇట్లు పరిశీలింపగా ప్రతివాదులు ప్రదర్శించిన 14. కారణములు ప్రతిహతము లయినవి. బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వేదవ్యాసుడే, అను విద్వత్సిద్ధాంతము అప్రతిహత మై యున్నది.

ప్రతివాదుల వంశబ్రాహ్మణోదాహరణమును గూర్చి చెప్పుచున్నాము.

ఆ వంశ బ్రాహ్మణమును బట్టి బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు వారి బాదరాయణుడు పారాశర్య వ్యాసునికి క్రింద నయిదవతరము వాడును, వ్యాస శిష్యుడగు జైమినికి క్రింద నాల్గవతరము వాడును అగుచుండెను. అట్టి యా బాదరాయణుడు తన సూత్రములలో తనకు పూర్వుడగు జైమినిని స్మరించుట యుపపన్న మగును కాని ఆజైమిని తన సూత్రములలో "తత్ప్రమాణం బాదరాయణస్యా నపేక్షత్వాత్" (1-1-5) అని తనకు దిగువ నెక్కడనో నాల్గవ తరమువాడగు ఆ బాదరాయణుని స్మరించుట యెటులుపపన్న మగును?

అది యుపపన్న మగుటకై జైమినిచే స్మరింపబడిన ఆబాదరాయణుడు, ఆజైమినికి సన్నిహిత పూర్వముగా వంశబ్రాహ్మణములో నిర్దేశింపబడి పారాశర్య వ్యాసనామములతో బేర్కొన బడినట్టి ఆబదరీ వనవాసి బాదరాయణుడే యనుటకంటె గత్యంతర మేమున్నది?

ఇట్లు ప్రతివాదుల రెండు వ్యాసములలోని విషయమును చర్చిం పగా సంప్రదాయ సిద్ధమగు విద్వత్సిద్ధాంతమును ప్రతిఘటించు విమ ర్శకుల వాదము సాధక బాధక జ్ఞానరహితమనియు, నిస్సార మనియు స్పష్టమగుచున్నది.

— బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు
వేదవ్యాసుడే అనుటకు ప్రమాణములు—

1 పద్మపురాణోత్తర ఖండః— అ 72.

'మహాభారత నిర్మాతా కవీంద్రో బాదరాయణః ।
కృష్ణద్వైపాయన స్సర్వపురుషార్థైకబోధకః ॥
వేదాన్తకర్తా బ్రహ్మైకవ్యంజకః పురువంశకృత్"

2 ఆ ది పు రా ణ మ్— అ. 1.

'కవీశ్వరం తం హి వందే ప్రవరం వై తపస్వినాం ।
తత్త్వజ్ఞానవతాం శ్రేష్ఠం కృష్ణద్వైపాయనం మునిమ్ ॥
వేదవృక్షం ప్రవిభజ్య స్వశిష్యేభ్యః ప్రదాయచ ।
ఇతిహాసం తదన్తస్థం సముద్ధృత్య మనీషయా ॥
పురాణ సంహితాం చక్రే పురాణార్థవిశారదః ।
తదర్థానాం నిర్ణయాయ బ్రహ్మసూత్ర మకల్పయత్ ॥
తద్భాష్యభూతం పురాణం భాగవతం విదుర్బుధాః ।

3 శ్రీమద్భాగవతమ్— స్క 1-అ5.

"ఏవం సంభాష్య భగవాన్ నారదో వాసవీసుతం ।
ఆమన్త్ర్య వీణాం రణయన్ యయౌ యాదృచ్ఛికో మునిః॥
నిర్గతే నారదేసూత భగవాన్ బాదరాయణః ।
శ్రుతవాం స్త మభిప్రేతం తతః కి మకరో ద్విభుః ॥
తస్మిన్ ముఖ్యాశ్రమే వ్యాసో బదరీషండ మండితే
ఆసీనోఽప ఉపస్పృశ్య ప్రణిదధ్యౌ మనస్స్వయమ్ "

4 పాణిని సూత్రమ్—.

"పారాశర్య శిలాలిభ్యాం భిక్షునట సూత్రయోః"
'పారాశర్యేణ ప్రోక్తం భిక్షుసూత్ర మధీయతే
పారాశరిణోభిక్షవః ' (కౌముదీ)

భిక్షుసూత్రం— భిక్షుత్వ సంపాదకం సూత్రం, యథానటసూత్రం,నటసూత్ర జ్ఞానేహినటత్వ సంపత్తిః, ఏవంతద్ జ్ఞానేన బ్రహ్మరూపత్వేన సర్వజ్ఞానాత్ కర్మ స్వనాదరేణభిక్షుత్వసంపత్తేః "వేదాన్తాన్ విధివచ్ఛ్రుత్వా సంన్యసే దనృణో ద్విజః "ఇతిమనూక్తేః ॥ భిక్షవఇతి। భిక్షుత్వయోగ్యాఇత్యర్థః। పారాశర్యోవ్యాసః" (శబ్దేందుశేఖరః)

5 శాండిల్యసూత్రం— ఆహ్ని. 2. సూ. 4.

"ఆత్మైకపదాం బాదరాయణః" భాష్యం— బాదరాయణ ఆచార్యో భగవా న్మనుతే వ్యాసః—'ఆత్మేతి తూపగచ్ఛన్తి గ్రాహయన్తిచ" ఇత్యాదిసూత్రై రిత్యర్థః'।

6 విద్యారణ్యభాష్యం—ఋక్సంహితా।

"జైమినిశ్చోదనాసూత్రే విధివాక్యం ధర్మే ప్రమాణమితి ప్రతిజ్ఞాయ, ఔత్పత్తికసూత్రే తత్ప్రామాణ్యం సమర్థయామాస. వ్యాసోపి 'శాస్త్రయోనిత్వాత్' ఇతి సూత్రే వేదాన్తానాం బ్రహ్మణి ప్రామాణ్యం ప్రతిజ్ఞాయ 'తత్తుసమన్వయాత్' ఇతిసూత్రైః సమర్థయామాస"

7 శ్రీ భాష్యం—

'పారాశర్యవచస్సుధా ముపనిషద్దుగ్ధాబ్ధిమధ్యోద్ధృతామ్'

శ్రుతప్రకాశికా వ్యాఖ్యా—

పారాశర్యశబ్దేన జన్మోత్కర్షః. 'సహోవాచ వ్యాసః పారాశర్య' ఇతి శ్రుతిప్రసిద్ధేః. తస్యైవ బాదరాయణసంజ్ఞత్వమ్। తథోక్తం మహర్షిణైవ"ద్వీపె బదరికామిశ్రే బాదరాయణ మచ్యుతమ్। పారాశరా త్సత్యవతీపుత్రంలేభే పరన్తపమ్"ఇతి। యద్యపి ఋష్యన్తరే బాదరాయణశబ్దప్రయోగః తథాపి సూత్రకృద్విషయోబాదరాయణశబ్దపారాశర్యగోచర ఏవ; తథాచ స్కాన్దే వ్యక్తముక్తమ్-

'నారాయణా ద్వినిష్పన్నం జ్ఞానం కృతయుగే స్థితం।
కించిత్తదన్యథాభూతం త్రేతాయాం ద్వాపరేఽఖిలమ్॥
గౌతమస్య ఋషే శ్శాపాత్ జ్ఞానే త్వజ్ఞానతాం గతే।
సంకీర్ణబుద్ధయో దేవా బ్రహ్మరుద్రపురస్సరాః॥
శరణ్యం శరణం జగ్ముః నారాయణ మనామయమ్।

తై ర్విజ్ఞాపితకార్యం తు భగవా న్పురుషోత్తమః ॥
అవతీర్ణో మహాయోగీ సత్యవత్యాం పరాశరాత్ ॥
ఉత్పన్నాన్ భగవాన్ వేదా నుజ్జహార హరిస్స్వయమ్
... ... తస్యార్థవిత్తయే
చకార బ్రహ్మసూత్రాణి యేషాం సూత్రత్వ మంజసా॥

8 మధ్వాచార్యభాష్యమ్—

"ద్వాపరే సర్వత్ర జ్ఞాన ఆకులీభూతే తన్నిర్ణయాయ బ్రహ్మాద్యైరభి ర్థితో భగవా న్నారాయణో వ్యాసత్వేనాఽవతతార. అథేష్టానిష్టప్రాప్తి పరిహారేచ్ఛూనాం తద్యోగ మవిజానతాం తత జ్ఞాపనార్థం వేద ముత్పన్నం వ్యంజయన్ చతుర్ధా వ్యభజత్ । తన్నిర్ణయాయ బ్రహ్మసూత్రాణి చకార"

9. శ్రీకంఠాచార్యకృతబ్రహ్మసూత్రభాష్యమ్—

"శ్రీమతాం వ్యాససూత్రాణాం శ్రీకంఠీయః ప్రకాశ్యతే ।
మధురో భాష్యసందర్భో మహార్థో నాతివిస్తరః ॥

10, వేదాన్తవాచస్పత్యమ్—

"బ్రహ్మసూత్రకృతే తస్మై వేదవ్యాసాయ వేధసే ।
జ్ఞానశక్త్యవతారాయ నమో భగవతో హరేః ॥"

11. సర్వజ్ఞమునికృత సంక్షేపశారీరకమ్—

"వాగ్విస్తరా యస్య బృహత్తరఙ్గా వేలాతటం వస్తుని తత్త్వబోధః
రత్నాని తర్కప్రసరప్రకారాః పునాత్వసౌ వ్యాసపయోనిధిర్నః॥

మధుసూదనసరస్వతీవ్యాఖ్యా—

"రత్నాకరరూపేణ భగవన్తం వ్యాసం విష్ణ్వవతారం సూత్రకారం ప్రథమగురుం స్తౌతి"

12 వేదాన్తాద్వైతసిద్ధాంతదీపికా—

"అథ వైయాసికేషు వివర్తవాదిన స్తు వ్యాససూత్రాభిప్రాయ మిత్థం ప్రతిపాదయన్తి"

13 శాంకరభాష్యవ్యాఖ్యా-రత్నప్రభా—

"శ్రీశంకరం భాష్యకృతం ప్రణమ్య వ్యాసం హరిం సూత్ర

కృతం చ వచ్మి । శ్రీభాష్యతీర్థే పరహంసతుష్ట్యై వాగ్జాల బన్ధచ్ఛిద మభ్యుపాయమ్ ॥

...తం జిజ్ఞాసు ముపలభమానో భగవాన్ బాదరాయణః తదను బన్ధచతుష్టయం శ్రవణాత్మకశాస్త్రారంభప్రయోజకం న్యాయన నిర్ణేతు మిదం సూత్రం రచయాంచకార—"అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసేతి"

పూర్ణానందీయవ్యాఖ్యా—

'బదర్యః బదరీవృక్షాః యస్మిన్ దేశే సన్తి స దేశవిశేషో బాదరః సఏవాఽయనం స్థానం యస్య స బాదరాయణః శ్రీవేదవ్యాసః, అత్ర సంజ్ఞాత్వాణ్ణత్వప్రాప్త్యా కీటాదివ్యావృత్తి, ర్బోధ్యా"

14 శ్రీఅప్పయదీక్షితకృతభారతతాత్పర్యసంగ్రహః—

"శ్రీబాదరాయణముని స్స్వయమేవ విష్ణుః,
పార్థచ్ఛలా త్త్వమధికృత్య కృతే ప్రబన్ధే।
తస్యాపి నిత్యమహితం శశిభూషణ త్వా,
మామ్రేడయన్ గురు రదర్శయ దాదితత్త్వమ్"॥

మూలకారవ్యాఖ్యా—

శ్రీబాదరాయణనామా ప్రసిద్ధోమునిః స్వయమేవ విష్ణుః—"కృష్ణద్వైపాయనం వ్యాసం విద్ధి నారాయణం స్వయం । కోహ్యన్యః పుండరీకాక్షా న్మహాభారతకృ ద్భవేత్."

15 షడ్దర్శనకారసంగ్రహశ్లోకః—

"కపిలస్య కణాదస్య గౌతమస్య పతంజలేః,
వ్యాసస్య జైమినే శ్చాపి శాస్త్రాణ్యాహుః షడేవ హి॥"

ఇత్యాది బహుప్రమాణములు వేదవ్యాసుడు బాదరాయణుడే అనియు, బ్రహ్మసూత్రకర్త వేదవ్యాసుడే అనియు నుద్ఘోషించు చున్నవి. విద్యాసంప్రదాయము భ్రష్టమయి అవైదికసంస్కారము ప్రబలినకారణముచే కువ్యాఖ్యానములు బయలుదేరి శ్రేయస్కాముల మనస్సులకు కలత కలిగించుచున్నవి.

పై ప్రమాణముల నవలోకించువారికి సంప్రదాయాగతమైన విద్వత్సిద్ధాంత మెంత బలిష్ఠమైనదో స్పష్టమగును.

శ్రీఅన్నవరందేవస్థాన-సభా సమావేశము

పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు బ్రహ్మసూత్రకర్త వేదవ్యాసుడు కాడనుచు పత్రికలలో నిరూపించుటయు, వారి వాదము అసంగత మని నేను నిరాకరించుటయు జరిగినతరువాత వేం వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు నాకిట్లు కబురు పంపినారు.—

"అన్నవరదేవస్థానములో జరుగబోవు కల్యాణాంగమైన విద్వత్సభలో మన వాదప్రతివాదముల బరిష్కరించుకొనుట, మీకుసమ్మతమైనచో నాప్రమాణములతో నేను ఆ సభకు వచ్చుచున్నాను" అని.

దానికి అట్లే యని చెప్పి యాసభకు వెళ్ళియున్నాము.

—• శ్రీ అన్నవరదేవస్థాన సభా సమాచారము •—

ఆ సభలో వాది యొకమధ్యస్థుని, ప్రతివాది యొక మధ్యస్థుని కోరికొనుట, ఆ మధ్యస్థు లిద్దరును మరొకమధ్యస్థుని కోరికొనుట, ఆ ముగ్గురును పరిష్కరించుట అను నిబంధనముపై వాది వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు శ్రీ జమ్మలమడక మాధవరామశర్మగారిని, ప్రతివాదిగా నున్న నేను శ్రీపిడపర్తి కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారిని ఎన్నుకొనగా వారిద్దరును శ్రీరాళ్ళభండి వేంకటసీతారామశాస్త్రిగారిని ఎన్నుకొనినారు. ఈ ముగ్గురును వాదోపవాదములను విని పరిశీలించి లిఖితరూపమైన తమతీర్పుల నిచ్చియున్నారు. వాని సారాంశము విషయపరిజ్ఞానమునకై ప్రదర్శింపబడుచున్నది.

—• వాదికోరిన మధ్యస్థుని తీర్పు—సమగ్రము •—

"విషయము:- వ్యాసుడు బాదరాయణుడు

వాది:- పెండ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

ప్రతివాది:- వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

స్థానము:- అన్నవరము-సత్యనారాయణస్వామివారి సమక్షము

తీర్పరి:- జమ్మలమడక మాధవరామశర్మ—

పండితుడు- ఎ. సి కాలేజీ, గుంటూరు.

పరిష్కారము—

అన్నవరము శ్రీసత్యనారాయణస్వామి సమక్షములో వ్యాసుడు బాదరాయణుడు, అనే విషయమును అనుసరించి శ్రీ పెండ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, శ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి అను వారు కావించిన వాదోపవాదములను సావకాశముగా అవగాహనము చేసి

కొన్నాను. వారి ఆయా వాదోపవాదములు అంతకు పూర్వమె పత్రికలందు ప్రకటితము లయినందువలన తగిన సమయములోనే పరిశీలించే అవకాశము కలిగింది.

అన్నవరములో జరిగిన వాదోపవాదములలో ప్రకటితవ్యాస పఠనమె జరిగింది. వారణాసివారు అప్రకటితము లయిన కొన్ని వచనాలను చదివి విన్పించారు. మొత్తము వీనిని అన్నిటినీ శ్రద్ధగా భావించాను.

వ్యాసుడు, బాదరాయణుడు భిన్నవ్యక్తులని పెండ్యాలవాదము. ఇద్దరూ అభిన్నులని వారణాసి వాదము.

ఈ వాదప్రతివాదములు చేసినవారిద్దరూ...భగవత్పాద శంకర స్వామిసంప్రదాయమునకు సంబంధించిన వ్యక్తులు. అయినప్పటికి అన్య సంప్రదాయమువారి వచనాలను తమ రచనలకు బలముగా స్వీకరించారు. ఈ విషయంలో కేవలము ఒక శంకరసంప్రదాయమువారు కాక ఇతరసంప్రదాయమువారున్నూ నిరూపించిన భావాలను సమీక్షింప వలసిన అవసర మున్నట్లు సిద్ధమవుతున్నది.

వ్యాసబాదరాయణవిషయములో చాలా సంప్రదాయములు ఉన్నవి. ఆయా గ్రంథములున్నూ దుర్లభములు కావు సంప్రదాయములు ఏకాదశాధికములుగా ఉన్నట్లు స్పష్టము.

ప్రకృతము ఒక సంప్రదాయముమాత్రము వారువిషయమును చర్చించారు. ఇతరసంప్రదాయములవారు ఆ సభకు రాలేదు. వచ్చినా చర్చలో పాల్గొనలేదు.

2 ఈ విషయమును కేవలము పెండ్యాల వారణాసి యీ యిద్దరి వచనాలవలన నిర్ణయించడానికి అవకాశము తక్కువ.

తమ వాదమె నిర్ణయానుకూలము అనే ఉద్దేశములో ఇద్దరు తమ తమ భావాలను వ్యక్తము చేశారు. అయితే ఇద్దరూ ఈ విషయములో వాదము చేసిన్నీ ఏకముఖమయినవాదమును నిరూపించనందు వలన కూడా నిర్ణయానికి వీలు కనబడలేదు.

3 పెండ్యాలవారు చారిత్రకమైన దృష్టితో సమీక్షించారు. ఏ వచనమయినా ప్రమాణ మగునా ; కాదా ? అనే సందేహములో

చరిత్రాధారముగా నిర్ణయించడమును పెండ్యాల ఇష్టపడుతారు. వ్యాసబాదరాయణ నామానువాదం చేసిన కవులకు, పండితులకూ చారిత్రికదృష్టి లేదని, అటువంటివారు చారిత్రికతను నిరూపించితే దానిని ప్రమాణముగా గ్రహింపనక్కరలేదని పెండ్యాల భావముగా కనపడుతుంది.

ప్రాచీనగ్రంథాల ప్రామాణికతను ఈ విధముగా చూచే వీరికి ఆయా గ్రంథవచనాలు ప్రామాణికంగా కనపడవు.

4 చరిత్రసంబంధము లేని ప్రామాణికదృష్టితో వారణాసివారి వాదము సాగింది. సంస్కృతపండితులు తమగ్రంథాలలో వ్యాసబాదరాయణాభేదమును భావించిన విధానమును వారణాసివారు నిరూపించారు.

అనుగతంగా వస్తూ ఉన్న ఒక అభిప్రాయమును యథాతథంగా ఆ పండితులు గ్రహించా రనడము స్పష్టమవుతూ ఉన్నట్లు గుర్తించవలసి ఉంది. వారందరూ వ్యాసబాదరాయణులు భిన్నులా ? అన్న శంకను మనసులో పెట్టుకొని తత్సమాధానంగా అభేదమును నిర్దేశించా రనడానికి ఆధారములు బాగా కన్పించడము లేదు.

5 పెండ్యాల గ్రంథాల ప్రామాణికతలో ఒక సూచన ప్రదర్శించారు. క్రీస్తు శకం 7వ శతాబ్దం తరువాత వచ్చిన గ్రంథాలలో వ్యాసబాదరాయణాభేదనిర్ణయం ఉన్నప్పటికీ అది ప్రకృతంలో ప్రమాణంగా స్వీకరించడానికి వీలు కాదంటారు. అంతకు పూర్వపుగ్రంథాలలో ఆ విషయముంటే అది ప్రక్షిప్తం కాదని ముందుగా నిర్ధారించుకోవలసిన అవసరమునున్నా పెండ్యాల భావించడముచేత విషయచర్చ మరీ దూరముదాకా పోయింది. ఏవి ప్రక్షిప్తములో ఏవి కావో నిర్ణయించడానికి ఆ సమయంలో ఉభయులూ ఏ సూచననూ ఇవ్వలేదు. కనుక ఆ ప్రఘట్టంలో విషయము అనిర్ధారితమె అన్న భావము వారిద్దరిహృదయాలలో ఉన్నట్లు ఊహించడానికి శ్రమపడవలసిన అవసరము కనపడడము లేదు. కాగా ఇద్దరూ ఏకపథములో విషయమును సుదృఢంగా నిర్ధారించడానికి ప్రయత్నపడినట్లు తోచదు.

6 వ్యాసుడు నిరూపించిన విషయము, బాదరాయణుడు నిరూపించినవిషయము ఒకటేనా ? వేరు వేరా ? అనే విషయాధారముగా ఎవరి విమర్శకూడా గాఢముగా లేదు.

7 ఒకరివాదమును విన్న మరొకరు తమవాదమును ఉపసంహరించుకొనడానికి అంగీకరించలేదు. కాగా అసలు విషయముపైనకంటె ఒకపట్టుదల ముఖ్యంగా పెట్టుకున్నారా ? అనిపించక తప్పలేదు. వాది బలముకన్న వాదబలమునె నిర్ణాయకుడు స్వీకరించాలి.

8 మొదటగా పెండ్యాలవారివాదము సాగింది. తరువాతక్రమానుసారంగా వారణాసివారి ప్రతివాదము సాగింది.

దానిని వినినతరువాత పెండ్యాలవారు తమవాదమును ఉపసంహరించుకోదలచుకొన్నట్లయితే దానికి తగిన అవకాశమును జడ్జి ముఖంగా అదించబడినా పెండ్యాలవారు ఉపసంహరించుకోదలచనందున సభను పొడిగింపవలసివచ్చింది. సాయంకాలము 3 గంటలకు సభ వాయిదా వేశారు. అప్పుడు పెండ్యాలవారి పునర్వాదము శ్రుతపరచబడింది కదా! దానిని విని వారణాసివారు తమవాదమును ఉపసంహరించుకోదలచినట్లయితే అందుకు తగిన అవకాశమును వారికి జడ్జి ముఖంగా అందించవలసిన అవసరం ఉంది.

కాని ఏకారణంవలననో వారణాసివారు సాయంసభకు రాలేదు. వారు ఉపసంహరించుకునే వారో లేదో తెలుసుకొనడానికి జడ్జిలకు వేరు అవకాశము లేదు

9 కాగా ఈ యిద్దరికి సంబంధించిన ఊహను నిశ్చయరూపముగా గుర్తించడానికి వీలులేదు అందువలన నేను ఈ "బాదరాయణవ్యాస" తగాయిదాను త్రోసివేస్తునాను. ఏవిధమయిన నిర్ణయమును ఇవ్వడము లేదు ఇందు నిరూపించినదంతా సావధానముగాసమీక్షింపబడినదే"

ఇట్లు,
జమ్మలమడక మాధవరామశర్మ.
(జడ్జి:-అన్నవరం సభ.)
పండితుడు:- ఎ. సి. కాలేజి.
గుంటూరు.

రిపుటలు

—• ప్రతివాది కోరిన మధ్యస్థుని తీర్పు-సంగ్రహము •—

బ్రహ్మసూత్రకర్తయగు బాదరాయణుడు వ్యాసు డగునా ? కాదా ? అను వివాదమునుగూర్చిన తీర్పు—

ది 4-5-1947 సం॥ సర్వజిత్సంవత్స వైశాఖ శుక్ల ౧౪ ఆదివారమున అన్నవరము శ్రీ సత్యనారాయణస్వామివారి సన్నిధిని బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వ్యాసు డగునా? కాదా? అను విషమునుగూర్చి వాదము జరిగెను.

1 బ్రహ్మసూత్రకర్తయగు బాదరాయణుడువ్యాసుడు కాడు. అనువారు పెండ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు వాది.

2 బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వ్యాసుడే అనువారు వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు ప్రతివాది.

ఈ వాదిప్రతివాదు లిదివరలో తమతమ వ్యాసములను పత్రికలందు ప్రచురించియున్నారు. పండితుల సమ్ముఖమున విమర్శించి సిద్ధాంతమును నిర్ణయించుటకు ఈ సభయందు తిరిగి చర్చ ఆరంభింపబడినది.

ఆ సభలో మధ్యస్థులలో నొకడనగు నేను వాదిప్రతివాదుల వాదవిషయముల బరిశీలింపగా తోచిన నిర్ణయము వ్రాయుచున్నాను—

నిర్ణయసారాంశము-వాదిప్రతివాదుల వాదములను సమగ్రముగ పరిశీలింపగా శ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి వాదప్రకారము బ్రహ్మసూత్రకర్తయగు బాదరాయణుడు వ్యాసుడే. వ్యాసునికంటె నితరుడు గాడు. ఇది సకలవిమర్శక సిద్ధాంతము. దీనిని క్రమముగా ప్రమాణములతో వ్రాయుచున్నాను......

పురాణములందు బాదరాయణు డగు వ్యాసుడు బ్రహ్మసూత్రముల రచించె నని యున్నది. ఆ పురాణములు నవీనములనుట సాహసము, చారిత్రకవిరుద్ధము, భారతీయవిజ్ఞానయును న్యూనతపరచుట, సత్యదూరము నగుచున్నది. అట్టివాక్యములను సత్యమునుగోరు భారతీయుడు విశ్వసింపడు......

విద్యారణ్య- రామానుజ-మధుసూదన-పూర్ణానంద- శ్రీకంఠాచార్య-అప్పయదీక్షిత-మధ్వాచార్య-వీరరాఘవ-విజయధ్వజా- ద్యనేక

గ్రంథకర్తలు ఈ విషయమును సవిమర్శముగ నిర్ణయించి బాదరాయణు డగు వ్యాసభట్టారకుడు బ్రహ్మసూత్రముల రచించెనని స్పష్టముగ వ్రాసియుండిరి. అట్టి అనేకవాక్యములను వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు ప్రమాణముగా నిచ్చియున్నారు......

అయినను సాహసించుచున్నాను.' అని చెప్పుచు వాది యీ వాదమునకు దిగెను. తనవాదమునకు గొన్ని కారణములను వాది వ్రాసెను ఆ కారణములు నిష్ప్రయోజనములు. వాది చూపిన కారణములు ప్రతివాదిసమాధానములు గమనింపదగినవి......

'వ్యాసుడు బ్రహ్మసూత్రముల రచించియుండడు. వ్యాసుని కంటెనితరుడగు బాదరాయణుడే రచించెను. ఉమాకాంతపండితుడిట్లు వ్రాసెను" అని వాదిచెప్పుకారణములలో నొకటి......

...భాష్యాదులప్రమాణమట; ఎవరో ఉమాకాంతపండితుడట; వారిమాట ప్రమాణమట; ప్రకృతకాలమున ఇట్టి కువాదముల సేయువారును, ఆ వాదములనే యథార్థమని తలచువారును అధికు లగుచున్నారు. ఇది కలిమహిమ......

బ్రహ్మసూత్రకర్త వ్యాసుడా? బాదరాయణుడా? అని వాది వాదము చేయసాగెను. తుదకు ప్రతివాదిప్రత్యుత్తరములచే వ్యాసుడును బాదరాయణుడని వ్యవహరింపబడుటచేత బ్రహ్మసూత్రకర్త బదరదేశవాసి బాదరాయణుడా? బదరవంశీయబాదరాయణుడా? అను వాదమునకు చేరినది. బాదరాయణుడు వ్యాసునికంటె భిన్నుడు కలడనియే వాది చూపగలిగెను. వ్యాసునకు బాదరాయణనామము చెల్లదనుటకు వాదిమాపిన కారణము నిలువదు......వాది వ్రాతలలో తగిన యుక్తి గానవచ్చుట లేదు......ప్రతివాది యగు శ్రీ శాస్త్రిగారు వైయాకరణు లగుటచే వారు చెప్పిన యర్థమును గాదనుటకు వట్టిమాటలు ఉపకరింపవు......

సిద్ధాంతము—పైన వ్రాయబడిన అనేక కారణములచే వ్యాసుడే బ్రహ్మసూత్రకర్త. బాదరాయణులు ఇద్దరు కలరు. వ్యాసు డొక బాదరాయణుడు. ఈ విషయము సకలపురాణసమ్మతము. సకలగ్రంథకృత్సమ్మతము ప్రాచీనపరంపరాసిద్ధము.

వాది యగు పెండ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి యొక్కయు, తదితరులగునవీనులయొక్కయు 'వ్యాసభిన్నుడగు బాదరాయణుడు బ్రహ్మసూత్రకర్త', అనువాదము నిరాధారము, నిర్యుక్తికము, ప్రమాణవిరుద్ధము. అనేకశాస్త్రములందు పాండిత్యము గలిగి అనేక గ్రంథములను నూతన దృష్టితోగూడ విమర్శించి న్యాయమును లోకమునకు వెల్లడించుచున్న ప్రతివాది శ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారెంతయు ప్రశంసార్హులు.

ది2-7-47
పొడగట్లపల్లి. } 28 పుటలు. పిడపర్తి కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి
విద్వద్వినీతః

— మూడవప్రధానమధ్యస్థుని తీర్పు—సంగ్రహము.

బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వ్యాసుడగునా? కాదా? ఈ విషయమును విచారించి సిద్ధాంతీకరించుటకు అన్నవరము దేవస్థానములో ది 4-5-1947 నాడు దేవస్థానధర్మకర్తలగు శ్రీ రాజా ఇనుగంటి సూర్యప్రకాశరాయణింగారి అనుమతిమీద పండితసభ కావింపబడెను. ఆ సభలో శ్రీ పెండ్యాలవారు, శ్రీ జమ్మలమడక మాధవ రామశర్మగారిని, శ్రీ వారణాసివారు శ్రీ పిడపర్తి కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి గారిని మధ్యస్థులనుగా కోరుకొనగా వారు ఉభయులు నన్ను ప్రధాన మధ్యస్థునిగా కోరుకొనిరి

ఉభయవాదుల వాదములను, ప్రమాణములను విని సంపూర్తిగా విమర్శించి ప్రధానమధ్యస్థుడనైన నేను ఇవ్విధంబున తీర్మానింపనయినది—

"ఇప్పటికి 7 శతాబ్దములనుండి వ్యాసబాదరాయణులను ఏక వ్యక్తిగా దలచిన సంస్కృతాంధ్రగ్రంథకర్తలకు వ్యతిరేకముగ వేదవ్యాసుడు బాదరాయణుడు కాడని నేనీ క్రింది 14 కారణములచే వ్రాయ సాహసించుచున్నాను."

అని పెండ్యాలవారు పత్రికలో వ్రాసియున్నారు. వారు చెప్పినట్లయినను 7 శతాబ్దములనుండియు వ్యాసబాదరాయణులు ఒకరే యని నిర్వివాదప్రతీతి స్పష్టమగుటచేతను అట్టిప్రతీతికి వ్యతిరేకముగా

తాము 'వ్రాయసాహసించుచున్నామని' సాహసశబ్దముకూడ ప్రయోగించుటచేతను వేదవ్యాసుడు బాదరాయణుడు కాడని రుజువుచేయవలసిన భారము పెండ్యాలవారిమీద నున్నది.

పెండ్యాలవారు తమవాదమును రుజువుచేసికొనుటకు 14 కారణములను ఇచ్చియున్నారు......

పెండ్యాలవారివాదము సరియైనది కాదు...శ్రుతప్రకాశికలో "ద్వీపే బదరికామిశ్రే బాదరాయణ మచ్యుతమ్। పరాశరా త్సత్యవతీ పుత్రం లేభే పరన్తపమ్" అనియున్న యీ యొక్క ప్రమాణవచనమే పెండ్యాలవారి వాదమును ఖండించి వారణాసివారివాదమును ధ్రువపరచుచున్నది.

పెండ్యాలవారు ప్రమాణముగా నిచ్చినవారిలో—

1 బాలగంగాధరతిలకుగారు—"మూలభారతమునకును, తదన్తర్గతగీతలకును ప్రకృతమందున్న స్వరూపమును వ్రాయుటయు బ్రహ్మసూత్రములను రచించుటయు అనురెండు కార్యములను ఒకబాదరాయణులగు వ్యాసులే చేసియుందురని ఊహింపవచ్చును." అని వ్రాసినారు ఇది పెండ్యాలవారికి విరుద్ధము.

2 పురాణపండ మల్లయ్యశాస్త్రిగారు—'ఏది ఎట్లున్నను సంప్రదాయజ్ఞులగు భాష్యవ్యాఖ్యాతలు సూత్రకర్త వ్యాసులే అని చెప్పుటచేతను, పౌరాణికులు వ్యాసబాదరాయణు లొక్కరే యని వ్యవహరించినట్లు కాన్పించుటచేతను వారిద్దరు నొకరే యని నిర్ణయము చేయవలసియున్నది." అని వ్రాసినారు. ఇదియు పెండ్యాలవారికి విరుద్ధమే.

3 పండిత సీతానాథతత్త్వభూషణులు— వీరు బ్రహ్మసూత్రములను ఆంగ్లభాషలో వ్యాఖ్యానము చేయుచు, పీఠికలో నిట్లువ్రాసిరి—"వేదవిభాగముచేసిన బాదరాయణుడు అనే కృష్ణద్వైపాయనుడు సూత్రకర్త" అని వ్రాసిరి.

ఇదియు పెండ్యాలవారికి విరుద్ధమే......

ఇంకను ఆధునికుల అభిప్రాయములను ప్రమాణముగా తీసికొనుపక్షమున వారణాసివారివాదమే నిజమైన దని తేలుచున్నది అందుకు గొన్నిటి నుదాహరించుచున్నాను—

1 సర్. ఎస్. రాధాకృష్ణన్ పండితులు—"హిందూసంప్రదాయ ప్రకారము వ్యాసుడే బాదరాయణుడు. గోవిందానంద వాచస్పతి, ఆనందగిరి, మున్నగు శంకరశిష్యుల అభిప్రాయప్రకారముగూడ ఉభయులును ఒక్కరే. రామానుజ, మధ్వ, వల్లభ, బలదేవులును బ్రహ్మసూత్రకర్త వ్యాసుడే అని వ్రాసియున్నారు" (ఇండియన్‌ఫిలాసఫీ) అని అభిప్రాయ మిచ్చిరి.

2 స్వామి వీరేశ్వరానందులు—వీరు ఆంగ్లభాషలో రచించిన బ్రహ్మసూత్రవ్యాఖ్యానముయొక్క ఉపోద్ఘాతములో నిట్లు వ్రాసిరి—

"సూత్రకర్తయగు బాదరాయణుని గురించి సంప్రదాయము భారతకర్తయగు వ్యాసుడే అని ఐక్యము చేయుచున్నది శంకరశిష్యులును రామానుజాదులును వ్యాసుడే సూత్రకర్తయని నిర్వచించియున్నారు" అని.

3 మహామహోపాధ్యాయ శ్రీ తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారు—వీరురచించిన ధర్మప్రబోధములో నిట్లు వ్రాసియున్నారు—1 మనకు సన్నిహితమగు ద్వాపరాంతమున కృష్ణద్వైపాయనుడు(బాదరాయణుడు) అను ఋషి బ్రహ్మాజ్ఞచే వేదవిభాగమును చేసి వ్యాసులను బిరుదము నొందెను" అని.

4 శ్రీ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు కల్యాణానందభారతీస్వాములవారు-కల్యాణసుధలో నిట్లు వ్రాసియున్నారు— శ్రీకృష్ణద్వైపాయనమహర్షి వేదాంతమీమాంసాశాస్త్రమును రచియించెను" అని.

5 మోక్షముల్లరుదొరగారు—ఆంగ్లభాషలో రచించిన షడ్దర్శనములు అను గ్రంథములో నిట్లు వ్రాసిరి— "హిందూదేశములో మహాభారతకర్త యగు వ్యాసుడే బాదరాయణుడు. అని సిద్ధాంతము."

6 బ్రౌనుదొరగారు— 'బాదరాయణుడు అనగా వ్యాసుడే' అని వ్రాసి యున్నారు.

ఇట్లు చరిత్రాత్మకదృష్టియం దారితేరిన విమర్శకాగ్రేసరు లగు ఆధునికులుగూడ, వారణాసివారి వాదమునే బలపరచుచున్నారు...

పెండ్యాలవారి 14 కారణముల వలన వారివాదము రుజువు కాలేదనుట స్పష్టము. కావున వారిమీద నున్న రుజువుభారము వారిచే నిర్వహింపబడలేదు. వారణాసివారు పెండ్యాలవారివాదము సయుక్తికముగ ఖండించుటయే కాక తమవాదమును స్పష్టీకరించు అనేక ప్రమాణములను ఉదాహరించియున్నారు......

గ్రంథప్రమాణములకు ప్రత్యుత్తర మేమి చెప్పుదు రని శ్రీ పెండ్యాలవారిని నేను ఆ సభలోనే ప్రశ్నింపగా వారందరికి చారిత్రాత్మకదృష్టికాని, విమర్శజ్ఞానము కాని లేదనియు వ్యాసబాదరాయణులు ఒకరేయని వారనుకొని అట్లు రచించిరనియు, పెండ్యాలవారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి...... పెండ్యాలవారి వాదమున కనుకూలురగు చారిత్రాత్మకదృష్టికల విమర్శకులు ఎవరో కానరాకున్నది... అన్ని ప్రమాణములును ఎట్టి శంకను తావులేకుండ స్పష్టముగా 'బ్రహ్మసూత్రకర్త యగు బాదరాయణుడు వ్యాసుడే' అనినిరూపించుచున్నవి.

కావున శ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి వాదమే సప్రమాణమై యుక్తియుక్తమై సంప్రదాయానుసారియై ఆధునికచారిత్రాత్మకవిమర్శ గాసమ్మతమై విరాజిల్లు విద్వత్సిద్ధాంతమనియు, వా బాదరాయణులు భిన్ను లని వాదించు శ్రీ పెండ్యాలవారి వాద నిష్ప్రమాణము,నిస్సారము, నిరుపపత్తికము ప్రమాణవిరుద్ధము కా: పరిహరింపదగినదనియు ప్రథానమధ్యస్థుడనైన నానిశ్చితాభిప్రాయ.

నాతోపాటు మధ్యస్థులుగా నున్న యిద్దరిలో శ్రీ వారణాసి వారిచే నెన్నుకొనబడిన శ్రీ పిసుపర్తి కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు పరిశీలించియే నాతో ఏకీభవించి తమ తీర్పును వ్రాసియున్నారు.

పెండ్యాలవారు ఎన్నుకొనిన శ్రీమాధవరామశర్మగారు "ఈ విషయము సంపూర్ణముగా విమర్శింపబడలేదను కారణముమీద తమ అభిప్రాయమును ఇదమిత్థమని వ్యక్తము చేయుటకు ఏవిధమైన నిర్ణయమును ఇవ్వడము లేదు" అని వ్రాసినారు.

పెండ్యాలవారు తమ వాదమునకు అనుకూలకముగ 14 హేతువులు ప్రదర్శించినందునను, వారణాసివారు ఆ 14 హేతువులను ఖండించి 20 ప్రమాణములను తమ వాదమునకు అనుకూలముగ చూపియున్నందునను ఆనందగిరి-రామానుజ-మధ్వ-శ్రీకంఠ- ఆచార్యప్రభృతుల గ్రంథప్రమాణములను, తిలక్ మున్నగు అధునికవిమర్శకాగ్రేసరుల అభిప్రాయములుకూడ ప్రదర్శింపబడియున్నను, విషయము సంపూర్ణముగా విమర్శింపబడలేదను కారణముచేత శ్రీమాధవరామశర్మగారు తమ అభిప్రాయము నివ్వక వదలివేయుట చింత్యము.

శ్రీ శర్మగారి గురువర్యులును పూజ్యపాదులు నగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ కల్యాణానందభారతీస్వాములవారియొక్కయు, శ్రీ బాలా సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రులవారియొక్కయు, అభిప్రాయములు శ్రీ వారణాసి వారివాదమునే ధ్రువపరచుచున్నను వారల ముఖ్యశిష్యరత్నమగు శ్రీ మాధవరామశర్మగారు ఇట్టి తాటస్థ్యమును వహించుట వారిపై లక్ష్యమునకు సూచకముగా గ్రహింపవలెను.

ఏది యెట్లున్నను ముగ్గురు మధ్యస్థులలో నిద్దరు శ్రీ వారణాసి వారి వాదమే సరియైన సిద్ధాంతమని తీర్పు చేసినందునను, మూడవ

మధ్యస్థులు ఎట్టిఅభిప్రాయము నివ్వనందునను శ్రీ వారణాసి [illegible]వాదానుసారముగా 'బ్రహ్మసూత్రకర్తయగు బాదరాయణుడు వ్యాసుడే" అని మధ్యస్థుల తీర్పు ప్రకటింపబడినది.

ది 4-5-47 అన్నవరములో జరిగిన సభలో ఉభయపక్షా వాదములు వినినతరువాత ఆ సాయంకాలమే శ్రీ అన్నవరదే[illegible] ధర్మకర్తలగు శ్రీరాజా యినుగంటి సూర్యప్రకాశరాయణింగారి [illegible] మీద వారి సమక్షమునను ఉభయవాదులసమక్షమునను ఇతరప[illegible] బృందసమ్ముఖమునను శ్రీ వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి— [illegible], వ్యాకరణము [illegible], [illegible] వాదము [illegible] కాదనియు [illegible] నేను [illegible]యము [illegible]చుంటిని.... ..